

Kulttuurin aluetietoperustan esiselvitys

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:37

Janne Antikainen, Susanna Haanpää,
Valtteri Laasonen, Kirsi Siltanen

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:37

Kulttuurin aluetietoperustan esiselvitys

Janne Antikainen, Susanna Haanpää, Valtteri Laasonen, Kirsi Siltanen

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN PDF: 978-952-263-602-7

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto / Erja Kankala

Kuvat: Dog Design / Ilona Ilottu

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		2018
Tekijät	Janne Antikainen, Susanna Haanpää, Valtteri Laasonen /MDI Public Oy, Kirsi Siltanen Taideyliopisto		
Julkaisun nimi	Kulttuurin aluetietoperustan esiselvitys		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:37		
Diaarinumero		Teema	kulttuuri
ISBN PDF	978-952-263-602-7	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-602-7		
Sivumäärä	77	Kieli	suomi
Asiasanat	aluehallinto, aluekehittäminen, hyvinvointi, kulttuuri, kulttuuritoiminta, kulttuuripalvelut, kulttuuriympäristö, luova talous, tilastointi, tilastot, tilannekuva		
Tiivistelmä <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti aluetietoperustan esiselvityksen vuoden 2017 lopulla ja tekijäksi valittiin MDI Public Oy kumppaninaan Taideyliopisto. Työ pohjautuu Kulttuuripolitiikan strategiaan 2025 ja taiteen ja kulttuurin alueellisuutta koskeviin suuntaviivoihin.</p> <p>Esiselvitys sisältää kartoituksen kulttuurin aluetietolähteistä ja arvion niiden toimivuudesta suhteessa kulttuuripolitiikan alueellisiin tavoitteisiin ja tehtäviin. Lisäksi esiselvityksessä kartoitetaan kulttuuripolitiikkaan liittyvän aluetiedon puutteita.</p> <p>Selvityksessä kuvataan kulttuurin rahoitukseen, luovan talouden ja kulttuurialojen työllisyyteen, kulttuuripalvelujen tarjontaan ja käyttöön, taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin sekä kulttuuriympäristöihin ja alueellisiin identiteetteihin liittyvät käytettävissä olevat tietolähteet ja tiedot. Lisäksi listataan kuhunkin teemaan liittyvät tiedontuotannon kehittämistarpeet ja kehittämisohdotukset. Kehittämisohdotuksissa esitetään muun muassa tietoperustan laajentamiseen, yhdenmukaistamiseen, käytettävyyteen ja saatavuuden kehittämiseen sekä tiedolla johtamiseen ja tiedon hyödyntämiseen liittyviä toimenpiteitä.</p> <p>Aluetietoperustaa kartoittanutta esiselvitystä on tavoitteena hyödyntää aluekehittämisen työkaluna. Tavoitteena on taiteen ja kulttuurin sisällyttäminen paremmin alueelliseen ja paikalliseen kehittämistyöhön, mikä ei tapahdu ilman riittävän vahvaa tietoperustaa. Tietolähteitä ja niihin liittyviä tietoja ja indikaattoreita voidaan hyödyntää niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla.</p>			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		2018
Författare	Janne Antikainen, Susanna Haanpää, Valtteri Laasonen /MDI Public Oy, Kirsi Siltanen Konstuniversitetet		
Publikationens titel	Preliminär utredning angående den regionala kunskapsbasen på kulturens område		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:37		
Diarienummer		Tema	kultur
ISBN PDF	978-952-263-602-7	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-602-7		
Sidantal	77	Språk	finska
Nyckelord	Regional förvaltning, regional utveckling, välfärd, kulturverksamhet, kulturtjänster, kulturmiljöer, den kreativa ekonomin, statistikföring, statistik, lägesbild		
Referat			
<p>Undervisnings- och kulturministeriet inledde i slutet av 2017 en preliminär utredning angående den regionala kunskapsbasen på kulturens område. För uppdraget utsågs MDI Public Oy i samarbete med Konstuniversitetet. Arbetet har sin utgångspunkt i riktlinjerna för konst och kultur på regional nivå i ministeriets Kulturpolitiska strategi 2025.</p> <p>Den preliminära utredningen innehåller en kartläggning av källmaterialet för kunskapsbasen på regional nivå och en utvärdering av hur välfungerande den är i relation till de regionala kulturpolitiska målen och uppgifterna. Därtill ingår en kartläggning av bristerna i den regionala kunskapsbasen.</p> <p>I utredningen beskrivs de källor och uppgifter som finns att tillgå angående kulturens finansiering, den kreativa ekonomin och sysselsättningen på kulturfältet, utbudet och användningen av kulturtjänster, konstens och kulturens verkningar med avseende på välbefinnande och välfärd samt kulturmiljöer och regionala identiteter. Dessutom ingår en förteckning över de utvecklingsbehoven och utvecklingsförslagen gällande kunskapsproduktionen för respektive temaområde. Utvecklingsförslagen gäller bland annat åtgärder angående en utvidgning av kunskapsbasen, hur den kunde förhållas, göras mer användbar och hur man kunde förbättra tillgången till den samt åtgärder som förbättrar informationsstyrningen och utnyttjandet av den.</p> <p>Målet är att man ska kunna utnyttja den kartlagda regionala kunskapsbasen i utvecklingsarbetet på regional och lokal nivå. Ett annat mål är att integrera konst och kultur i utvecklingsarbetet på regional och lokal nivå på ett bättre sätt, vilket förutsätter en tillräckligt stark kunskapsbas. Källmaterialet samt de uppgifter och indikatorer som ingår i denna kan utnyttjas på såväl nationell, regional som lokal nivå.</p>			
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		2018
Authors	Janne Antikainen, Susanna Haanpää, Valtteri Laasonen /MDI Public Oy, Kirsi Siltanen University of the Arts Helsinki		
Title of publication	Preliminary study of the culture-related regional information base		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2018:37		
Register number		Subject	culture
ISBN PDF	978-952-263-602-7	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-602-7		
Pages	77	Language	Finnish
Keywords	compilation of statistics, creative economy, cultural activities, cultural environment, cultural services, culture, overview, regional administration, regional development, statistics, wellbeing		
Abstract <p>The Ministry of Education and Culture launched a preliminary study of the culture-related regional information base in late 2017, commissioning the work to MDI Public Ltd in partnership with the University of the Arts Helsinki. Work is based on the Strategy for Cultural Policy 2025 and the guidelines related to the regional policies of art and culture.</p> <p>The preliminary study encompasses a survey of culture-related regional information sources and an assessment of their functionality in relation to regional cultural policy targets and tasks. Furthermore, the preliminary study looks into deficiencies in regional information related to cultural policy.</p> <p>The study describes the available information sources and information related to the financing of culture, employment in creative economy and cultural sectors, the offering and use of cultural services, the wellbeing impact of art and culture, cultural environments and regional identities. In addition, information production development needs and proposals related to each theme are listed. Development proposals suggest measures related to, among other things, the expansion, harmonisation and usability of the information base, the development of its availability, knowledge-based management and the utilisation of the information.</p> <p>The purpose is to use the preliminary study of the regional information base as a regional development tool. The goal is the better inclusion of art and culture in regional and local development work, which cannot be achieved without a sufficiently solid information base. Information sources and related information and indicators can be used at national, regional and local levels.</p>			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Esipuhe – Kulttuurin aluetietoperustan esiselvitys	8
1 Johdanto	11
1.1 Selvityksen lähtökohdat ja tavoitteet.....	11
1.2 Selvitysprosessi, aineistot ja menetelmät.....	13
2 Kulttuuria koskevan alueellisen tiedon nykytila ja tarpeet	15
2.1 Kulttuurin aluetietoperustan nykytila ja kehittämistarpeet.....	15
2.2 Kulttuurin aluetietoperustan tietolähteet	18
2.3 Alueellisen kulttuuritiedon tarpeet.....	19
2.4 Tietolähteiden suhde tavoitealueisiin.....	21
3 Tietoperustan arviointi teemoittain	27
3.1 Tietoperustan teemat ja arviointikriteerit.....	27
3.2 Kulttuurin rahoitus	29
3.3 Luova talous ja kulttuurialojen työllisyys	32
3.4 Kulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö	37
3.5 Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset	41
3.6 Kulttuuriympäristö ja alueellinen identiteetti	48
4 Yhteenveto	52
5 Kehittämisehdotukset	55
5.1 Tietoperustan laajentaminen	55
5.2 Tietoperustan yhdenmukaistaminen, käytettävyys ja saatavuus.....	56
5.3 Tiedolla johtaminen ja tiedon hyödyntäminen	57
Liite 1. Kyselyn tulokset	59
Liite 2. Kulttuurin aluetietolähteet ja -indikaattorit.....	65

ESIPUHE – KULTTUURIN ALUETIETOPERUSTAN ESISELVITYS

Opetus- ja kulttuuriministeriön Kulttuuripolitiikan strategia 2025 ja taiteen ja kulttuurin alueellisuutta koskevat suuntaviivat Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä – Näkymä vuoteen 2025 toimivat taustana kulttuurin aluetietoperustaa koskevalle esiselvitykselle. Taiteen ja kulttuurin aluetietoperustan vahvistaminen on yksi taiteen ja kulttuurin alueellisuutta koskevien suuntaviivojen toimenpide-ehdotuksista. Tämän pohjalta käynnistettiin aluetietoperustan esiselvitys vuoden 2017 lopulla ja tekijäksi valittiin MDI Public Oy kumppaninaan Taideyliopisto.

Esiselvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa kulttuurin aluetietolähteet ja arvioida niiden toimivuutta suhteessa kulttuuripolitiikan alueellisiin tavoitteisiin ja tehtäviin. Lisäksi työssä tuli kartoittaa kulttuuripolitiikkaan liittyvän aluetiedon puutteet ja tehdä ehdotus siitä, miten puuttuvaa tietoa voitaisiin tuottaa.

Esiselvityksessä on kuvattu kulttuurin rahoitukseen, luovan talouden ja kulttuurialojen työllisyyteen, kulttuuripalvelujen tarjontaan ja käyttöön, taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin sekä kulttuuriympäristöihin ja alueellisiin identiteetteihin liittyvät käytettävissä olevat tietolähteet ja tiedot. Lisäksi on listattu kuhunkin teemaan liittyvät tiedontuotannon kehittämistarpeet.

Kulttuurin aluetietoperustan esiselvitys on tuottanut käyttökelpoista tietoa siitä, mitä tietolähteitä, tietoja ja indikaattoreita kulttuurin aluekehittämissä on mahdollista käyttää. Esiselvitys luo samalla perustaa myös laajemmin kulttuuripolitiikan tietoperustaa koskevalle kehittämistyölle. Kulttuuripolitiikan tietoperustaa pyritään kehittämään lähivuosina sekä kokonaisuutena että kulttuuripolitiikan eri alueilla. Alueellisuuteenkin liittyvä ja erityisesti kuntien kulttuuritoimintaan liittyvä esimerkki on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän TEAvisarin täydentäminen kulttuuria koskevilla kysymyksillä ja tiedoilla. Tätä koskeva kehittämistyö on käynnistynyt tänä vuonna.

Aluetietoperustaa kartoittanutta esiselvitystä on tarkoitus hyödyntää kulttuuriin liittyvässä aluekehittämissä riippumatta siitä, millaisia aluekehittämisrakenteita Suomes-

sa luodaan. Tavoitteena on taiteen ja kulttuurin sisällyttäminen paremmin alueelliseen ja paikalliseen kehittämistyöhön, mikä ei tapahdu ilman riittävän vahvaa tietoperusta. Jo nyt olemassa olevia tietolähteitä ja niihin liittyviä tietoja ja indikaattoreita voidaan hyödyntää niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla.

Kulttuuriasiainneuvos
Kirsi Kaunisharju

Kulttuuriasiainneuvos
Esa Pirnes

1 Johdanto

1.1 Selvityksen lähtökohdat ja tavoitteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi keväällä 2017 Kulttuuripolitiikan strategian vuoteen 2025 ja keväällä 2018 taide- ja kulttuuripolitiikan alueelliset suuntaviivat. Molemmissa tunnistetaan kulttuuripolitiikan tietopohjan kehittämisen tarpeet. Kulttuuripolitiikan alalla on saatavissa tilasto- ja tutkimustietoa, mutta tieto on hajallaan, eikä kulttuurin alueellinen tietoperusta ole kattava suhteessa siihen kohdistettuihin tarpeisiin. Tietoperustan ja tietojärjestelmien kehittämistä ja vahvistamista esitetään myös mm. *Taide- ja kulttuurifestivaalit – vahvistuva kulttuurinen voimavara 2017-2025:ssä*¹, *Kulttuuriympäristö voimavarana maakunnissa ja alueilla* -selvityksessä² sekä *Kulttuuriympäristöstä elinvoimaa ja hyvinvointia maakuntiin* -raportissa³.

Lisäksi Kuntaliiton käynnissä oleva kulttuuripalvelujen vertailutiedon keruukierros ja Taiteen edistämiskeskuksen alueindikaattorien pilotti ovat keskeisiä jo käynnissä olevia tietoperustaan liittyviä prosesseja. Valtionavustusten digitalisaatiohankkeessa on mahdollisuus parantaa kulttuurin aluetietoperustaa tuottamalla parempaa tietoa kulttuurisektorin avustusten kohdentumisesta ja käyttötavoista.

1 Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Taide ja kulttuurifestivaalit – vahvistuva kulttuurinen voimavara, Esitys toimintaohjelmaksi vuosille 2017–2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:42. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-437-5>

2 Uusi-Seppä, N. (2017). Kulttuuriympäristö voimavarana maakunnissa ja alueilla. Maakuntamuseoselvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:43. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-519-8>

3 Antikainen, J. et al. (2018). Kulttuuriympäristöstä elinvoimaa ja hyvinvointia maakuntiin. Ympäristöministeriön raportteja 15/2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4794-4>

Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä -asiakirjassa⁴ (2018) esitetään yhdeksi toimenpiteeksi kulttuurin aluetietoperustan vahvistamista. Erityisesti tarvitaan tietoa siitä, missä kohden tieto- ja tilastoperusta ovat puutteellisia, eivätkä täytä niihin kohdistuvia tarpeita. Samalla on tarve kyetä yhdistämään kulttuurialan tietoperustaa muiden tietolähteiden tietoon. Kulttuuripolitiikan strateginen toteuttaminen edellyttää toimialan tieto- ja tilastoperustan vahvistamista myös alueita koskevan tiedon osalta. Eri alueiden, ja erityisesti suunnitteilla olevien maakuntien kehityksestä, on saatava entistä tarkemmin eri toimijoiden yhteisesti piirtämää tilannekuvaa. Valmisteilla olevassa valtion ja maakuntien yhteistyössä voidaan hahmottaa kolme toisiinsa kytkeytyvää kokonaisuutta:

1. hallinnonalakohtainen politiikkatoimien valmistelu ja keskustelut,
2. valtioneuvoston yhteinen, poikkihallinnollinen sisällöllinen yhteistyö sekä
3. valtiovarainministeriön johdolla tehtävä talouden ohjaus.

Kulttuurin tietoperustan vahvistaminen liittyy siten myös valmisteilla oleviin aluekehittämisyjärjestelmän muutoksiin, jossa korostetaan ajantasaisen aluekehityksen tilannekuvan merkitystä ja sopimuksellista yhteistyötä. Tässä työssä tuotetaan tietoa myös työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman maakuntien aluetilannekuvan ja keskustelumenettelyiden tueksi. Aluekehittämisen keskustelut tukevat valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen yhteistyöprosessia sekä maakuntalain 13 §:ssä tarkoitettuja neuvotteluja. Keskustelut edellyttävät yhä vahvempaa tietopohjaa aluekehityksestä. Keskustelujen pohjana on tarkoitus käyttää ajantasaista valtakunnallista ja maakuntakohtaista tilannekuvaa ja myös mm. hallitusohjelmaa, hallituksen aluekehittämispäätöstä, ministeriöiden aluekehittämiseen vaikuttavia keskeisiä strategioita sekä maakuntastrategiaa ja -ohjelmaa. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla toteutettavan aluekehittämisen keskustelumenettelyn toteuttamiseksi ja maakuntien ja kuntien kanssa tehtävän strategisen yhteistyön tarpeisiin tarvitaan näin ollen säännöllisesti päivittyvää tietoa alueellisesta taide- ja kulttuuritoiminnasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti joulukuussa 2017 kulttuurin aluetietoperustaa selvittävän esiselvityksen, jota toteuttamaan valittiin MDI Public Oy kumppaninaan Taideyliopisto. Kulttuurin aluetietoperustan esiselvityksen tavoitteina toimeksiannon mukaisesti olivat:

1. kartoittaa olemassa olevat kulttuurin aluetietolähteet,
2. arvioida olemassa olevien aluetietolähteiden toimivuutta suhteessa kulttuuripolitiikan alueellisiin tavoitteisiin ja tehtäviin,

4 Lybeck, T. et al. (2018). Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä – Näkymä vuoteen 2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2018:20. <http://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-566-2>

3. kartoittaa kulttuuripolitiikkaan liittyvän aluetiedon puuttuvat kohteet ja tehdä ehdotus siitä, miten puuttuva tieto voidaan tuottaa,
4. luoda malli siitä, mitä tietoja ja indikaattoreita tarvitaan sekä millä tavoin ne tulee esittää, jotta voidaan luoda kattava kuva kulttuurin merkityksestä ja vaikuttavuudesta alueilla sekä
5. tuottaa raportti, joka sisältää keskeiset huomiot ja tulokset edellä mainituista osioista.

1.2 Selvitysprosessi, aineistot ja menetelmät

Selvityksen materiaalia on koottu meta-analyysin, kyselyiden, työpajan sekä asiantuntijahaastatteluiden avulla. Esiselvityksen aloituspalaveri pidettiin joulukuussa 2017, jonka jälkeen perehdyttiin tilaajan osoittamaan taustamateriaaliin, nykyisiin tietokäytäntöihin ja tietolähteisiin sekä aloitettiin meta-analyysin teko. Meta-analyysi soveltuu hyvin laajojen aineistojen käsittelyyn ja sen avulla pystytään tekemään yksittäisten havaintojen sijaan yleistettävissä olevia päätelmiä havainnon kohteena olevasta ilmiöstä, eli tässä tapauksessa karsimaan alueiden tietoperustaan liittyviä päällekkäisiä tietolähteitä sekä valikoimaan tietolähteistä relevanteimmat tiedot.

Meta-analyysissä tehtiin kartoitus OKM:n hallinnonalan ja alueiden käytössä olevista tietolähteistä ja indikaattoreista, jotka kerättiin yhteiseen matriisiin. Huomiona, että raportissa käytetään väljästi indikaattorin käsitettä. Indikaattorin käsite voidaan ymmärtää myös täsmällisemmin, kuten esimerkiksi Vaikuttavuusindikaattorit kulttuuripolitiikan tietopohjan vahvistajina -raportissa⁵. Tuloksena kootuista indikaattoreista ja tietolähteistä syntyi laaja matriisi, jonka avulla kerätyt tiedot arvoitettiin ja luokiteltiin teemoihin sekä arvioitiin niiden tarkoituksenmukaisuus ja käytettävyys. Tietolähteiden ja määrällisten (sekä tarvittavilta osin laadullisten) indikaattoreiden valinnassa painotettiin hyödynnettävyyttä niin alueellisen kuin valtakunnallisen ennakkoinnin, päätöksenteon, resurssien jaon ja seurannan tukena.

Lisäksi kartoitettiin nykyisiä kulttuuriin liittyvän tiedon tuottamiseen liittyviä käytäntöjä ja välineitä. Kartoituksen tarkoituksena oli saada kokonaiskuva sekä valtion että alueiden tiedon tuottamiseen, käsittelyyn ja jalostamiseen liittyvistä käytännöistä. Kartoituksen toteutuksessa hyödynnettiin soveltuvin osin olemassa olevaa virallista ja epävirallista dokumentaatiota sekä avainhenkilöhaastatteluja.

⁵ Opetusministeriö (2009). Vaikuttavuusindikaattorit kulttuuripolitiikan tietopohjan vahvistajina. Opetusministeriön julkaisuja 2009:57. ISBN 978-952-485-810-6.

Alustavan viitekehyksen ja priorisoitujen aluetietojen sekä indikaattoreiden perusteella toteutettiin toukokuun 2018 aikana kaksi kyselyä, joista toinen suunnattiin kulttuuritiedon käyttäjille ja toinen päättäjille. Kyselyillä kartoitettiin kulttuuritiedon tarvetta, kulttuurin tietoperustan nykytilaa ja haasteita sekä tarkemmin kulttuuri-indikaattoreita. Kulttuuritiedon käyttäjille suunnattu kysely oli laajempi ja kyselyssä kysyttiin päättäjäkyselyä yksityiskohtaisemmin yksittäisiin indikaattoreihin liittyviä kysymyksiä. Päättäjäkysely oli yleispiirteisempi ja suunnattu niille tahoille, jotka eivät suoraan työskentele kulttuuritoimialan parissa, mutta tarvitsevat kulttuuritietoa esimerkiksi päätöksenteossa tai suunnittelussa. Päättäjäkysely lähetettiin esimerkiksi muutosjohtajille, maakuntajohtajille ja kehitysyhtiöiden johtajille. Päättäjäkyselyssä sai halutessaan vastata myös tarkempiin kulttuuri-indikaattoreita koskeviin kysymyksiin, jotka olivat samat tiedon käyttäjille suunnatun kyselyn kanssa. Päättäjille suunnattuun kyselyyn saatiin yhteensä 170 loppuun vastattua kyselyä ja käyttäjäkyselyyn 48 loppuun vastattua kyselyä. Tässä raportissa tulokset on yhdistetty ja niitä on avattu kokonaisuutena.

Toukokuun lopussa meta-analyysin tueksi toteutettiin tiivis tiedon hyödyntämis- ja validointityöpaja opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Taiteen edistämiskeskuksen järjestämän tilaisuuden ”Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä – näkymä vuoteen 2025” yhteydessä. Tilaisuuden kohderyhmänä olivat kaikki taiteen ja kulttuurin sekä alue- ja paikallistason kehittämisestä kiinnostuneet. Työpajan tavoitteena oli selventää kulttuurin aluetietoperustaan liittyviä tietotarpeita ja kehittää luovan talouden, kulttuurin ja taiteen alueellista tietoperustaa, jotta se vastaisi suunnitelmissa olevien maakuntien ja muiden alueellisten toimijoiden tietotarpeisiin. Työpajassa käytettiin apuna sähköistä screen.io-alustaa.

Työn tueksi tehtiin myös tarkentavia asiantuntijahaastatteluita kattavasti eri kulttuurin osa-alueista. Haastatteluiden tarkoituksena oli kartoittaa kulttuurin tietoperustan kokonaisuutta, nykykäytäntöjä ja kehittämistarpeita. Haastateltavat olivat eri ministeriöistä, Suomen Kuntaliitosta, Taiteen edistämiskeskukselta (Taike), Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksesta (Cupore), Taikusydämeistä, Creative Finlandista, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksesta (THL), Business Finlandista sekä Suomen Kotiseutuliitto ry:stä.

2 Kulttuuria koskevan alueellisen tiedon nykytila ja tarpeet

2.1 Kulttuurin aluetietoperustan nykytila ja kehittämistarpeet

Kulttuurin nykytilaa ja alueellisen tiedon haasteita kartoitettiin kyselyillä, haastatteluilla sekä meta-analyysillä. Haasteiksi kulttuurin nykyisessä tietotuotannossa tunnistettiin tiedon hajanaisuus, kulttuuritiedon heikko hyödyntäminen päätöksenteossa ja päättäjien saavuttaminen, resurssien puute, vertailukelpoisen ja luotettavan tiedon puute sekä aluetasoisien tiedon vähyys. Myös kulttuurin häilyvä määrittely ja kansallisten yhteisesti sovittujen kulttuuri-indikaattoreiden puute on nostettu esille haasteina.

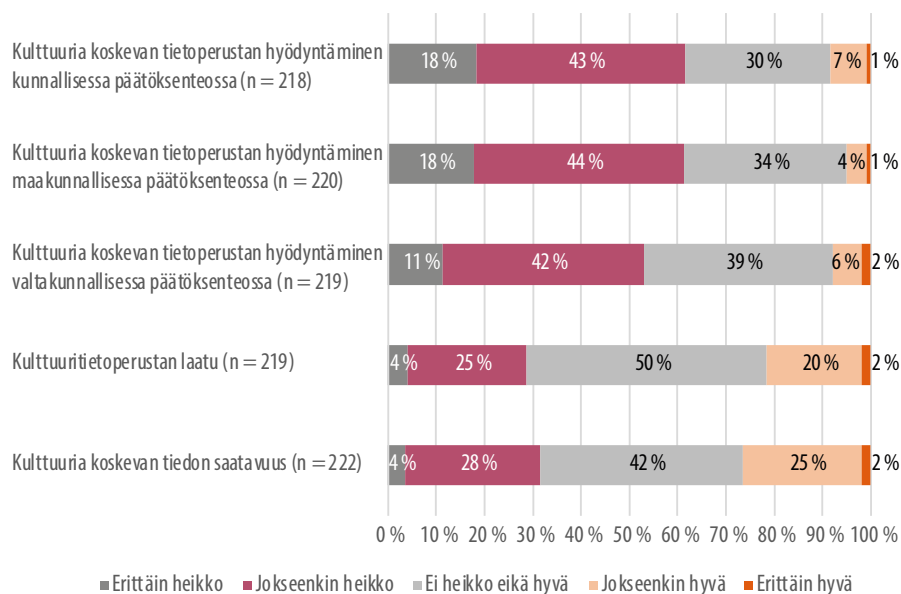
Selkeästi kaikkein suurimmaksi haasteeksi kulttuurin tietotuotannossa ja tiedon käytössä voidaan nostaa tiedon hajanaisuus. Kulttuuritietoa tuottavat lukuisat eri tahot, eikä kaikkia kulttuurin tietolähteitä aina edes tunnisteta. Yleisesti ottaen ollaan sitä mieltä, että tietoa on paljon olemassa, mutta tiedon löytäminen vaatii perehtyneisyyttä asiaan ja siitä huolimatta tiedon kokonaistarkastelu on haastavaa ja hidasta vaatien manuaalista yhteen koamista. Resursseja aikaa vievään tiedon keräämiseen tai tiedon tuottamiseen ei nähdä olevan tarpeeksi. Monista tiedontuottajista johtuen kerättävää tietoa käsitellään, määritellään ja kootaan eri tavoin. Yhteen kootun tiedon ei katsota aina olevan laadullisesti yhteneväistä ja vertailukelpoista.

Merkittävänä haasteena nähdään myös se, ettei kulttuuritieto saavuta päättäjiä, eikä tietoa hyödynnetä päätöksenteossa. Kulttuurin katsotaan olevan usein viimeisenä asiana agendalla maakunnallisen ja kunnallisen tason päätöksenteossa. Näin ollen kulttuuritiedon tuottamiselle ei nähdä tarvetta ja rahoitus jää marginaaliseksi. Nykyisen kulttuuritiedon hajanaisuus ja vaikea hyödynnettävyys hankaloittavat indikaattoritiedon hyödyntämistä päätöksenteossa. Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan kulttuuria koskevan tiedon

hyödyntämistä kunnallisessa, maakunnallisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa (kuva 1). Näillä kaikilla aluetasoilla yli 50 % vastaajista oli sitä mieltä, että kulttuuria koskevan tiedon hyödyntäminen päätöksenteossa on erittäin heikkoa tai jokseenkin heikkoa.

Kulttuurin tietotuotannossa haasteena nähdään lisäksi se, että aluetasolta tietoa on melko vähän saatavilla, vaikka yleisesti kulttuuriin liittyvää indikaattoritietoa löytyykin paljon. Erityisesti kuntatasolla olevaa vertailukelpoista tietoa on vähän. Monet tietolähteistä sisältävät vain muutamia kuntatason tai maakuntatason muuttujia, vaikka muutoin indikaattoritietoa on runsaasti esimerkiksi valtakunnan tasolla tai muulla tavalla luokiteltuna. Toisaalta katsotaan kuitenkin, etteivät kaikki kulttuurin indikaattoritiedot sovellu kovin hyvin aluetasolla tarkasteltavaksi. Erityisen tärkeinä indikaattoritietoina nähdään sellaiset indikaattorit, joilla voidaan osoittaa taiteen ja kulttuurin rahallinen hyöty alueille. Lisäksi kokemuksellisia indikaattoreita kaivataan lisää sekä vähemmistöryhmien, kuten viittomakielisten, huomioimista paremmin tilastoissa.

Ongelmana koetaan olevan myös kulttuurin osa-alueiden häilyvä määrittely ja määrittelyn suhteen kaivataan täsmennystä. Kulttuurin määritelmä on hyvin laaja ja sitä voidaan lähestyä useasta eri näkökulmasta. Jotta kulttuurin merkitystä ja vaikuttavuutta pystytään tutkimaan ja mittaamaan, tulee määritellä ja ymmärtää mikä on kulttuurin ydintä. Täsmällinen määrittely on kuitenkin vaikeaa, koska kulttuuri voidaan ymmärtää monella eri tavalla ja kulttuuri myös kehittyy jatkuvasti.

Kuva 1. Arviot kulttuurin tietoperustan nykytilasta.

Oleellisena kehittämistarpeena kulttuuritiedon hajanaisuuteen nähdään yhteinen digitaalinen tietotalus, johon olisi koottu aluetasolla selkeästi kaikki tärkeät kulttuuri-indikaattorit. Nykyisellään kulttuuriin liittyvä tieto on hyvin siiloutunutta ja tietoa pitää koostaa useista eri lähteistä. Tämä on aikaa vievää, eikä siihen usein löydy tarpeeksi resursseja.

Kulttuurin suunnitteluun ja seurantaan kaivataan tueksi valtakunnallisesti sovittuja yhteisiä indikaattoreita, joista tietojen tulisi olla vaivattomasti saatavilla. Indikaattoreiden pitäisi olla selkeästi määriteltyjä ja johdonmukaisia, ja niiden hyödyntäminen työssä tulisi olla helppoa ottaa osaksi normaalia työprosessia. Valittujen indikaattoreiden tulee luoda mahdollisimman kattava kuva taiteen ja kulttuurin merkityksestä ja vaikuttavuudesta alueilla. Aikasarjojen kehitys ja se, että tilastojen jatkuvuuteen voidaan luottaa, on erityisen tärkeää, jotta indikaattoreiden seuranta ja arviointi on mahdollista.

Paikkatietomuotoisen kulttuuritiedon tuottamisessa nähdään kehittämistarpeita. Paikkatietomuotoinen kulttuuritieto koetaan hyödyllisenä osana kulttuurin tietotuotantoa, mutta sen nähdään vielä olevan lapsen kengissä. Kyselyssä nostettiin erityisesti esille kulttuuriympäristötietojen esittäminen paikkatietomuotoisena tietona. Kulttuuriympäristöihin liittyviä tietoja voisi esimerkiksi yhdistää kuntien myöntämiin purkulupiin, rahoitustietoihin sekä tilojen käyttöön ja kävijämääriin. Yksi olemassa oleva paikkatietopalvelu kulttuuriympäristöihin liittyen on KIOSKI 2.0, jonka tietomallin ytimen muodostavat inventointihanke, alue, kohde ja rakennus. Alueita, kohteita ja rakennuksia voi palvelussa liittää ilmiöihin, kohteisiin voi liittää avustustietoja ja sovelluksen kautta pystyy myös lisäämään lausuntoasioita ja liittämään lausuntoasioihin alueita ja kohteita.

Jotta kulttuuri ymmärrettäisiin ja nähtäisiin tärkeänä osana päätöksenteossa, katsotaan että erityisesti kulttuurin talous- ja hyvinvointivaikutukset tulisi vahvemmin tunnistaa ja nostaa esille. Kulttuuripalvelut tuovat henkisen pääoman lisäksi myös työllisyyttä ja rahaa alueelle. Kulttuuri mielletään usein hyvinvointia edistäväksi asiaksi puheessa ja arkikielessä, mutta todellisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollossa kulttuurin hyödyntäminen on vähäistä ja kulttuurin tuomista hyvinvointivaikutuksista löytyy niukasti mittaritietoa. Kulttuuritoiminnalla on vaikutusta myös viihtyisien ja laadukkaiden asumisympäristöjen ja kaupungin vetovoimaisuuden kehittämisessä sekä ylläpitämisessä⁶. Vaikka kulttuurin hyvinvointivaikutukset tunnustetaan ja niistä on saatavilla tutkimustietoa, on kulttuurin rooli hyvin vähäinen myös kuntien hyvinvointikertomuksissa ja esimerkiksi kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutusten arviointi puuttuu näistä lähes kokonaan. Tähän vaikuttanee osaltaan kulttuurin indikaattoritiedon hankala saatavuus.

6 Ruusuvirta M (2015) Kulttuuri kaupunkien hyvinvointikertomuksissa. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiö Cupore, Suomen Kuntaliitto STM (2015) Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010 - 2014 loppuraportti

2.2 Kulttuurin aluetietoperustan tietolähteet

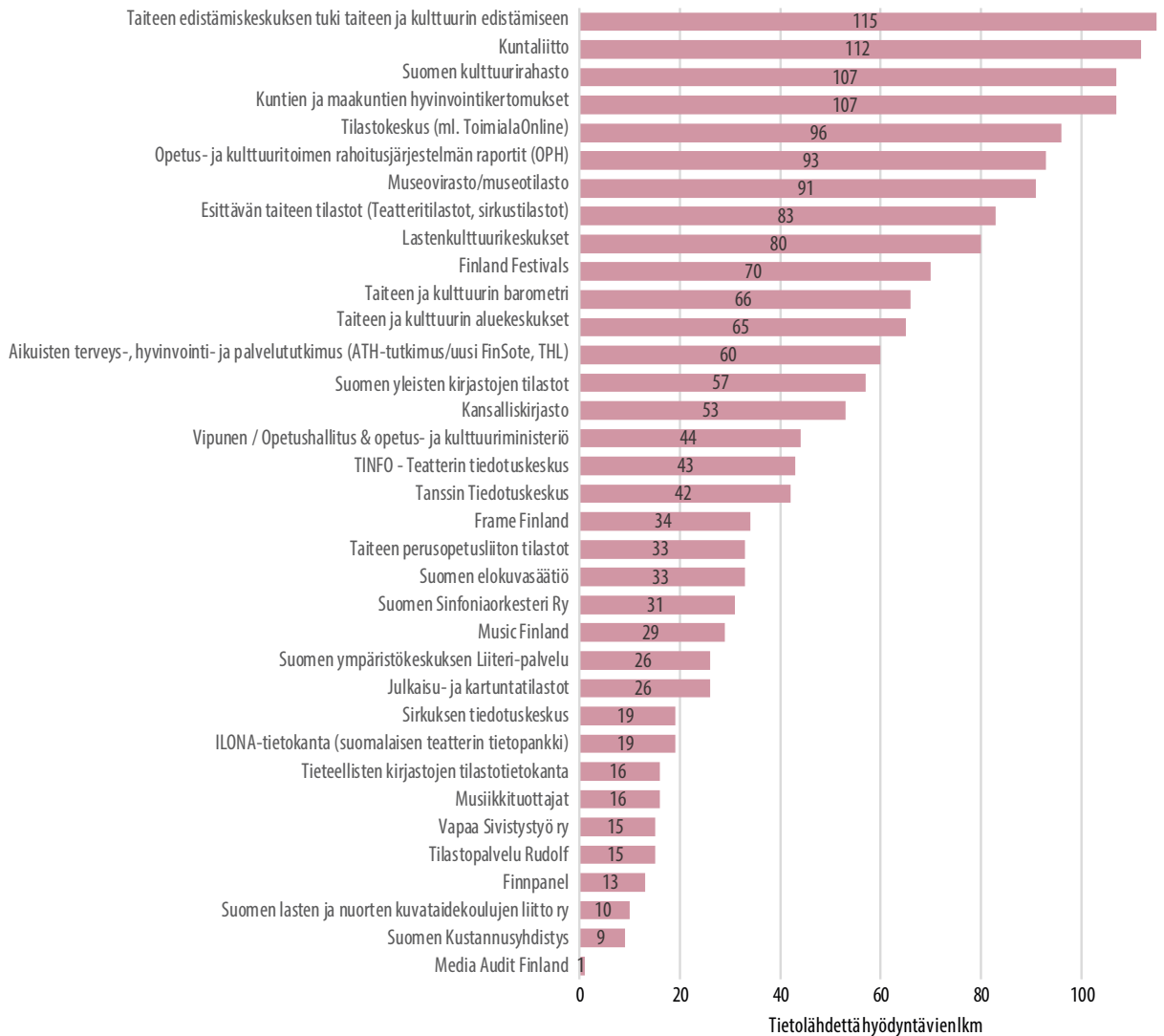
Kulttuurin tutkimuksen ja indikaattoritiedon tietolähteitä on paljon ja kaikkien tietolähteiden löytäminen ja kartoittaminen on haastavaa. Kulttuuriin liittyvää tutkimusta tekevät useat eri tahot, kuten esimerkiksi yliopistot ja ammattikorkeakoulut, taiteen ja kulttuurin eri tiedotuskeskukset ja edistämisorganisaatiot sekä erilaiset tutkimuslaitokset kuten esimerkiksi Cupore, Taiteen edistämiskeskus, Tilastokeskus, Museovirasto, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus sekä THL. Cupore on tehnyt selvityksen kulttuurin tutkimuksen tietolähteistä vuonna 2012⁷.

Esiselvityksen kannalta oleellista oli kartoittaa ne kulttuurin tietolähteet, jotka tuottavat indikaattoritietoa ja erityisesti aluetasolla. Tämän vuoksi esiselvityksessä ei ole käsitelty juurikaan sellaisia tutkimukseen keskittyviä tietolähteitä, joilla ei ole tilastotuotantoa. Esiselvityksen yhteydessä tehdyssä kyselyssä kysyttiin vastaajilta, mitä tiedon tuottajia ja tietolähteitä vastaajat hyödyntävät eniten omassa työssään. Vastaajille annettiin valmiiksi lista, joka sisälsi yli 30 kulttuuritiedon tuottajaa ja tietolähdettä (kuva 2). Lisäksi vastaajat saivat itse lisätä tietolähteitä. Kaikkein eniten vastaajat ovat omassa työssään hyödyntäneet *Tai-ken tukea taiteen ja kulttuurin edistämiseen, Suomen Kuntaliittoa, Suomen Kulttuurirahastoa, kuntien ja maakuntien hyvinvointikertomuksia, Tilastokeskusta, Opetus ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmien raportteja* sekä Museoviraston *museotilastoa*. Kulttuurin eri tietolähteet löytyvät vielä yksityiskohtaisemmin esitettynä liitteestä 2.

Kyselyssä kysyttiin taustatietona vastaajien organisaatioita, joissa vaihtoehtoina olivat korkeakoulu tai oppilaitos, kunta, maakuntaliitto, ministeriö, kehitysyhtiö, valtion aluehallinto, luottamushenkilö sekä jokin muu. *Korkeakoulut ja oppilaitokset* hyödyntävät kyselyn mukaan työssään eniten valmiiksi annetusta kulttuurin tuottajia ja tietolähteitä sisältävästä listasta opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmien raportteja, Suomen Kulttuurirahastoa, esittävän taiteen tilastoja sekä Taiteen edistämiskeskuksen tukitietoja taiteen ja kulttuurin edistämiseen. *Kuntien* vastaajat käyttävät työssään selkeästi eniten apuna kuntien ja maakuntien hyvinvointikertomuksia sekä Suomen Kuntaliittoa. *Maakuntien liitot* hyödyntävät kyselyn mukaan eniten Suomen Kuntaliittoa, Tilastokeskusta sekä kuntien ja maakuntien hyvinvointikertomuksia. *Valtion aluehallinnon* vastaajat hyödyntävät selkeästi eniten työssään Tilastokeskusta. Muita tietolähteitä, joita valtion aluehallinnon vastaajat runsaasti käyttävät ovat Museoviraston museotilasto, Taiteen edistämiskeskuksen tukitiedot taiteen ja kulttuurin edistämiseen sekä Suomen Kuntaliitto. *Yhdistykset* ovat vastanneet käyttävänsä tietolähteistä eniten Suomen Kulttuurirahastoa, Taiteen edistämiskeskuksen tukitietoja taiteen ja kulttuurin edistämiseen sekä Finland Festivalia. *Luottamushenkilöistä* suurin osa käyttää työssään apuna Kansalliskirjastoa, Taiteen edistämiskeskuksen tukitietoja taiteen ja kulttuurin edistämiseen sekä Suomen Kulttuurirahastoa. *Kehitysyhtiöiden* vastaajat käyttävät eniten apuna työssään kuntien ja maakuntien hyvinvointikertomuksia, Tilastokeskusta, Suomen Kult-

7 Jokela, Eeva-Liisa (2012). Kulttuuripoliittisesti relevantti tutkimus Suomessa. Cuporen verkkojulkaisu 10/2012. Kulttuuripoliittisten tutkimusten edistämissäätiö

tuurirahastoa sekä Suomen Kuntaliittoa. *Ministeriöiden* vastaajat taas hyödyntävät kyselyn mukaan eniten Tilastokeskusta ja Suomen Kuntaliittoa.

Kuva 2. Kulttuurin tietolähteiden hyödyntäminen.

2.3 Alueellisen kulttuuritiedon tarpeet

Kulttuurin aluetietoperustan tarpeet tulevat monesta suunnasta. Tämän esiselvityksen kannalta keskeisin on opetus- ja kulttuuriministeriön tarve ohjata taiteen ja kulttuurin aluepoliittisia linjauksia ja erityisesti maakuntien kulttuuriin liittyviä tehtäviä. Aluetasoisista tietoa tarvitsevat myös tulevat maakunnat kyetäkseen seuraamaan itse itselleen asettamia kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä tavoitteita. Alueellista kulttuuritietoa tarvitaan myös kun-

tien hyvinvointikertomuksissa, joissa kulttuurin osuus on nykyisellään melko häilyvä⁸. Maakuntien kulttuuritehtävä rakentuu suhteessa kuntien kulttuuritoimintaan, kulttuurihyvinvointiin ja elinvoimapolitiikkaan. Nämä rajapinnat ovat tunnistettavissa myös tietotarpeissa:

- kuntien ja maakuntien rajapinnat, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sosiaali- ja terveystalvet, maakuntatalvet (erit. kasvutalvet ja aluekehittäminen),
- kuntien keskinäinen yhteistyö (esim. maakuntatasoiset kulttuuritalvet, kulttuuriin liittyvä elinvoima),
- muut rahoittajat (säätit, muut kehittämistalvetuksen jakajat esim. maaseuturahastot) sekä
- koulutus- ja tutkimusorganisaatiot.

Kulttuuripolitiikan strategia 2025⁹ linjaa kansallisen kulttuuripolitiikan tavoitteiksi luovan työn ja tuotannon edistämisen, osallisuuden ja osallistumisen sekä kulttuurin vahvan ja elinvoimaisen perustan ja sen jatkuvuuden turvaamisen. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaaman kulttuuripolitiikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan strategiassa esitetyn listauksen mukaan arvioida kulttuuripolitiikan strategisiin tavoitealueisiin liittyen mm. seuraavilla ulottuvuuksilla:

1 Luova työ ja tuotanto

- taiteilijoiden ilmaisunvapauden ja taiteen vapauden sekä kulttuurisen moninaisuuden toteutuminen
- taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden asema toimeentulo-, sosiaaliturva-, verotus- ym. järjestelmissä
- vapaana taiteilijana tai yritys-, yhdistys- tms. muodossa tapahtuvan taiteellisen ja muun luovan toiminnan edellytysten kehittyminen
- kulttuurituotantojen määrä ja laatu
- kulttuurisäältäjen tuotekehitys- ja tuotanto- sekä jakelu-, liiketoiminta- yms. toiminnan kehittyminen
- kansainvälisen vaihdon/viennin määrä ja laatu
- tekijänoikeuksien toteutuminen
- kulttuuriin, luoviin aloihin ja tekijänoikeuksiin kytkeytyvän BKT-osuuden kehitys, liiketoiminnan kehitys, muu toimialan vaikutus talouteen sekä sen kansainvälinen kilpailukyky

8 Ruusuvirta M (2015) Kulttuuri kaupunkien hyvinvointikertomuksissa. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore, Suomen Kuntaliitto

9 Opetus ja kulttuuriministeriö (2017). Opetus ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20.

2 Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin

- kulttuurin toimialaan liittyvän ja sitä tukevan kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan aktiivisuus ja demokratian toteutuminen
- eri ryhmien mahdollisuus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan
- kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien toteutuminen
- saavutettavuuden, esteettömyyden ja tasa-arvon toteutuminen taide- ja kulttuuritoiminnoissa sekä niihin liittyvissä palveluissa
- kulttuurin alueellinen ja paikallinen saatavuus
- kansalaisten, erityisesti lasten ja nuorten, kulttuuriharrastusten ja omaehtoisen toiminnan mahdollisuudet ja aktiivisuus
- kulttuuritarjonnan ja palvelujen käyttäminen
- taide- ja kulttuurialan käyttäjä- ja yleisösuuntautunut kehittämistoiminta sisältöjen (esimerkiksi laatu), tarjonnan (esimerkiksi moninaisuus) ja palvelujen (esim. saatavuus/erilaiset palvelumuodot) osalta
- taiteen ja kulttuurin vaikutukset ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin

3 Kulttuurin perusta ja jatkuvuus

- kulttuuriperinnön karttuminen, säilyttäminen, välittyminen ja hyödyntäminen sekä kulttuuriympäristöjen monikerroksellisuuden toteutuminen
- asukkaiden osallistuminen kulttuuriperinnön, kulttuuriympäristöjen ja rakennusperinnön suojeluun ja vaalimiseen
- kulttuuritoimintojen edellyttämän infrastruktuurin riittävyys ja toimivuus (muun muassa kulttuuritilat ja toimintoja tukevat hallinnolliset järjestelyt ja rahoitusresurssit)
- kulttuuritietoisuuden ja -osaamisen karttuminen (taide- ja kulttuurialojen kasvatus, opetus ja koulutus, kulttuurinen lukutaito, kulttuuripoliittinen tutkimus ja tietoperusta)
- mukanaolo ja vaikuttaminen kulttuurialojen toiminnan ja kulttuuripoliitiikan kehittämisen kansainvälisissä rakenteissa, sopimuksissa ja yhteyksissä
- taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön vaikutus yhteiskunnan sivistysperustaan

2.4 Tietolähteiden suhde tavoitealueisiin

Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) on arvioitu kulttuurin tietolähteitä suhteessa kulttuuripoliitiikan strategiaan tavoitealueisiin. Tämän jälkeen on arvioitu tietolähteiden sisältöä vielä tarkemmin osa-alueittain.

Taulukko 1. Tavoitealueiden alle osuvia tärkeimpiä tietolähteitä:

Tietolähde	Luova työ ja tuotanto	Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin	Kulttuurin perusta ja jatkuvuus
Tilastokeskus:	X	X	X
- StatFin	X	X	
- Satelliittitilinpito	X		
- Alueelliset yritystilastot	X		
- Kansantalouden tilinpito	X		
- Kulttuuritilasto	X	X	X
- Työssäkäyntitilasto	X		
- Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto	X		
- Kotitalouksien kulutus	X		
- Kuntataloustilasto	X		
- Matkailutilinpito (Tilastopalvelu Rudolf)	X	X	
- Ajankäyttötutkimus		X	
- Kulutustutkimus		X	
Tulli	X		
Vipunen	X		X
Frame Finland	X	X	
Tekijänoikeuskorvaukset: Kuvasto, Teosto, Gramex, Tuotos ja Sanasto (Tilastokeskus kokoaa yhteen Kulttuuritilastoon)	X		
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) – tekijänoikeuksiin liittyvät, mm. vuosittainen tekijänoikeusbarometri	X		
Museovirasto/museotilasto	X	X	X
Music Finland	X		
Kansalliskirjasto	X	X	
Finland Festivals	X	X	
Yleisten kirjastojen tilasto	X	X	X
Tiedotuskeskukset (teatterin, tanssin, sirkuksen)	X	X	X
Suomen Sinfoniaorkesterit ry	X	X	X
Suomen elokuvasäätiö	X	X	
Opetus- ja kulttuuriministeriö	X	X	X
THL:n Kouluterveyskysely		X	
Liiteri		X	X
Suomen kotiseutuliitto	X	X	
Valokuvakeskukset	X	X	
Lastenkulttuurikeskukset (Tilastokeskus kokoaa tietoja)		X	
Rahoitustietolähteet (Taike, kuntien rahoitus, OKM, YM, EU-hankerahoitus, Museovirasto, LEADER-rahoitus jne.)	X	X	X
ATH-/Finsote-tutkimus*		X	

* ATH-/Finsote-tutkimus (nykyiseltä nimeltä Finsote-tutkimus) ei sisällä enää kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.

Luova työ ja tuotanto

Luova talous ja tuotanto -tavoitealueeseen on saatavilla kolmesta tavoitealueesta kaikkein parhaiten indikaattoritietoa. Saatavilla olevat indikaattorit toimivat hyvin suhteessa tavoitealueen ulottuvuuksiin. Useat tämän tavoitealueen indikaattoreihin liittyvistä tiedoista on saatavilla aluetasolla, vaikka puutteitakin löytyy. Osa tiedoista on mahdollista saada Tilastokeskukselta aluetasoisena pyynnöstä, mutta tiedot eivät tällä hetkellä ole saatavissa aluetasolla Tilastokeskuksen avoimissa tietokannoissa. Tavoitealueen kokonaisvaltainen käsittely vaatisi myös määrällisten indikaattoreiden lisäksi laadullisia indikaattoreita, joita on yleisesti kulttuurin alueella niukasti saatavilla.

Tietolähteistä erityisesti Tilastokeskuksen StatFin-tietokannasta ja Kulttuuritilastosta löytyy paljon indikaattoreita kuvaamaan Luova talous ja tuotanto -tavoitealuetta. Tilastokeskus on tuottanut osan tiedosta itse ja osa tiedosta on kerätty muista tietolähteistä. Tilastokeskukselta on tavoitealueeseen liittyen saatavilla tietoa esimerkiksi kulttuurialan koulutuksesta, yrityksistä ja toimipaikoista, työvoimasta, keskiansioista, kulttuurialan järjestöistä, yksityisestä ja julkisesta tuesta, kulttuurihyödykkeiden tuonnista ja viennistä sekä kulttuurin bruttoavolisäyksestä. Aikasarjat ovat pitkiä, joten indikaattoreiden kehitystä pystyy seuraamaan pidemmältä ajalta. Näiden lisäksi tavoitealueeseen liittyy myös kulttuurisisältöjen tuotekehitykseen, välittäjätoimintaan, vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvät tuet ja apurahat. Tähän liittyen tietoja löytyy esimerkiksi Taikelta, OKM:stä sekä Tilastokeskuksesta (mm. kuntien nettokustannukset tehtävittäin/palveluluokittain). Kulttuurituotantojen määrään liittyen tietoja täytyy koota eri lähteistä, kuten museotilastosta, tanssin tiedotuskeskuksesta ja teatterin tiedotuskeskuksesta.

Vaikka Luovan talouden ja tuotannon tavoitealueeseen liittyen löytyy runsaasti tietolähteitä ja indikaattoreita suhteessa kahteen muuhun tavoitealueeseen, niin osa ulottuvuuksista jää kuitenkin selkeästi vähemmälle huomiolle. Tulee myös ottaa huomioon, että vaikka tietoa näennäisesti löytyy paljon, niin samalla olemassa olevien tietojen hyöty on jokseenkin ohut, koska nykyiset tilastot eivät kykene täysin saamaan ulottuvuuden moninaisuutta haltuun.

Vähemmälle huomiolle jäävät ulottuvuudet ovat:

- taiteilijoiden ilmaisunvapauden ja taiteen vapauden sekä kulttuurisen moninaisuuden toteutuminen,
- kulttuurituotantojen laatu,
- viennin laatu,
- tekijänoikeuksien toteutuminen.

Näiden ulottuvuuksien käsittely vaatisi määrällisten indikaattoreiden tueksi laadullisia indikaattoreita sekä yleisesti laadullista analyysiä, erityisesti viennin ja kulttuurituotantojen laatua koskeissa ulottuvuuksissa. Yksittäisiä barometritutkimuksia ulottuvuuksiin löytyy,

mutta säännöllisesti kerättävää tietoa näihin liittyen ei juurikaan ole saatavissa. Tekijänoikeuksien toteutumisesta on saatavissa tietoja tekijänoikeuskorvauksien määristä. Lisäksi Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) julkaisee vuosittain Tekijänoikeusbarometrin, jolla selvitetään asenteita tekijänoikeutta ja piratismia kohtaan sekä sisältöjen käyttöä. Näiden tietojen lisäksi tekijänoikeuksien toteutumisesta on kuitenkin heikosti tietoja saatavissa.

Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin

Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin -tavoitealueeseen on osaltaan hyvin saatavissa indikaattoritietoa ja tietolähteitä, mutta osaltaan indikaattoritiedoista ja tietolähteistä on selkeitä puutteita. Erityisesti indikaattoritietoa löytyy kulttuurin saatavuuteen, kulttuuritarjontaan sekä palveluiden käyttämiseen liittyen. Saatavuuteen ja palveluiden käyttöön liittyviä määrällisiä indikaattoreita on saatavissa esimerkiksi eri tiedotuskeskusten, virastojen yms. vuosittaisista tilastojulkaisuista. Lisäksi Tilastokeskus on koonnut StatFin-tietokantaan laajasti kulttuurin saatavuuteen liittyviä tietoja maakunnittain eri tietolähteistä (esim. Museovirasto, Liiteri, Teatterin tiedotuskeskus ja Finland Festivals). Tietoja on saatavissa esimerkiksi teosten, näyttelyiden ja esitysten lukumääristä sekä katsojamääristä, kirjastojen lukumääristä ja kokoelmista sekä lainaajamääristä, elokuvasaleista, kulttuurirakennusten lukumääristä sekä kulttuurialan vapaan sivistystyön oppilaitoksista sekä oppilasmääristä. Palveluiden käyttöön on saatavilla myös laadullisia indikaattoreita esimerkiksi THL:n Kouluterveyskyselystä sekä Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksesta. Aikaisemmin palveluiden käyttöön liittyviä indikaattoreita sisältyi myös ATH-/Finsote-tutkimukseen, mutta nämä kysymykset ovat sittemmin poistuneet.

Vähemmälle huomiolle jäävät ulottuvuudet ovat:

- kaikkia kuntia koskevan kulttuuritarjonnan ja käytön tiedon puutteet (pl. kirjastot),
- taiteen ja kulttuurin vaikutukset ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin,
- kulttuurin toimialaan liittyvän ja sitä tukevan kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan aktiivisuus ja demokratian toteutuminen,
- eri ryhmien mahdollisuus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien toteutuminen,
- esteettömyyden ja tasa-arvon toteutuminen taide- ja kulttuuritoiminnoissa sekä niihin liittyvissä palveluissa,
- taide- ja kulttuurialan käyttäjä- ja yleisösuuntautunut kehittämistoiminta sisältöjen (esimerkiksi laatu), tarjonnan (esimerkiksi moninaisuus) ja palvelujen (esim. saatavuus/erilaiset palvelumuodot) osalta.

Näihin vähemmälle huomiolle jääviin ulottuvuuksiin tällä hetkellä saatavissa olevat indikaattorit koskevat suurimmaksi osaksi apurahoja ja tukia, joilla tuetaan esimerkiksi monikulttuurisuutta edistäviä hankkeita tai kulttuurin hyvinvointivaikutuksia. Näiden lisäksi Tilastokeskuksella on esimerkiksi lukumäärätietoja väestön syntymävaltion, kielen, kansallisuuden ja uskonnollisen yhdyskunnan mukaan. Ulottuvuuksien monipuolisempi käsittely vaatisi uusien määrällisten indikaattoreiden lisäksi myös laadullisia indikaattoreita ja laadullista analyysiä, joilla voisi selvittää esimerkiksi eri ryhmien kokemuksia taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista sekä siitä, kuinka kulttuurilliset oikeudet ja mahdollisuudet toteutuvat. Mittareilla tulee päästä kiinni osallisuuteen, eriarvoisuuteen ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Vaikka kulttuuripalveluita on periaatteessa saatavilla, niin ne eivät tästä huolimatta käytännössä ole kaikkien ulottuvilla esimerkiksi liikuntarajoitteiden tai kustannuskysymysten vuoksi.

Kulttuuripalveluiden alueelliseen saatavuuteen ja saavutettavuuteen liittyen Tilastokeskuksella on vuodelta 2013 ja 2014 aluetasoisia indikaattoreita, jotka mittaavat sitä, kuinka suuri osa alueen väestöstä asuu tietyllä säteellä yleisistä kirjastoista, elokuvateattereista, museoista sekä teattereista. Peruspalveluiden arvioinnissa 2018 tuotettiin tietoa myös orkesterien ja lastenkulttuurikeskusten osalta sekä pyrittiin tuottamaan tietoa siitä, millä etäisyydellä väestö asuu yleisen kulttuuritoiminnan toteuttamispaikoista. Ongelma kuitenkin on, että tällä hetkellä ei ole kattavaa tietoa kulttuuritoiminnan toteuttamispaikoista. Edellä mainittujen kaltaiset indikaattorit voisivat jatkossakin toimia kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden mittareina.

Kulttuuriin perusta ja jatkuvuus

Kulttuurin perustaan ja jatkuvuuteen liittyviä tietolähteitä ja indikaattoreita on selkeästi kaikkein heikoiten saatavissa verrattuna kahteen muuhun tavoitealueeseen. Ulottuvuuksista ainoastaan kulttuuriperinnön karttumiseen ja säilyttämiseen sekä kulttuuritietoisuuden ja -osaamisen karttumiseen liittyviä tietolähteitä ja indikaattoreita löytyy suhteellisen hyvin. Lisäksi kulttuurin rahoitukseen liittyen on saatavilla tietoa osaltaan hyvin.

Vipunen-tietokanta tarjoaa kulttuuriosaamista kuvaavia indikaattoreita, kuten esimerkiksi taideoppilaitoksiin sekä kulttuurialan tutkinnon suorittaneisiin ja heidän työllisyyteen liittyen. SYKE:n ylläpitämään Liiteri-tietopalveluun on koottu eri tietolähteistä (Museovirastosta, ELY:stä sekä Väestörekisterikeskuksesta) kulttuuriperinnön karttumiseen ja säilyttämiseen liittyviä indikaattoreita. Tilastokeskus on lisäksi koonnut muutamia indikaattoreita Kulttuuritietokantaan muun muassa käynneistä Unescon maailmanperintökohteissa ja kulttuurimatkalukukohteissa. Suuri osa kulttuuriympäristöön ja kulttuuriperintöön liittyvistä indikaattoreista on kuitenkin ongelmallisia, koska ne kuvaavat ainoastaan kohteiden lukumääriä. Keräystapa ei myöskään kaikissa indikaattoreissa ole systemaattinen, eikä näin ollen kuvaa todellisuutta. Kulttuuriperintöön liittyen on lisäksi saatavilla rahoitustietoja (mm.

EU-hankerahoitus, Museoviraston avustukset, LEADER-rahoitus, kuntien ja valtion rahoitus jne.), mutta näistä tiedoista osa on hankalasti saatavissa.

Vähemmälle huomiolle jäävät ulottuvuudet ovat:

- asukkaiden osallistuminen kulttuuriperinnön, kulttuuriympäristöjen ja rakennusperinnön suojeluun ja vaalimiseen,
- kulttuuritoimintojen edellyttämän infrastruktuurin riittävyys ja toimivuus (muun muassa kulttuuritilat ja toimintoja tukevat hallinnolliset järjestelyt ja rahoitusresurssit),
- mukanaolo ja vaikuttaminen kulttuurialojen toiminnan ja kulttuuripolitiikan kehittämisen kansainvälisissä rakenteissa, sopimuksissa ja yhteyksissä,
- taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön vaikutus yhteiskunnan sivistysperustaan.

Näiden edellä mainittujen lisäksi myös alateemaan ”kulttuuriperinnön karttuminen, säilyttäminen, välittyminen ja hyödyntäminen sekä kulttuuriympäristön monikerroksellisuuden toteutuminen” liittyvät indikaattorit vaativat kehittämistä ja uusia kuvaavampia indikaattoreita.

3 Tietoperustan arviointi teemoittain

3.1 Tietoperustan teemat ja arviointikriteerit

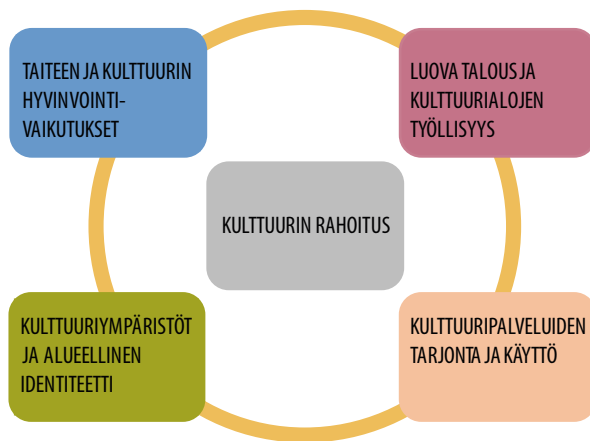
Indikaattorien valinta olemassa olevasta ja kuviteltavissa olevasta indikaattorimassasta on aina sidoksissa politiikan tavoitteisiin. Aiemmissa valtionhallinnon selvityksissä indikaattoreille on asetettu lukuisia vaatimuksia, joita ovat esimerkiksi:

- indikaattoreiden suppea lukumäärä mutta suuri kattavuus,
- ymmärrettävyys,
- päällekkäisyyden välttäminen,
- helppo saatavuus,
- kansainvälinen vertailtavuus,
- selkeä yhteys politiikkatavoitteisiin ja politiikkavälineisiin,
- tarkoitetun ilmiöalueen ytimen kuvaaminen (merkittävyys ohjaukselle ja johtamiselle, relevanssi),
- tarkoitetun asian riittävä mittaaminen (validiteetti),
- ymmärrettävä sisällön sekä soveltamisalueen suhteen,
- ei ole päällekkäinen muiden indikaattoreiden kanssa,
- riittävän helppo saatavuus,
- vertailukelpoinen (mielellään kansainvälisesti) sekä
- katsoo riittävästi myös eteenpäin (ennustamiskyky; indikaattorin kehitys sekä tavoiteltu tai ennustettu kehitys).

Kulttuurin aluetietoperustan ytimen muodostavat jatkuvasti kerätyt, lainsäädäntöön perustuvat rekisteriaineistot sekä toistuvasti ja tiheästi kerätyt kulttuurin kannalta olennaisia tekijöitä kuvaavat tilastoaineistot. Kulttuurin aluetietoperustan kehälle sijoittuu aineistoja, joita kerätään harvemmin. Satelliitit ovat yksittäistutkimuksia, jotka kohdistuvat tärkeisiin ilmiöihin, mutta joihin liittyviä aineistoja kerätään satunnaisesti ja jotka eivät muodosta yhtenäistä jatkumoa. Satunnaiset aineistot ovat yksittäisiä tutkimuksia, jotka kuitenkin

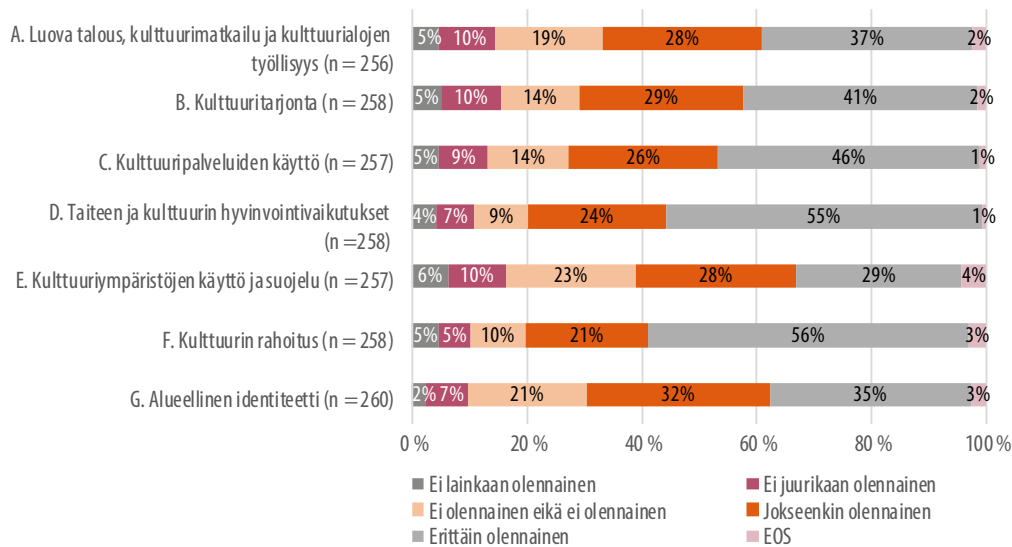
ovat kulttuurin aluetietoperustan kannalta olennaisia silloin, kun ne määrittelevät ja kuvailevat kulttuuripolitiikan alueellisten tavoitteiden kannalta olennaisia ilmiöitä.

Tässä esiselvityksessä muodostettiin aikaisempien selvitysten, kulttuuripolitiikan tarpeiden ja tässä selvityksessä kerättyyn aineistoon perustuen aluetietoperustan viitekehys, joka nojaa kuuteen pääteemaan (kuva 3). Teemat on pyritty muodostamaan siten, että ne nojaavat olemassa olevaan tilastoperustaan. Lisäksi on pyritty nostamaan esille myös tarpeita, joita kulttuurin aluetietoperustaan kohdistuu.

Kuva 3. Ehdotettu kulttuurin aluetietoperustan viitekehys.

Valtakunnallisessa kyselyssä nostettiin alustavasti hahmotellut teemat vastaajien arvioitavaksi. Kyselyn mukaan kaikkein olennaisimmat kulttuurin osa-alueet vastaajien oman työn kannalta ovat *kulttuurin rahoitus* sekä *taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset* (kuva 4). Vastaajista lähes 80 % oli sitä mieltä, että nämä osa-alueet ovat vähintään jokseenkin olennaisia. Vähiten oleellisena osa-alueena vastaajat kokivat *kulttuuriympäristöjen käytön ja suojelun*, mutta tässäkin osa-alueessa lähes 60 % vastaajan mielestä osa-alue on vähintään jokseenkin tärkeä oman työn kannalta.

Kuva 4. Osa-alueiden olennaisuus oman työn kannalta.

Seuraavissa luvuissa on esitelty tässä esiselvityksessä rakennettu kulttuurin aluetieto-perustan viitekehys teemoittain. Jokainen teema käydään läpi kerätyn aineiston valossa siten, että ensin tuodaan esille teeman merkitys ja lähtökohdat. Tämän jälkeen esitellään keskeiset tarpeet teeman mittaamisessa, jonka perään tuodaan esille aikaisemmin esitettyjen kriteerien ja tässä selvityksessä kerätyn aineiston perusteella tärkeimmät ja toimivimmat, suoraan tai kohtuullisella vaivalla saatavissa olevat indikaattorit. Näitä ehdotetaan kulttuurin alueellisen tilannekuvan indikaattoreiksi. Tärkeimpien indikaattorien lisäksi on nostettu esille tärkeäksi nähtyjä täydentäviä sekä laadullisia indikaattoreita. Lopuksi on esitetty vielä olennaisia kehitystarpeita teemaan liittyen.

3.2 Kulttuurin rahoitus

Teeman merkitys

Rahoitus nähtiin kyselyssä tärkeimpänä yksittäisenä kulttuurin aluetieto-perustan osa-alueena. Resurssien kohdentumisen, alueellisen ja aloittaisen jakautumisen seuranta on olennaista myös demokratian toimivuuden ja virkakoneiston läpinäkyvyyden varmistamiseksi. Päätöksen tekijän tulee kyetä näkemään, mikä vaikutus on rahoituksen myöntämisellä.

Keskeiset tietotarpeet

Kulttuurin rahoitustieto on kaikkien muiden sisältöalueiden tarvitsemaa perustietoa. Se kertoo kulttuurin eri aloille kohdistetuista panoksista, jakautumisesta sekä niissä tapahtuvista muutoksista. Kulttuurin rahoitukselle on tyypillistä monilähteisyys. Eri toimijat tarvit-

sevat erilaisia yhdistelmiä rahoitusta koskevista tiedoista, jolloin tietojen luokitusten tarve korostuu. Esimerkiksi kulttuuriperintöön liittyvä rahoitus jakautuu eri lähteisiin: EU-hanke-rahoitus, Museoviraston avustukset, YM:n harkinnanvarainen rahoitus rakennusperinnön hoitoon, maakunnan kehittämisrahoitus, LEADER-rahoitus, osassa maata saaristoalueille kohdistuva rahoitus sekä maisemanhoidon rahoitus. Tämän lisäksi kulttuuriperintöön liittyviä rahoituksia voi olla myös muilla toimialoilla, kuten koulutuksessa, matkailussa ja luovilla aloilla. Myös yksityisellä rahoituksella ja kaupallisella rahoituksella sekä tuetaan että hyödynnetään kulttuuriperintöä.

Eriteltyjen tietojen lisäksi tarvitaan myös erityyppisten rahoitusten yhdistelmiä aluetasolla. Yksittäistä rahoitusta koskeva tieto kuvaa kyseisen rahoitusmuodon tilannetta alueella, mutta ei kerro tarkemmin siitä, miten kulttuurialan kokonaisrahoitus ja sen jakautuminen kehittyvät. Rahoituksen alueellinen jakautuminen nähdään yhtenä keskeisenä mittarina, jotta voidaan seurata, että rahoitus jakautuisi tasaisesti eri alueiden kesken. Alueille se on keino tarkastella omaa kyvykkyyttään hyödyntää tarjolla olevaa rahoitusta ja painottaa sitä alueen tarpeiden ja tavoitteiden mukaan.

Kulttuurin rahoituksen seuraamisen keskeisiksi indikaattoreiksi alueiden tilannekuvassa ehdotetaan tässä selvityksessä seuraavia olemassa olevia tai kohtuullisin kehittämistarpein saatavissa olevia indikaattoreita. Ne ovat valikoituneet taustatyön, kyselyn ja asiantuntija-haastatteluiden perusteella vastaamaan keskeisimpiin aluetason tilannekuvan tarpeisiin.

Taulukko 2. Kulttuurin rahoituksen ehdotetut indikaattorit.

Indikaattori	Tietolähde ja aluetaso	Päivityssykli	Huomiot (ml. mitä mittaa)	Kehittämistarve
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien kulttuurilaitosten rahoitus maakunnittain, €	Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä			
Taiteen edistämiskeskusten jakamat tuet maakunnittain, €	Taiteen edistämiskeskus; maakunta	Vuosi (viimeisin 2016)	Pohjana tyypeittäin saatava tieto tarvittaessa Taikelta.	
Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset €	Tilastokeskus - Kuntataloustilasto; maakuntataso ja kuntaraso ilmainen	Vuosi (viimeisin 2016)	Kulttuuritoimen nettokustannuksiin luetaan yleisten kirjastojen, museo- ja näyttelytoiminnan, teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminnan, musiikkitoiminnan, taiteen perusopetuksen ilman kunnan kansanopiston järjestämää taiteen perusopetusta sekä muun kulttuuritoiminnan kustannukset.	
Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraiset avustukset €	Opetus- ja kulttuuriministeriö		Edellyttää poimintaa OKM:n tietojärjestelmistä	
Museoviraston jakamat kulttuuriympäristön avustukset (YM)	Ympäristöministeriö		Edellyttää poimintaa YM:n tietojärjestelmistä	

Keskeiset kehitystarpeet teemassa

a) Saatavuus, jatkuvuus ja koonti

Tällä hetkellä rahoituksen indikaattoreiden keskeisenä ongelmana nähdään rahoitustiedon hajanaisuus ja työläs saatavuus. Rahoitustietojen toivotaan löytyvän yhdestä paikasta. Myös eri rahoituslähteiden koontia ja saatavuutta halutaan parannettavaksi. Esimerkiksi kulttuurialoille kohdistuva EU-rakennerrahoitus ja Leader-rahoitus eivät sisälly kulttuurin rahoitustilastoihin, ja lisäksi niitä on vaikea määritellä ja eritellä hanketietokannoista. Myös kulttuurialan kansainvälinen hankerahoitus, kuten Luova Eurooppa, Interreg tai Horizon halutaan tilastoihin tai tietokantoihin näkyviksi. Tärkeää on myös kerätä selkeämpään kokonaisuuteen Museoviraston avustukset, YM:n harkinnanvarainen rahoitus rakennusperinnön hoitoon ja maisemanhoidon rahoitus. Rahoitukseen liittyville indikaattoreille kaivataan jatkuvuutta ja varmuutta. Resursseja tarvitaan jatkuvien aikasarjojen keräämiseen.

b) Paikkatietoperustaisuus

Olenneiden kulttuurin rahoitusta koskevien tietojen toivotaan olevan paikkatietopohjaisia ja yhdistetty esimerkiksi alueiden käyttöä tai kulttuuriympäristöjä koskevaan paikkatietoon. Tämä mahdollistaisi paikkatietanalyysien tekemisen aluekehittämistä ja maakunnan tai kunnan suunnittelua ja seuranta varten.

c) Vertailukelpoisuus ja kustannustietojen luokittelu

Kuntien rahoitustieto ja rahoituksen vertailukelpoisuus ovat tällä hetkellä puutteellisia, mikä hankaloittaa kustannustietojen käyttöä. Tällä hetkellä kustannustietojen luokittelussa ja kirjaamisessa nähdään olevan huomattavaa hajontaa kunnittain. Kustannustietojen luokittelun kehittämällä voidaan parantaa kuntatiedon vertailtavuutta. Kulttuurin alalla tyypillinen monilähteinen rahoitus tarkoittaa kuitenkin sitä, että kohdennuksista voidaan parhaillaankin saada esiin vain murto-osa. Esimerkiksi paljon toivotut erityisryhmille kohdistuva rahoitus, kulttuurihyvinvointi sekä kulttuuri- ja taidejärjestöjen rahoitus eivät ole nykyisellään seurattavissa. Tällainen toiminnan tosiasiallisen tarkoituksen seuranta eri lähteistä on käytännössä haastavaa toteuttaa.

d) Yksityisen rahoituksen tilastointi

Yksityisen rahoituksen saaminen julkisen rahoituksen rinnalle parantaa kokonaiskuvaa kulttuurin kokonaisrahoituksesta ja siinä tapahtuvista muutoksista. Yksityisten säätiöiden rahoitus, joukkorahoitus ja kulttuurialan tulot ovat rahoitustietoja, joita kaivataan julkisen rahoituksen rinnalle¹⁰. Yksi toivottu kehitysaskel on julkisten ja yksityisten apurahatietojen saaminen käyttöön samoilla luokitteluilla, jotta näissä tapahtuvia keskinäisiä muutoksia pystytään tunnistamaan. Myös reaaliaikaisen tulorekisterin mahdollisuudet on tässä kohden tarpeen selvittää.

3.3 Luova talous ja kulttuurialojen työllisyys

Teeman merkitys

Luovalla taloudella viitataan sekä toimialaan että muilla toimialoilla tapahtuvaan luovuuden ja aineettoman pääoman, kuten muotoilun, mainonnan ja luovan osaamisen hyödyntämiseen¹¹. Toimialana sitä vastaa lähinnä Tilastokeskuksen kulttuurialojen luokitus. Taidealan ammatit sekä kulttuurialan koulutuksen suorittaneet muodostavat kulttuuritarjonnan

10 Tilastokeskuksen kulttuuria alueittain -tilastollinen katsaus. Tilastokeskus 2007 ja Alueiden kulttuurit Tilastokeskus 2009

11 Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:18. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf

ja luovan talouden ytimen. Näiden työllisyyden ja toimeentulon seuraaminen on tarpeen sekä kulttuuripoliittisista, työllisyyspoliittisista että elinkeinopoliittisista näkökulmista. Luova talous ja kulttuurialojen työllisyys ovat alueellisella tasolla erityisesti aluekehitykseen liittyvää tietoa. Sillä on merkitystä mm. työllisyyden, alue- ja kaupunkikehittämisen, yritysten kehittämisen ja koulutuksen kannalta. Kulttuuri nähdään alueiden vetovoimatekijänä, identiteettitekijänä ja muiden alojen brändien vahvistajana. Silti kyselyn perusteella luovan talouden ei koeta tällä hetkellä näkyvän suuremmassa määrin aluekehittämisessä.

Teema ei ollut kaikkein keskeisin osa-alue kyselyyn vastanneiden työssä, vaikkakin yli 60 % vastanneista (kuva 4) vastasi teeman olevan erittäin tai jokseenkin olennainen oman työn kannalta. Luovan talouden ja kulttuurialojen työllisyyden tietoperustaa tarvitsevat muun muassa:

- ministeriöt oman toiminnan sekä kasvupalveluiden ohjaukseen,
- tutkimus- ja koulutusorganisaatiot koulutuksen, tutkimuksen ja hanketoiminnan käyttöön,
- tulevat maakunnat kaavoituksen, hanketoiminnan, kulttuurin koordinaation, työllisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviin,
- kulttuurialan järjestöt ja toimijat,
- kulttuurialan rahoittajat, kuten säätiöt sekä
- kuntapäätäjät matkailun ja luovien alojen tuottavuuden ja talousvaikutusten tunnistamiseen.

Luova talous oli erittäin näkyvästi esillä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Tuolloin tehtiin paljon luovaa taloutta koskevaa tutkimus-, selvitys- ja kehittämistyötä. Näiden tietojen, selvitysten ja strategioiden vanheneminen ja uuden kehittämistyön suhteellinen niukkuus näkyvät luovaa taloutta koskevassa tietoperustassa sekä ajantasaisuudessa että uusiin ilmiöihin liittyvien analyysien vähyydessä. Uusista ilmiöistä esimerkiksi palvelumuotoilu ja peliala osana luovia aloja kaipaavat määrittelyä ja rajoituksia.

Keskeiset tietotarpeet

Keskeiset tietotarpeet kohdistuvat alan yritysten toimintaan, kuten yritysten määrään, henkilöstömäärään ja palkkasummaan, liikevaihtoon, tuottavuuteen ja kannattavuuteen. Näiden tietojen tulisi olla helposti saatavissa maakunta- ja toimialakohtaisesti. Tietojen tulisi olla ajantasaisia ja löytyä mielellään yhdestä paikasta. Perustietojen tulisi olla maksutta saatavilla, jotta tieto tulisi paitsi kulttuurialoilla toimivien, myös laajemmin yritys- ja elinkeinokehittämisen parissa toimivien käyttöön.

Työllisyystietojen tietotarpeet kohdistuvat alan työllisyyden muutosten seuraamiseen. Tietojen toivotaan olevan helpommin saatavissa ja luokitusten pitäisi olla yksiselitteisiä. Toimialan työllisyyden erityispiirteet ovat haaste tietoperustalle. Verottomat apurahat,

puoliammatillaiset ja toista ammattia tekevät halutaan näkyviksi työllisyystilastoissa; vähintäänkin työllisyystilastoinnin erilaiset määritelmät ja toimialan erityispiirteet on tehtävä näkyviksi ennen, kuin luvuista tehdään johtopäätöksiä.

Kulttuurimatkailun tietotarpeet kohdistuvat aluetasolla muita luovia aloja yksityiskoh-
taisemmalle tasolle. Tarpeet kohdistuvat palvelutarjontaan, kävijä-, ja rahankäyttömää-
riin kohdetasolle saakka, sekä alan työpaikka- ja liikevaihtolukuihin. Kulttuurimatkailussa
puhtaisiin kävijämääriin yhdistyy myös tarve tietää kulttuuripalveluiden merkityksestä
matkailijoille pelkkien käyttölukujen rinnalla. Tietoja tarvitaan niin kotimaisista, ulkomai-
sista kuin ryhmä- ja yksittäiskävijöistä eriteltynä. Kulttuurimatkailun vaikuttavuusindikaat-
toreiden kehittämiseen liittyvässä esiselvityshankkeessa¹² selvitettiin kulttuurimatkailun
vaikuttavuuden mittaamisen mallia. Selvityksessä todettiin kehittämisen vaativan lisätyötä
kattavan kokonaiskuvan muodostamiseksi ja tiedon keskitettyyn levittämiseen mahdol-
listamiseksi. Luovien alojen kehittäminen on sekä tiedon tarvitsija että tuottaja. Elinkeino-
yhtiöiden kehittämistietokannat ja hanketietokannat (Eura, Hyrrä) ovat tarpeellisia, mutta
hankalasti käytettäviä tietolähteitä.

Luovan talouden ja kulttuurialojen työllisyyden seuraaminen

Luovan talouden ja kulttuurialojen seuraamisen keskeisiksi indikaattoreiksi alueiden tilan-
nekuvasa ehdotetaan seuraavia olemassa olevia tai kohtuullisin kehittämistarpein saata-
vissa olevia indikaattoreita. Ne ovat valikoituneet taustatyön, kyselyn ja asiantuntijahaas-
tatteluiden perusteella vastaamaan keskeisimpiin aluetason tilannekuvan tarpeisiin. Osaan
muuttujista voi olla tarkoituksenmukaista tehdä kohdennus alueelle merkityksellisimpään
alatoimialaan, esim. media tai muotoilu.

12 Mikkonen J. et al. (2015). Kulttuurimatkailun vaikuttavuusindikaattorit – Esiselvityshankkeen 2013-2015 lop-
puraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:20. [http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/han-
dle/10024/75106/okm20.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75106/okm20.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Taulukko 3. Luovan talouden ja kulttuurialojen ehdotetut indikaattorit

Indikaattori	Tietolähde ja aluetaso	Päivityssykli	Huomiot (ml. mitä mittaa)
Kulttuurin toimialalla työskentelevien %-osuus kaikista työllisistä	Tilastokeskus, Vipunen; Maakunnittain ja aikasarjana	Vuosi (viimeisin 2015)	Pohjana työllisten lukumäärä kulttuurin toimialalla (Tilastokeskus, Vipunen)
Kulttuurialojen (luovien alojen) yritysten henkilöstön määrän vuosimuutos, %	Tilastokeskus – Alueellinen yritystoimintatilasto ja Toimialoittainen yritystietopalvelu; maakunta- ja kuntatasot	Vuosi (viimeisin 2016)	Käytetty toimialaluokitus TOL2008. Valtakunnallinen maksuton, kunta- ja maakuntataso maksullinen. Vertailu suhteessa yleiseen suhdanteeseen
Kulttuurialojen (luovien alojen) yritysten lukumäärän vuosimuutos, %	Tilastokeskus – Alueelliset yritystilastot; maakunta, kunta (maksullinen)	Vuosi (viimeisin 2016)	Tarkemmin kulttuurialojen (luovien alojen) yritysten lukumäärä toimialoittain (Alueelliset yritystilastot). Vertailu suhteessa yleiseen suhdanteeseen
Kulttuurialojen (luovien alojen yritysten) liikevaihdon vuosimuutos, %	Tilastokeskus	Vähintään vuosittain	Käytetty toimialaluokitus TOL2008. Valtakunnallinen maksuton. Maakunnittain tiedot voidaan tuottaa Tilastokeskuksessa maksullisena erityisselvityksenä, mikäli tietosuoja ei aseta esteitä. Vertailu suhteessa yleiseen suhdanteeseen.
Työllisen työvoiman vuosimuutos kulttuurin toimialoilla, %	Tilastokeskus – Kulttuuritilasto ja Työssäkäyntitilasto; maakunta	Vuosi (viimeisin 2015)	Käytetty ammattiluokitus TOL2008
Taideammattien harjoittajien keskitulo taideammattin ja ammattiaseman mukaan	Tilastokeskus – Palkat ja työvoimakustannukset sekä Kulttuuritilasto; ilmaiseksi vain koko maan tasolla	Vuosi (viimeisin 2017)	Tiedot on jaettu lisäksi erikseen kuntasektorin ja yksityisen sektorin palkkoihin. Taideammattin ja ammattiaseman mukaan tietosuoja voi tulla vastaan.
Kulttuurialan tutkinnon suorittaneen työvoiman %-osuus koko tutkinnon suorittaneesta työvoimasta	Tilastokeskus – koulutuksen tietokantataulukot; ilmainen	Vuosi (viimeisin 2016)	Pohjana tiedot myös koulutusaloittain. Tieto löytyy Tilastokeskuksen koulutuksen tietokantataulukoista tilastosta ”Tutkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta vuoden kuluttua valmistumisesta”. Lukumäärätiedot löytyvät tilastosta suoraan, mutta %-osuus tulee laskea itse kaikista tutkinnon suorittaneista.
Kulttuurialan tutkinnon suorittaneen työvoiman työttömyys, %	Tilastokeskus – kulttuuritilasto; koko maa ja maakuntataso ilmainen	Vuosi (viimeisin 2016)	Pohjana tiedot myös koulutusaloittain. Tieto löytyy Tilastokeskuksen koulutuksen tietokantataulukoista tilastosta ”Tutkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta vuoden kuluttua valmistumisesta”. Koulutusala Humanistiset ja taidealat. Lukumäärätieto on, %-osuus pitää laskea kaikista tutkinnon suorittaneista Ilmainen.
Ulkomaalaisten ja kotimaan matkailijoiden kulttuurin (kulttuuripalvelut) kulutuksen muutos, %	Tilastotietokanta Rudolf – Alueellinen matkailutilinpito; maakunta	Vuosi (viimeisin 2015)	Taustalla aikasarja miljoonaa €

Keskeiset kehitystarpeet teemassa

Yleisesti ottaen luovasta taloudesta on saatavilla suhteellisen niukasti tietoja. Samalla olemassa olevien tietojen hyöty on ohut, koska nykyiset tilastot eivät kykene saamaan luovan talouden moninaisuutta haltuun. Sama on tunnistettu tuoreessa CreaEco VN-TEAS-hank-

keen raportissa¹³. Se mm. suosittelee moninaisempien aineistojen, kuten tekstimuotoisten aineistojen käyttöä, toimialan sisäisten erojen tunnistamista ja tiedon tuottamisen systematisointia ja raportointia.

Tässä esiselvityksessä tunnistetut keskeiset kehitystarpeet koskevat perustietojen helppoa saatavuutta, luovan talouden sirpale- ja kerrannaisvaikutuksia sekä aineistojen yhdistämisen vastaamaan ilmiökokonaisuuksia.

a) Aineiston helppo saatavuus

Maakuntakohtaisia luovien alojen yritystilastoja saa toistaiseksi vain maksullisena aineistona, ja silloinkin aineistokokonaisuus on koostettava TOL2008-luokituksen alaluokista tai tilattava erikseen. Luovien alojen kehittäminen edellyttää, että alasta on olemassa selkeää ja helposti seurattavissa olevaa perustietoa.

b) Aineistojen yhdistelmät vastaamaan ilmiökokonaisuuksia

Aineistojen yhdistäminen aitojen ilmiöiden kokoamiseksi on keskeinen kehittämistoive. Esimerkiksi taiteilijoiden rahoitus rakentuu yksityisen ja julkisen, palkkatyön, yritysjäyyden ja apurahojen yhdistelminä. Tällaisten aineistojen tarkasteleminen rinnakkain antaa viitteitä ansainnan painopisteiden kehityksestä. Yksilötason ansaintamallien kuvaaminen on toistaiseksi tutkimustiedon varassa. Reaaliaikaisen tulorekisterin tilastointikäyttö ei tullut ajankohtaiseksi vielä tämän esiselvityksen aikana, mutta se luo mahdollisuuksia myös taiteilijoiden ansainnan kokonaisuuksien tarkastelulle. Vastaavia eri aineistojen yhdistelmiä ehdotetaan myös tämän esiselvityksen muissa teemoissa.

c) Luovan talouden määritelmien jakaminen

Teeman tietoperustan arvioita leimaa tyytymättömyys luovan talouden moninaisuuden ja laajuuden eksplisiittiseen ilmaisuun. Kehittämistoiveet ovat osin ristiriitaisia, koska ne kohdistuvat yhtä aikaa sekä yksiselitteisyyteen ja selkeyteen että yhä moninaisempien toimintojen ja vaikutusten tunnistamiseen, kuten toimialojen sisällä tapahtuvan luovan toiminnan ja kulttuuritapahtumien kerrannaisvaikutusten huomioimiseen. Yksittäisissä palautteissa jopa kritisoidaan alan tilastointia liioittelusta ja liian laajan toimialajoukon sisällyttämisestä. Tietoperustan kehittäminen vaatii tältä osin päämäärän asettamista. Jos esimerkiksi yhdistysten, osuuskuntien ja toiminimien liiketoiminta nähdään tärkeänä tavoitteena, niiden tilastointia on kehitettävä osana luovien alojen liiketoimintatilastoja. Luovan talouden tilastointinimitysten jakaminen useampaan on todennäköisesti tehtävä, jos tilastointia aiotaan laajentaa.

13 Oksanen et al. In search of Finnish creative economy ecosystems and their development needs – study based on international benchmarking. Publication series of the Government's analysis, assessment and research activities xx/2018.

d) Aineettoman arvonluonnin tilastointi

Edellä esitettyjen indikaattoreiden lisäksi nostetaan tärkeäksi seurata tarkemmin aineetonta arvonluontia kulttuurin näkökulmasta. Patentti- ja rekisterihallitus pitää yllä mallisuoja ja tavaramerkit -tilastoa, jossa on tavaramerkki- ja mallioikeushakemukset aihealueittain. Tilastoa ei ole saatavissa maakunnittain eikä suoraan sellaisenaan hyödynnettävissä kulttuurin aluetietoperustaa varten, koska luokittelun perusteena on lopputuotteen luokittelu eikä se, perustuuko suojaus esimerkiksi muotoiluun vai teknisiin ominaisuuksiin. PRH:n tilaston mahdollinen osittainen hyödyllisyys aineettoman arvon mittaamisessa edellyttää tilastoluokituksen tarkempaa tutkimusta.

e) Kerrannais- ja sirpalevaikutukset

Olenaisena nähdään tieto, jolla pystytään todentamaan kulttuurin tuottavuus ja taloudelliset vaikutukset eri sektorille, kuten matkailulle, hyvinvoinnille ja elinkeinoille. Esimerkiksi matkailijoiden kulttuuripalveluiden osto voi kohdistua rahallisesti edullisen tai jopa ilmaisen kulttuuripalvelun käyttöön, vaikka kyseinen kulttuurikohde voi olla merkittävä syy ylipäättään matkailijan kiinnostukselle tulla alueelle. Luovien alojen talousvaikutusten arvioinnin nähdään kaipaavan metodologista kehittämistä. Kun näitä opitaan laskemaan, myös näiden alojen merkitys täsmentyy. Vielä merkittävämpiä kerrannaisvaikutusten tunnistamisen tarpeita mainittiin mm. muilla aloilla tapahtuvan arvonlisän ja työllisyyden tunnistamisessa.

f) Laadulliset mittarit ja barometrit

Kulttuurin ja luovien alojen merkityksestä kaivataan myös ei-numeerista seurantatietoa. Alueilla nähdään kulttuurin saralla tapahtuvan paljon sellaista merkittävää, joka ei näy numeroissa. Sanalliset kuvaukset ja barometrit ovat vartenotettava keino seurata luovien alojen kehitystä niin kauan, kuin ilmiökentälle ei ole saatavissa toimivia mittareita. Ne ovat myös herkempiä huomaamaan muutoksia, jotka näkyvät tilastotiedoissa viiveellä. Laadullisia indikaattoreita esimerkiksi tarvitaan kehittämispalveluiden saatavuudelle ja käytölle.

3.4 Kulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö

Teeman merkitys

Kulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö ovat kulttuurin seurannan perussuureita. Aluetiedon käyttäjät arvottavat tarjonnan ja käytön olennaiseksi osaksi kulttuurin aluetietoperustaa. Tarjonta kertoo kulttuurin rahoituksella aikaan saaduista tuotoksista, kuten tapahtumista, kulttuurikohteista ja niiden saatavuudesta. Käyttö taas on sen vastinpari. Se kertoo, miten tarjontaa pystytään hyödyntämään. Parhaimmillaan se kertoo myös, kuka kulttuuria kuluttaa.

Keskeiset tietotarpeet

Kulttuurin tarjonta ja käyttö ovat seurannan kohteita mm. kulttuuripolitiikan, aluekehittämisen, matkailun että hyvinvoinnin sektoreilla. Esimerkiksi taide- ja kulttuurifestivaalien sekä -tapahtumien lukumäärän ja kävijämäärän kehitys on relevantti tieto hyvin erilaisille toimijoille. Kaikki saatavuustieto ei palvele kaikkia. Kirjastojen aukiolotunnit esimerkiksi palvelevat lähinnä kulttuuripalvelujen saavutettavuuden ja hyvinvoinnin tavoitteita.

Kulttuuripalveluiden käyttö on tarjonnan vastapuoli. Se kertoo toteutuneesta saavutettavuudesta ja toiminnan volyymista. Aluetietoperustassa käyttöä kuvaavat luvut ovat estimaatteja vaikutuksia ja vaikuttavuutta koskeville arvioille. Kävijämääristä arvioidaan esimerkiksi tapahtumien taloudellisen hyödyn mittakaavaa tai kulttuuripalveluihin kohdistuneiden kehittämistoimien vaikuttavuutta. Suurin osa saatavilla olevista indikaattoreista kohdistuu tiettyjen palveluiden käyttöön. Väestötasoisista aineistoista keskeisin on Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimus. Se kertoo perustavaa tietoa siitä, miten ja mihin suomalaiset käyttävät aikansa, kulttuuri mukaan lukien. Harvoin toteutettavana ja hitaasti muuttavana se ei ole keskeisin mittari kulttuuria koskevan päätöksenteon tueksi.

Tarjonnan ja käytön indikaattorit eivät vielä mahdollista panos/tuotos -mittareiden tai edes kulttuurin kokonaiskentän muutostrendien analyysia. Eri tapahtumilla on erilaisia vaikutuksia: yhden suuren rockfestivaalin kävijämäärä voi parhaimmillaan olla suurempi kuin alueen muiden kulttuuritapahtumien yhteensä. Toisaalta yksittäinen suosittu kohde tai festivaali ei kerro alueen asukkaiden saamista kulttuuripalveluista tai ympärivuotisesta kulttuuripalvelujen saatavuudesta. Kaikesta kulttuuritoiminnasta ei kerry dataa. Esimerkiksi kolmannen sektorin ja vapaan taiteilijakentän toiminta ja kuntien järjestämät tapahtumat (pl. kirjastot) jäävät pitkälti seurannan ulkopuolelle.

Digitaalisuus ja sen avulla skaalautuvat kulttuuripalvelut eivät näy aluetietoperustaan kohdistetuissa toiveissa ja tarpeissa. Kulttuuripalvelujen digitalisaatio on jo pitkällä kirjastoissa. Myös museoiden digityö on edennyt suurin harppauksin, ja kansainvälisiä oopperaesityksiä on nähty elokuvateattereissa jo vuosia. Toisaalta näiden kohdentaminen alueellisesti on monessa tapauksessa hankalaa.

Kulttuurin tarjonnan ja käytön seuraaminen

Kulttuurin tarjonnan ja käytön seuraamisen keskeisiksi indikaattoreiksi alueiden tilannekuvassa ehdotetaan seuraavia olemassa olevia tai kohtuullisin kehittämistarpein saatavissa olevia indikaattoreita. Ne ovat valikoituneet taustatyön, kyselyn ja asiantuntijahaastatteluiden perusteella vastaamaan keskeisimpiin aluetason tilannekuvan tarpeisiin.

Taulukko 4. Kulttuurin tarjonnan ehdotetut indikaattorit

Indikaattori	Tietolähde ja aluetaso	Päivityssykli	Huomiot (ml. mitä mittaa)
Taide- ja kulttuurifestivaalien määrä	Tilastokeskus (OKM, Taike, SES) ja Finland Festivals; maakunta	Vuosi (viimeisin 2016)	Finland Festivalsin tilasto kattaa vain ao. ketjuun kuuluvat festivaalit.
Esittävän taiteen esitysten määrä	Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat tapahtumat, sirkustilastot, tanssilastot; Tiedot eivät ole suoraan saatavilla alueittain.	Vuosi	Esitysten määrät koottava eri lähteistä
Kirjastojen aukiolotunnit, vuosimuutos %	Yleisten kirjastojen tilasto; maakunta, kunta	Vuosi (viimeisin 2017)	Summamuuttuja. Valittavana aukiolotunnit, jolloin henkilökunta paikalla sekä omatoimikirjaston aukioloajat.
Museoiden aukiolotunnit, vuosimuutos %	Museotilastot; maakunta, kunta	Vuosi (viimeisin 2017)	Summamuuttuja.
Kulttuurijärjestöjen määrä, vuosimuutos %	Tilastokeskus - yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto; koko maa ilmainen, muu maksullinen	Vuosi (viimeisin 2016)	Tilastokeskuksessa "Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt", luokitus TOL 2008.
Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta	Vipunen; maakunta, kunta	Vuosi (viimeisin 2016)	Pohjana kulttuuriala jaettuna taiteenaloihin.
Taiteen perusopetuksen opetustunnit / 1000 asukasta	Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit	Vuosi (viimeisin 2017)	Raportti poimittava järjestelmästä

Taulukko 5. Kulttuuripalveluiden käytön seuraamisen ehdotetut indikaattorit

Indikaattori	Tietolähde ja aluetaso	Päivityssykli	Huomiot (ml. mitä mittaa)
Taide- ja kulttuurifestivaalien kävijämäärä, vuosimuutos %	Tilastokeskus (OKM, Taike, SES) ja Finland Festivals; maakunta	Vuosi (viimeisin 2017)	Finland Festivalsin tilasto kattaa vain ao. ketjuun kuuluvat t.
Esittävän taiteen esitysten kävijämäärä, vuosimuutos %	Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat tapahtumat, sirkustilastot, tanssilastot	Vuosi	Kävijämäärät koottava eri lähteistä: sirkustilastot, tanssilastot jne. Ei suoraan saatavissa alueittain.
Museoiden ja taidenäyttelyiden kävijämäärä, vuosimuutos %	Museotilasto, Frame	Vuosi	Kävijämäärät koottava kahdesta eri lähteestä
Kirjaston lainaajia / 1000 asukasta	Yleisten kirjastojen tilasto; maakunta, kunta	Vuosi (viimeisin 2017)	
Elokuvateattereiden katsojamäärä / 1000 asukasta	SES	Vuosittain (tuorein 2017)	Ei suoraan saatavilla alueittain
Kulttuuripalveluihin vähintään 1 x osallistuneiden osuus väestöstä	Aikuisten terveys- ja hyvinvointitutkimus / Finsote	Valtakunnallinen vuosittain, maakunnallinen joka toinen vuosi. Ei kuntakohtaista raportointia.	Huom! Toistaiseksi tilastointi lakkautettu Väestöpeittoa mittaava
Niiden osuus, jotka ovat saaneet tarpeeseensa nähden riittävästi kulttuuripalveluita (%)	Aikuisten terveys- ja hyvinvointitutkimus / Finsote	Valtakunnallinen vuosittain, maakunnallinen joka toinen vuosi. Ei kuntakohtaista raportointia.	Huom! Toistaiseksi tilastointi lakkautettu Väestöpeittoa mittaava

Keskeiset kehitystarpeet kulttuuritarjonnan teemassa

a) Tietojen kattavuuden parantaminen

Kulttuuritarjonnan indikaattorien kattavuuden parantaminen ja siihen liittyvä indikaattorien sisällön läpinäkyvyys nousevat vahvasti esille aineistossa. Esimerkiksi Finland Festivalin tilastot eivät ole kattavia, sillä kaikki tapahtumat eivät kuulu ketjuun. Toisaalta esim. kansalaisopistojen lisäksi tulisi kartoittaa muut vapaata sivistystyötä tekevät toimijat ja niiden opetustunnit. Taiteen perusopetuksen tilastoinnissa on vastaavasti epäselvyyttä riippuen siitä, kuka opetusta järjestää. Myöskään kaikkia kuntia koskevasta kuntien kulttuuritoiminnan tarjonnasta ei ole kattavia tietoja (pl. kirjastot).

Kulttuuritarjonnan teemassa kaivataan rakenteellisten tietojen ohelle (esimerkiksi tapahtumien lukumäärä ja aukiolotunnit) mukaan myös kulttuuritoiminnan vaikuttavuudesta kertovia indikaattoreita. Rakenteelliset tiedot nähdään perustietona, mutta ne eivät kerro kulttuurin käytöstä, tarpeesta, tuotoista tai arvonlisästä. Esimerkiksi kulttuuritapahtuman vaikuttavuutta ei pystytä mittaamaan pelkästään numeeristen mittareiden avulla: pienikin tapahtuma voi olla paikkakunnallaan hyvin merkityksellinen. Toinen esimerkki on kirjastojen aukiolotunnit, jotka eivät kerro mitä seinien sisällä tapahtuu. Esimerkiksi kirjastojen osalta kävijät ovat muitakin kuin kirjojen lainaajia. Merkityksen tilastointi on haasteellista, ja edellyttää todennäköisesti uusia tapoja seurata kulttuuritarjontaa esimerkiksi esittävän taiteen tekijänoikeusmaksujen kautta. Jo lähitulevaisuudessa tekstipohjaiset analyysimenetelmät voivat mahdollistaa esimerkiksi uutis- ja ilmoitusanalyysin. Tämä lisää mahdollisuutta tunnistaa laajemmin kulttuuritarjonnan kattavuutta ja vaikuttavuutta myös sähköisissä kanavissa.

b) Saavutettavuus

Kulttuuritarjonnan luvut eivät erittele eri kohderyhmille kohdennettuja tapahtumia tai saavutettavuustyötä. Tietoa kaivattaisiin kulttuuritoimintojen kohdentumisesta eri kohderyhmille tai esimerkiksi ilmaistapahtumien määrästä. Näiden tilastointi on haasteellista, ellei niitä pystytä poimimaan esimerkiksi sähköisistä tapahtuma-alustoista.

c) Vapaan sektorin sekä 3. ja 4. sektorin tiedot

Vapaan sektorin tiedot täydentäisivät käsitystä kulttuuritarjonnasta ja -vireydestä sekä alue- ja kaupunkikehittämisen että hyvinvoinnin tarpeita ajatellen. Esimerkiksi pienten gallerioiden ja esittävän taiteen ryhmien tiedot. Näiden kehittämisessä sekä vapaaehtoinen tilastointi, massadatan seuranta ja edellä mainitut sähköiset tapahtuma-alustat ovat pohdittavia mahdollisuuksia. Kulttuurijärjestöjen määrä, niiden työllistävä vaikutus ja budjetit/liikevaihto olisivat erittäin tärkeitä kulttuurialan kehittämisen kannalta.

- d) Alueen olosuhteisiin suhteutetut tiedot
Kulttuuritarjonnasta kaivataan alueellisiin oloihin suhteutettua tietoa ja alueiden välistä vertailtavuutta. Tähän liittyvää tietoa olisivat tarjonnan lisäksi mm. tiloja koskeva tieto ja niissä tapahtuvat muutokset.

Keskeiset kehitystarpeet kulttuurin käytön teemassa

- a) Indikaattoreiden täydentäminen
Kulttuurin aluetietoperustaa kulttuuripalveluiden käytön näkökulmasta toivotaan täydennettävän kulttuurin eri aloilla. Esimerkiksi esittävän taiteen tapahtumien kävijämäärään olisi olennaista ottaa mukaan myös Live Finlandin tuottama keikkatilasto. Samoin mm. Finland Festivalin tilastojen kattavuus tuotti kyselyssä kritiikkiä. Kehittämistarpeita nähdään vapaan kentän tietopohjassa: mukaan tulisi saada muun muassa pienten gallerioiden ja esittävän taiteen tapahtumien kävijätiedot. Kaikkia kuntia koskevasta kulttuuritoiminnan kävijämäärästä ei myöskään ole kattavia tietoja (pl. kirjastot) ja tätä tulisi kehittää.
- b) Väestöpeittoa ja kokemusta koskeva tieto
ATH-tutkimuksen (nykyinen Finsote) kulttuuria koskevat kysymykset nähdään tärkeinä ja niiden poistaminen kyselystä koetaan takapakkina kulttuuritiedon tuottamisessa. Ne ovat myös ainoat mittarit, joihin liittyy kokemuksellisuus. Kokemuksellisia indikaattoreita kaivattaisiin muutoinkin kulttuurin tietoperustaan lisää (toistettavat gallupit, barometrit). Tällä hetkellä kulttuuriin liittyvät indikaattorit mittaavat hyvin suureksi osaksi perustietoja, kuten kävijämääriä ja lainausmääriä. Kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen liittyvä tieto tunnistetaan myös tärkeäksi, jolloin väestöpeittoa ja erityisryhmien kulttuuripalveluiden käyttöä pystytään edes arvioimaan. Tärkeinä tietolähteinä teemassa nähdään vapaa-ajantutkimus, nuorisobarometri ja maaseutututkimus, joissa on tärkeää pitää kulttuurinäkökulma mukana
- c) Kulttuuripalveluiden vaikuttavuuteen ja tuottavuuteen liittyvät indikaattorit
Myös palveluista kerätyt (toteutuneet) vastikkeet, maksut, hinnat; tapahtumakävijöiden luoma aluetaloudellinen vaikutus nähdään tärkeänä.

3.5 Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset

Teeman merkitys

Taiteen ja kulttuurin vaikutukset hyvinvointiin on kulttuuripolitiikan tuoreimpia näkökulmia. Se yhdistää kulttuurin saavutettavuuden, kulttuurin terapeuttisten vaikutusten ja

kulttuuristen oikeuksien näkökulmia. Näkökulman tuoreuden vuoksi kulttuurin hyvinvointivaikutusten tilastointi on toistaiseksi hyvin huokoista ja vasta muotoutumassa sekä siten indikaattorit ovat monia muita osa-alueita keskeneräisempiä.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen ja siihen kiinteästi liittyvän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valmistelu luo erityisen tarpeen kulttuuria koskeville indikaattoreille. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia koskevaa alueellista ja paikallista tietoa tarvitsevat kunnat ja maakunnat oman toimintansa suuntaamiseen ja seuraamiseen mm. kuntien ja maakuntien hyvinvointikertomuksissa. Sitä tarvitsevat myös ministeriöt kuntien ja maakuntien seurantaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtakunnalliseen ohjaukseen (mm. minimietietosisällöt) sekä maakuntien ja kuntien valtion rahoitukseen määrittelyyn (HYTE-kerroin). Myös muut taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia edistävät tahot tarvitsevat erityisesti vaikuttavuuteen liittyvää tietoa.

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset on kyselyn perusteella kulttuurin aluetietoperustan tärkein kehitettävä teema rahoitustiedon ohella. Tarpeen suuruus ja aikataulun nopeus nousevat vahvasti esille esiselvityksen kaikissa aineistoissa. Poikkeuksellista teemassa on nimenomaan kehittämisen kiireellisyys. Indikaattoreita ja tietoa tarvittaisiin hyvin nopealla aikataululla. Pelkona on, että hyvien indikaattorien puutteessa kulttuuri ei pysty ottamaan tarjolla olevaa asemaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Yhteistyö tietoperustan laatisemassa sote-sektorin kanssa nähdään palautteessa oleellisena. Hyvinvointia koskevan tiedon on käytännössä oltava yhtä aikaa saatavilla sekä kunta- että maakuntatasoisena, koska hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on aluehallintouudistuksen myötä maakuntien ja kuntien yhteistyössä tekemää toimintaa.

Keskeiset tietotarpeet

Olemassa oleva kulttuurin tietovaranto ei tarjoa toistaiseksi hyviksi koettuja mittareita taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten seurantaan. Tietoperustan kehittämisen tarpeet kohdistuvat ennen kaikkea uusien mittareiden luomiseen. Keskeiset tietotarpeet kohdistuvat ikä- ja kohderyhmäluokiteltuihin mittareihin, jotka kuvaisivat väestön kulttuurihyvinvoinnin kokemusta ja kulttuurihyvinvoinnin vaikuttavuutta. Uusien mittareiden rakentaminen edellyttää kehitystyötä ja resursseja. Tietoperustan kehittämisessä nopealla aikataululla keskeisempää on se, mitkä nykyisistä mittareista voisivat perustellusti toimia kulttuurihyvinvoinnin indikaattoreina. Tyytymättömyys nykyisiin tarjolla oleviin mittareihin ja toisaalta tarve käyttää pitkälti nykyistä tietoperustaa ovat osin ristiriidassa. Tämä edellyttää yhteistä, tutkimukseen perustuvaa sopimista siitä, mitkä indikaattorit ovat riittävän hyviä mittareita kulttuurihyvinvoinnille, vaikka ne eivät täydellisesti vastaisi siihen kohdistettuja tarpeita.

Kulttuuritilastoissa kulttuuri-instituutioiden, kuten museoiden, kirjastojen ja esittävän taiteen valtionosuuslaitosten palvelutarjonta on tarkasti ja kattavasti tilastoitu. Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjonta ei sen sijaan tule esiin näissä tilastoissa erityisen hyvin. Palvelutuotannon tietopohjan koordinointi ja palveluiden saatavuus nähdään keskeiseksi osaksi kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi. Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjonnassa kaivataan koottavaksi:

- taidelaitosten toteuttamat palvelut, kuten yleisö- ja saavutettavuustyö erityisryhmille ja laitoksiin
- järjestöjen kulttuurihyvinvointipalvelujen tarjonta
- kulttuurihyvinvointia tuottavien palvelutarjoajien osuus
- ikäihmisten kulttuuripalvelut ja niiden saatavuus
- vapaaehtoistyö ja muu neljännen sektorin toiminta erityisryhmien ja laitosten kanssa

Palvelutarjonnan kokoamisen ohella kaivataan tietoa myös saatavuuden ja osallistumisen korrelaatiosta. Esimerkiksi kirjastopalvelujen saatavuus vs. monellako kuntalaisella on kirjastokortti tai kuinka paljon lainamäärät ja niiden jakautuminen ovat riippuvaisia kirjastojen saavutettavuudesta.

Rakenteellisella tasolla toivotaan seurattavaksi kulttuurihyvinvointisuunnitelmien olemassaoloa ja määrää. Tämän rinnalla tarvitaan kokemus- tai barometritietoa siitä, miten kuntien ja alueiden hyvinvointikertomukset toimivat tiedon kerääjinä ja analysoijina. Tässä verrokkina toimii liikunnan TEA-viisarin tiedonkeruu liikunnan edistämisestä¹⁴

Sosiaali- ja terveyspalvelujen sisällä tehtävä työ sekä kulttuuri eri sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelujen työtapana ovat tilastoinnille haaste. Seurattavaksi asioiksi ehdotettiin mm. kulttuuristen menetelmien täydennyskoulutuksen saatavuutta sosiaali- ja terveyssektorilla, sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöiden osallistumista taiteilijan työparina tai muuta moniammatillista yhteistyötä sekä sen kartoittamista, mitä taidetta ja kulttuuria sosiaali- ja terveyssektorilla on. Lisäksi toivottiin, että kulttuuriympäristöihin ja hyvinvointivaikutuksiin liittyvä tutkimustieto tulisi saada jatkuvaksi ja paremmin tietoisuuteen ja osaksi kulttuurihyvinvoinnin indikaattoreita ja seurantaa.

14 Teaviisari-sivusto - tiedonkeruu (2018). <https://www.teaviisari.fi/teaviisari/fi/tiedonkeruu/57>

Taulukko 6. Kulttuurihyvinvoinnin seuraamisen ehdotetut indikaattorit

Indikaattori	Tietolähde ja aluetaso	Päivityssykli	Huomiot (ml. mitä mittaa)
Vähintään kerran viikossa kulttuuria harrastavien nuorten osuus ikäluokasta	Kouluterveyskysely, peruskoulun 8.-9. luokka, lukio ja ammatillinen koulutus. Kuntatasoinen tieto.	joka toinen vuosi	Mittaa nuorten vapaa-ajan kulttuuriharrastuneisuutta. Yhdistettävissä moniin eri hyvinvointia ja terveyttä koskeviin mittareihin. Mittaa laajempaa ilmiötä kuin taiteen perusopetus.
Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluihin osallistuvien nelivuotiaiden osuus ikäluokasta	Lapsen terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH)	Kunnittain. Joka 4. vuosi (4-vuotiaat)	Mittaa lasten osallistumista lastenkulttuuripalveluihin. Vaihtoehtona osallistuminen ohjattuun kuvataide- ja musiikkiharrastukseen. Mittaa laajempaa ilmiötä kuin taiteen perusopetus.
Yli 75-vuotiaiden kulttuuriin ja taiteeseen käytetty aika	Aikuisten terveys- ja hyvinvointitutkimus / Finsote. huom. kysymystä ei ole enää nykyisessä Finsote-kyselyssä.	Valtakunnallinen vuosittain, maakunnallinen joka toinen vuosi. Ei kuntakohtaista raportointia.	Mittaa ikääntyneiden kulttuurin käyttöä. Yhdistettävissä moniin eri hyvinvointia ja terveyttä koskeviin mittareihin.

Lisäksi TEA-viisarin osaksi ehdotetaan seuraavia indikaattoreita jatkossa:

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia ja/tai kulttuurin saavutettavuutta koskevan, voimassa olevan suunnitelman olemassaolo (kyllä/ei)	Ehdotetaan osaksi kulttuurin TEA-viisaria	kunta, maakunta	Mittaa kulttuurihyvinvoinnin suunnitelmallista edistämistä.
Koulupäivän taidetta, kulttuuria ja luovuutta lisäävät toimenpiteet	Ehdotetaan osaksi perusopetuksen TEA-viisaria	kunta, vuosittain	Mittaa peruskoulun taiteen ja kulttuurin edistämiseksi tehtävää työtä. Peruskoulu on universaalipalveluna taiteen ja kulttuurin keskeisin jakelukanava lasten ja nuorten kohderyhmässä. ²

Keskeiset kehitystarpeet teemassa

Selvityksessä kyselyyn alustavasti nostetut nykyiset mittarit saivat palautetta ennen kaikkea vaikuttavuusnäkökulman puutteesta. Ne kuvaavat joko palvelutarjontaa tai sen käyttöä ja kattavuutta, mutta eivät sen aikaansaamia vaikutuksia. Tämä huomio kuvaa laajemminkin kulttuurin aluetietoperustan haastetta. Saatavilla olevissa aineistoissa parhaiten edustettuna ovat kohdennetut rahoitukset, palveluiden tarjonta sekä tarjottujen palveluiden kävijämäärät. Tarvetta olisi näiden rinnalla tarpeen tyydyttymistä koskeville mittareille (saadut palvelut suhteessa palvelun tarpeeseen) sekä vaikutuksille (palveluiden vaikutukset yksilö- ja yhteisötasolla).

Tarpeiden tyydyttymistä ja vaikutuksia koskevat indikaattorit edellyttävät kyselytutkimuksia. Kulttuurin käytöstä ei tiettävästi missään kerätä yksilötasoisia rekisteritietoa [tarkista tätä vielä]. Rekisterien yhdistelmät eivät näin ollen tarjoa ratkaisuja vaikuttavuusindikaattoreiden tarpeisiin.

Aikasarjojen säilyminen ja uusien syntyminen on kulttuurin hyvinvointivaikutusten seuraamiselle keskeinen tietoperustan ominaisuus. Esimerkiksi harrastamiseen käytetyssä ajassa aikasarjat ovat keskeinen kehityssuuntien tunnistamiselle. Kulttuuripolitiikassa haasteeksi tulee toisaalta eräiden keskeisten aineistojen, kuten ajankäyttötilaston harva sykli, mutta toisaalta myös ilmiöiden hidas muutos.

Keskeiset indikaattorien kehitystarpeet kohdistuvat seuraaviin tietoperustan kohteisiin:

- a) Terveys- ja hyvinvointikyselyjen kulttuuria koskevat kysymykset (Finsote (ent. ATH), kouluterveyskysely, lasten terveys- ja hyvinvointikysely)
Yleisesti ottaen kulttuurin hyvinvointivaikutuksista saadaan parhaiten tietoa niillä välineillä, joissa kysytään jo valmiiksi hyvinvointia käsitteleviä kysymyksiä. Näin ollen vaikuttaminen lapsiin, nuoriin, ikäihmisiin, erityisryhmiin tai koko väestön hyvinvointia koskeviin tutkimuksiin on tehokas keino saada vaikuttavaa tietoa kulttuurin hyvinvointivaikutuksista erilaisissa tilanteissa ja ryhmissä. Myös erilaisten barometrien olemassa olevan kulttuurille relevantin tiedon hyödyntäminen sekä kulttuuria koskevien kysymysten saaminen tuleviin barometrikierrokseen tarjoaa tehokkaita keinoja vahvistaa hyvinvointivaikutuksia koskevaa tietoperustaa.

Kulttuurin hyvinvointivaikutusten saaminen mukaan kyselyihin koetaan haastavana, koska kulttuuri ei kuulu hyvinvointikyselyjen perinteeseen. ATH-kysymysten poistuminen nähdään takaiskuna ja kysymykset toivottaisiin takaisin Finsoteen. Toisaalta on esitetty myös näkemys, etteivät ATH:ssa olleet kysymykset toimineet erityisen hyvin. Joka tapauksessa ao. kysymyksiä on käytetty mm. joidenkin kuntien hyvinvointikertomuksissa kuvaamaan koko väestön kulttuuripalvelujen tarpeen tyydyttymistä. Finsoten muuttujissa kysytään myös lukuisia taustamuuttujia. Se tarjoaisi toivotun mahdollisuuden seurata eri ryhmien kulttuurin saavutettavuutta.

Kulttuurin TEA-viisariin esitetään kysyttäväksi kulttuurin saavutettavuuden kartoitus sekä koulupäivän taidetta, kulttuuria ja luovuutta lisäävät toimenpiteet. Viimeiseksi mainittu tieto olisi tarpeen myös varhaiskasvatuksesta. Kouluterveyskysely nähdään hyvänä ja sen kehittäminen edelleen kulttuurin osalta koetaan tärkeänä. Lasten terveys- ja hyvinvointikysely on tuottamassa uutta aineistoa nelivuotiaiden ja heidän perheidensä kulttuuripalveluiden käytöstä sekä ohjatussa toiminnassa että lasten kulttuuripalveluissa.

- b) Taiteen yksilö- ja yhteisötasoiset hyvinvointivaikutukset huomioivat mittarit.
- Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten mittaamisen ongelmaksi nostetaan ennen kaikkea hyvinvointivaikutusten seuraaminen. Osallistumiseen liittyvien indikaattoreiden lisäksi kaivataan tietoa erityisesti taiteen hyvinvointimerkityksistä sekä siitä, mitä vaikutuksia taitella on yksilön tai yhteisön hyvinvointiin mukaan lukien työhyvinvointi. Vaikutusketjun saaminen kulttuurista ja taiteesta kansanterveyteen ja edelleen kansantalouteen tarjoaisi päätösten tekijöille hyviä perusteita. Toisaalta paljastuu myös se, millä ei ole vaikuttavuutta.

Asiakkaan oman kokemuksen mukaiset indikaattorit koetaan tärkeiksi. Tarkennettavaksi jää, pitäisikö kokemusta mittaavan indikaattorin kohdistua suoraan kulttuurin kokemiseen vai epäsuoremmin koettuun terveyteen tai elämänlaatuun suhteessa kulttuuripalvelujen käyttöön ja harrastamiseen. Jälkimmäiseen aineistossa ehdotettiin muodostettavaksi mittareita, kuten ”kulttuurin vaikutus syrjäytymisen/yksinäisyyden ehkäisyssä eri ikäluokissa”. Toisaalta vaikutuksissa kaivataan konkreettisempia määritelmiä kuin hyvinvointivaikutus. Konkreettisempi tieto vaikutuksista ja vaikutusmekanismeista esimerkiksi sitoutumiseen, osallisuuden kokemiseen, itseilmaisuun, samaistumiseen tai sosiaalisiin suhteisiin hyödyttäisi kulttuurin perusteluja päätöksentekijöille.

- c) Erityisryhmät ja ikäihmiset huomioon ottavat mittarit
- Kulttuurin saavutettavuuden ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista koskeva tieto on toinen hyvinvoinnin keskeinen tarve. Tarvetta nähdään eritoten kulttuuripalveluista paitsioon jäävien ihmisryhmien tunnistamisessa ja seuraamisessa. Erityisryhminä mainitaan mm. laitoshoidossa olevat, ikäihmiset, aikuissosiaalityön asiakkaat sekä eri vammaisryhmät, kuten kehitys- ja kuulovammaiset. Mainittuja esimerkkejä indikaattoreista ovat ”kulttuuripalveluiden saatavuus silloin, kun ei itse omin jaloin ole mahdollista saavuttaa kulttuuripalveluita” tai ”niiden osuus, jotka eivät jostain erityistarpeesta johtuen ole saaneet riittävästi tietoa kunnan kulttuuripalveluista”. Mittareilla pitää päästä kiinni osallisuuteen, eriarvoisuuteen ja hyvinvoinnin lisäämiseen, sillä on tärkeää tunnistaa keneen vaikutukset kohdentuvat.

Myös maantieteellinen sekä sosioekonominen eriarvoisuus kulttuuripalveluissa kaipaavat mittareita ja seurantaa. Näitä on helpoin tunnistaa laajemmissa kyselyissä. Esimerkiksi lasten hyvinvointi- ja terveystutkimuksessa¹⁵ kysytään kulttuuritoimintaan osallistumisesta ja samalla myös muita sosioekonomiseen tilanteeseen liittyviä kysymyksiä ja vapaa-ajan palvelujen käytön esteitä. Ja palveluiden käytössä on olennaista tietää, onko väestöryhmiä, jotka eivät käytä palveluita ollenkaan.

¹⁵ Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivut – Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (2018). <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lasten-terveys-hyvinvointi-ja-palvelut-lth-tiedonkeruu/materiaaleja-lth->

Saatavuus ja saavutettavuus on kulttuuripalveluissakin huomattava toisistaan erillisinä kysymyksinä. Vaikka kulttuuripalveluja olisi saatavilla, ne eivät ole kaikkien ulottuvilla. Toisaalta voi olla, että kulttuuripalveluita on niukasti saatavilla, jolloin niiden saavutettavuutta ei voida mitata. Kulttuurin kohdalla osallistumismaksut ja muut kustannuskysymykset ovat merkittävä tekijä, mutta myös kulttuurin sosiaaliset esteet esimerkiksi ns. korkeakulttuurin kohdalla on tunnistettavissa osana palveluiden saavutettavuutta. Palvelujen saavutettavuustieto erityisryhmien kohdalla ei ole olennainen vain hyvinvointivaikutusten kannalta, vaan myös yleisemmin palvelurakenteen kehittämistä ajatellen. Tällöin se on kaikkien kulttuurin tuottajien näkökulmasta olennaista tietoa.

- d) Sosiaalista osallisuutta kuvaavien mittareiden laajentaminen taiteen eri näkökulmilla. Sosiaalinen osallisuus on yksi taiteen ja kulttuurin keskeisimmistä hyvinvointivaikutuksista. Kulttuurin osallisuutta vahvistavan ominaisuuden kuvaaminen mittaristossa on useasti mainittu kehityskohde. Sosiaalisen osallisuuden mittareiden tulisi olla järjestötoimintaa laajempia. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä esimerkiksi taide on hyvä väline. Taiteella voi edistää, tukea myös monikulttuurisuutta ja integraatiota. On esim. tarve tietää, ovatko palvelut yhdenvertaisia vai eriarvoistavia ja saavatko heikommasa asemassa olevat palveluita ja onko kehittämistoimia näiden asioiden korjaamiseksi toteutettu (kuten onko taiteen perusopetus saatavilla ja avointa kaikille).

Harrastamiseen käytetty aika on yksi ehdotus mittariksi. Harrastuksiin liittyen määrittely koetaan haasteeksi. Monet esimerkiksi kokevat harrastavansa musiikkia käymällä keikoilla ja konserteissa vaikka eivät itse soita mitään soitinta. Perinteisesti harrastamisessa on painotettu itse tekemistä, mutta musiikin tai muun taiteen harrastaminen sitä kokemalla voi yhtä lailla olla vahva identifioitumisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden keino. Mikäli harrastamiseen liittyviä mittareita kehitetään edelleen, on linja erilaisille harrastamisen tavoille (tekeminen/kuunteleminen) määriteltävä tutkimuksellisesti perustellen.

Myös järjestötoiminnan ja harrastamisen rajanvetoa tarvitaan. ”Aktiivisesti järjestötoimintaa osallistuvat” - ei kerro, mistä on sisällöllisesti kyse. Yleisimminkin harrastajamäärien tilastoinnissa tunnistetaan haasteita. Kattavien lukujen saatavuus on monella taiteen alalla vaikeaa, vaikka niitä tarvitaan ja kysytään usein.

Taiteen perusopetusta koskevan mittarin haasteeksi mainittiin se, ettei tarjonta oikein riitä täyttämään kysyntää, ja että se on kustannuksiltaan eriarvoistava. Siksi sen käyttäminen harrastustoimintaa kuvaavana indikaattorina ei vastaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden ja laajan kulttuurihyvinvoinnin tarpeita. Tärkeämpää on saada selville, onko lapsilla ja nuorilla mahdollisuus osallistua tavoitteelliseen kulttuuriharrastustoimintaan ja se miten suuri osa lapsista ja nuorista pääsee ao toiminnan piiriin.

Tähän liittyen annettu mittariesimerkki on: ”millaista kulttuuritoimintaa tarjotaan ilta-päivisin: tarjotaanko (kyllä/ei).”

e) Kulttuurihyvinvoinnin johtaminen

Kulttuurihyvinvointia koskeva johtaminen nostettiin tärkeäksi myös mittariston näkökulmasta. Kuten täydentäviin indikaattoreihin on esitetty, esimerkiksi TEA-viisarissa olisi tärkeää seurata, onko kulttuurin johtamiselle rakenteita ja kehittämistoimia.

3.6 Kulttuuriympäristö ja alueellinen identiteetti

Teeman merkitys

Kulttuuriympäristö ja alueellinen identiteetti nähtiin kulttuurin aluetietoperustassa vähiten tärkeinä osa-alueina. Asiantuntijahaastatteluissa sekä kulttuuriympäristöön että alueelliseen identiteettiin liittyvä aluetietoperusta nähtiin silti tärkeänä, mutta samaan aikaan hyvin puutteellisena. Kulttuuriympäristöihin liittyvät tiedot ovat tärkeitä, koska niiden avulla voidaan sekä rakentaa omaa alueellista ja paikallista identiteettiä. Kulttuuriympäristön kohteiden ja niiden erilaisten merkitysten tunnistaminen ja seuraaminen on edellytys niiden säilyttämiselle. Sekä kulttuuriympäristöt että alueellinen identiteetti ovat nimettyjä maakuntien tehtäväaloja sekä nykyisessä että valmisteilla olevassa maakuntalaissa.

Keskeiset tietotarpeet

Nykyinen tilastointi ja olemassa oleva tieto eivät palvele kulttuuriympäristöihin ja alueelliseen identiteettiin liittyviä monialaisia politiikkatavoitteita. Kulttuuriympäristöjä seurataan osana kaavoitusta ja ympäristön tilaa. Kohteiden määrän tai maisema-alueiden pinta-alan kaltaiset mekaaniset tilastot eivät palvele tarpeita, jotka kohdistuvat kulttuuriympäristöjen käyttöön elinkeinotoiminnassa ja matkailussa, tai kulttuuriympäristöjen merkitystä asukkaiden hyvinvoinnille ja kulttuuriperinnön jatkuvuudelle. Tunnistettuja tarpeita ovat muiden muassa kohteiden kävijämäärät, elinkeinoelämälle tuottamat kerrannaisvaikutukset ja kulttuuriympäristöjen vaikutus väestön elämänlaatuun.

Alueelliseen identiteettiin liittyen ei ole valmiita ja selkeitä indikaattoreita, mutta teema nähtiin tärkeäksi kehittämiskohteeksi viitaten myös maakuntien tehtäviin maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistämisestä. Teemassa korostuvat erityisesti erilliset selvitykset ja tutkimukset.

Kulttuuriympäristöjen sekä alueellisen identiteetin seuraaminen

Kulttuuriympäristöjen ja alueellisen identiteetin seuraamisen indikaattoreita pidettiin epä-sopivina tavoitteisiin nähden, tai niitä ei löytynyt ollenkaan. Asiantuntijahaastatteluissa pidettiin mahdollisena tarkastella kulttuuriympäristöihin liittyviä muutoksia, mikä indikoisi niihin kohdistuvia uhkia (väheneminen) tai niiden tutkimista ja arvostamista (lisääntyminen.)

Taulukko 7. Kulttuuriympäristöjen sekä alueellisen identiteetin seuraamisen indikaattorit.

Indikaattori	Tietolähde ja aluetaso	Päivityssykli	Huomiot (ml. mitä mittaa)
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt maakunnassa	Liiteri, Tilastokeskus (Museovirasto, Väestötietojärjestelmä/ Väestörekisterikeskus); maa-kunta, kunta		Tiedot on laskettu Museoviraston ylläpitämästä valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) aineistosta, seurantavuotta seuraavan maaliskuun tallennustilanteesta sekä Rakennus- ja huoneistorekisteristä. RKY-inventointi on tehty vuonna 2009, eikä se päivity, mutta aineistoon saattaa tulla korjauksia. Rakennuksista mukaan on otettu kaikki käyttötarkoituksiluokat. Tieto on kuitenkin aluetietoperustan kannalta ongelmallinen siitä syystä, että tiedot eivät juuri muutu vuosittain.

Lisäksi selvityksessä esille nousi mm. seuraavat alla olevat olemassa olevat indikaattorit, joista on esitetty lähde ja indikaattoriin liittyvät huomiot.

- Rakennussuojelulailla ja lailla rakennusperinnön suojelusta suojellut kohteet (Tilastokeskus, Liiteri). Tiedot kerätään maakunnittain ja kunnittain sekä päivitetään vuosittain (viimeisin 2017). Tiedot on laskettu ELY:n tuottamista alueidenkäytön paikkatietoaineistoista (GISALU). Yksi kohde voi sisältää useita rakennuksia ja rakennelmia. Ahvenanmaalta ei ole tietoja. Valinta on kuitenkin sattumanvarainen, eikä siten kovin kuvaava.
- Asetuksen nojalla suojellut valtion omistamat rakennukset (Tilastokeskus, Liiteri, Museovirasto). Tiedot kerätään maakunnittain ja kunnittain sekä päivitetään vuosittain (viimeisin 2017). Sisältää kaikki valtion omistamat asetuksella rakennusten suojelusta 480/1985 suojellut rakennukset. Tiedot eivät myöskään tämän indikaattorin osalta muutu ja siten indikaattori ei ole kovin kuvaava kulttuuriympäristöjen mittaamisessa.
- Kiinteät muinaisjäännökset (Tilastokeskus, Liiteri, Museovirasto). Tiedot kerätään maakunnittain ja kunnittain sekä päivitetään vuosittain (viimeisin 2017); Tiedot on laskettu Museoviraston ylläpitämästä Muinaisjäännösrekisteristä seurantavuotta seuraavan maaliskuun tallennustilanteesta. Ahvenanmaalta ei ole tietoja. Indikaattori ei kuitenkaan kuvaa kovin hyvin todellisuutta, koska kiinteiden muinaismuistojen määrä riippuu siitä, missä tehdään aktiivista inventointi- ja suojelutoimintaa.

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (ha) (Liiteri). Tiedot ovat vuodelta 1995 ja siten ongelmana on tarkempi luokittelu ja päivitys. Sisältää valtioneuvoston vuoden 1995 mukaisen periaatepäätöksen mukaisten valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden pinta-alan. Tiedot on laskettu SYKE:n luonnonsuojeluohjelma-alueiden paikkatietoaineistosta.

Keskeiset kehitystarpeet teemassa

- a) Kulttuuriympäristötiedon ja alueellisen identiteetin tietopohjalle perusindikaattorit ja suuntaaminen kohti käyttöä ja merkitystä

Nykyisin kulttuuriympäristöön liittyvät indikaattorit kertovat lähinnä suojelusta, eivätkä vastaa kysymykseen kulttuuriympäristöjen käytöstä tai suunnittelusta. Tietoa tulisi kerätä enemmän kävijöistä, käytöstä, kulttuuriympäristöjen ja alueellisen identiteetin merkityksestä, kulttuuriympäristön suojelusta ja hallitusta muutoksesta sekä kehittämisestä. Lisäksi kulttuuriympäristöihin liittyen tarvittaisiin tietoa rahoituksesta, jotta esimerkiksi kustannuksista per maakunnan asukas saataisiin tietoa. Paikkatietomuotoinen aineisto nähdään hyvänä kulttuuriympäristötiedoissa.

Kulttuuriympäristötiedon toivottaisiin myös hyödyttävän esim. matkailuelinkeinoa. Kulttuuriympäristökohteita voidaan nostaa paremmin esille matkailukohteiden ja kulttuuritapahtumien avulla, jos kulttuuriympäristöjen olemassaolosta olisi selkeästi saatavilla tietoa. Kulttuuriympäristöissä (maisema, rakennusperintö ja arkeologiset kohteet) järjestettävien tapahtumien kävijämäärät olisivat yksi esimerkki tarvittavasta tiedosta. Nyt tietoja ei kerätä kootusti tapahtumajärjestäjiltä. Tieto auttaisi todentamaan myös arvokkaiden ympäristöjen aluetaloudellisen merkityksen. Lisäksi nostettiin esille tarve tietää paremmin luovan alan toimijoiden liittymistä alueen rakennusperintökohteisiin niiden käyttäjinä ja hoitajina sekä hanketoimijoina.

Alueelliseen identiteettiin liittyvä indikaattorityö ja kehittäminen liittyvät erityisesti laadulliseen tulkintaa eri selvitysten, indikaattoreiden ja kokemustiedon avulla. Eriytyisen merkittävä tässä on Suomen Kulttuurirahaston suomalaisten identiteettitutkimus. Lisäksi tärkeä näkökulma tässä teemassa ovat 3. ja 4. sektori sekä aktiivisuus ja osallistumisnäkökulma. Kehittyvien tiedonlouhinta- ja analyysimenetelmien avulla voidaan saada tarkemmin tietoa alueellisesta identiteetistä esim. mediaseurannan (ml. sosiaalinen media) ja järjestöjen kautta. Lisäksi barometritieto voisi liittyä esimerkiksi ihmisten identifioitumisesta aluetasoon ja paikkaan sekä haluun esimerkiksi olla kehittämässä omaa asuinalueita / asuin- / kulttuuriympäristöä?

b) Tiedon löydettävyys ja kokoaminen

Nykyisen kulttuuriympäristötiedon ja alueellista identiteettiä koskevan tiedon kokoaminen yhteen on erittäin haastavaa nykyisin. Jatkossa tietoa tulisi koota yhteen helposti löydettäväksi. Tiedon myös toivottaisiin olevan julkista ja maksutonta (erityisesti Liiterin tietokanta). Liiterin tietokantaa voisi myös kehittää esimerkiksi yhdistämällä tietoja kuntien myöntämiin purkulupiin ja kaavoihin, rahoitustietoihin, tilojen käyttöön ja kävijämääriin sekä saatavuuteen. Myös hallinto-oikeuksien päätökset ja tieto valituksista voisi olla yhdistettynä esim. purkulupiin.

4 Yhteenveto

Kulttuuripolitiikan alalla on saatavissa tilasto- ja tutkimustietoa, mutta tieto on hajallaan, eikä kulttuurin alueellinen tietoperusta ole kattava suhteessa siihen kohdistettuihin tarpeisiin. Erityisesti tarvitaan tietoa siitä, missä kohden tieto- ja tilastoperusta ovat puutteellisia, eivätkä täytä niihin kohdistuvia tarpeita. Samalla on tarve kyetä yhdistämään kulttuurialan tietoperustaa muiden tietolähteiden tietoon. Kulttuuripolitiikan strateginen toteuttaminen edellyttää toimialan tieto- ja tilastoperustan vahvistamista myös alueita koskevan tiedon osalta. Eri alueiden, ja erityisesti suunnitelmissa olevien maakuntien kehityksestä, on saatava entistä tarkemmin eri toimijoiden yhteisesti piirtämää tilannekuvaa.

Tässä selvityksessä on koottu yhteen kulttuurin aluetietolähteet, peilattu niitä suhteessa kulttuuripolitiikan tavoitteisiin ja alueellisen kulttuuritiedon tarpeisiin. Tämän esiselvityksen pohjalta on koottu esille alueellisen kulttuuritiedon tarpeet, laadittu esitys seurattavista teemoista ja niihin liittyvistä indikaattoreista sekä laadittu kehitysehdotukset kulttuurin aluetietoperustan vahvistamiseksi. Tehty esitys on monella tavalla kompromissi, sillä sen on tarkoitus palvella eri tahojen tarpeita ja jollain tavalla koota näkemyksiä yhteen rajallisilla resursseilla seurattavista asioista ja kehitettävistä indikaattoreista. Tämän esiselvityksen kannalta keskeisin on opetus- ja kulttuuriministeriön tarve ohjata taiteen ja kulttuurin aluepoliittisia linjauksia ja erityisesti maakuntien kulttuuriin liittyviä tehtäviä. Aluetasoisia tietoa tarvitsevat myös tulevat maakunnat kyetäkseen seuraamaan itse itselleen asettamia kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä tavoitteita. Myös kuntien hyvinvointikertomuksissa tarvitaan alueellista kulttuuritietoa. Tällä hetkellä kulttuurin osuus on hyvinvointikertomuksissa melko vaihteleva.

Selvityksen perusteella arvioitaessa olemassa olevaa kulttuurin aluetietoa kulttuuripolitiikan tavoitteisiin voidaan todeta, että aluetiedossa ja sen saatavuudessa on olennaisia aukkoja ja täydennys- ja kehitystarpeita. Kulttuuripolitiikan strategia 2025 linjaa kansallisen kulttuuripolitiikan tavoitteiksi luovan työn ja tuotannon edistämisen, osallisuuden ja osallistumisen sekä kulttuurin vahvan ja elinvoimaisen perustan ja sen jatkuvuuden turvaamisen. Taulukossa 2 on koostettu vielä yleinen luonnehdinta tavoitealueisiin liittyvän kulttuuritiedon ja indikaattoreiden nykytilasta ja aluetiedon saatavuudesta sekä selkeimmät puutteet.

Taulukko 8. Kulttuurin aluetiedon nykytilan arviointi suhteessa kulttuuripolitiikan tavoitteisiin.

Luova työ ja tuotanto	
<p>Luova talous ja tuotanto -tavoitealueeseen on saatavilla kolmesta tavoitealueesta kaikkein parhaiten indikaattoritietoa ja saatavilla olevat indikaattorit toimivat hyvin suhteessa tavoitealueen ulottuvuuksiin. Myös aluetietoa on hyvin saatavilla.</p>	<p>Seuraavat alateemat jäävät tietolähteissä vähemmälle huomiolle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taiteilijoiden ilmaisunvapauden ja taiteen vapauden sekä kulttuurisen moninaisuuden toteutuminen - kulttuurituotantojen laatu - viennin laatu - tekijänoikeuksien toteutuminen
Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin	
<p>Osallisuudesta ja osallistumisesta kulttuuriin on hyvin saatavissa indikaattoritietoa ja tietolähteitä, mutta indikaattoritiedoista ja tietolähteissä on myös selkeitä puutteita. Erityisesti indikaattoritietoa löytyy kulttuurin saatavuuteen, kulttuuritarjontaan sekä palveluiden käyttämiseen liittyen.</p>	<p>Seuraavat alateemat jäävät tietolähteissä vähemmälle huomiolle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kaikkia kuntia koskevan kulttuuritarjonnan ja käytön tiedon puutteet (pl. kirjastot) - taiteen ja kulttuurin vaikutukset ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin - kulttuurin toimialaan liittyvän ja sitä tukevan kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan aktiivisuus ja demokratian toteutuminen - eri ryhmien mahdollisuus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien toteutuminen - esteettömyyden ja tasa-arvon toteutuminen taide- ja kulttuuritoiminnoissa sekä niihin liittyvissä palveluissa - taide- ja kulttuurialan käyttäjä- ja yleisösuuntautunut kehittämistoiminta sisältöjen (esimerkiksi laatu), tarjonnan (esimerkiksi moninaisuus) ja palvelujen (esim. saatavuus/erilaiset palvelumuodot) osalta
Kulttuurin perusta ja jatkuvuus	
<p>Kulttuurin perustaan ja jatkuvuuteen liittyviä tietolähteitä ja indikaattoreita on selkeästi kaikkein heikoiten saatavissa verrattuna kahteen muuhun tavoitealueeseen. Alateemoista ainoastaan kulttuuriperinnön karttumiseen ja säilyttämiseen sekä kulttuuritietoisuuden ja -osaamisen karttumiseen liittyviä tietolähteitä ja indikaattoreita löytyy suhteellisen hyvin.</p>	<p>Seuraavat alateemat jäävät tietolähteissä vähemmälle huomiolle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asukkaiden osallistuminen kulttuuriperinnön, kulttuuriympäristöjen ja rakennusperinnön suojeluun ja vaalimiseen - kulttuuritoimintojen edellyttämän infrastruktuurin riittävyys ja toimivuus (muun muassa kulttuuritilat ja toimintoja tukevat hallinnolliset järjestelyt ja rahoitusresurssit) - mukanaolo ja vaikuttaminen kulttuurialojen toiminnan ja kulttuuripolitiikan kehittämisen kansainvälisissä rakenteissa, sopimuksissa ja yhteyksissä - taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön vaikutus yhteiskunnan sivistysperustaan

Selkeästi kaikkein suurimmaksi haasteeksi kulttuurin tietotuotannossa ja tiedon käytössä voidaan nostaa tiedon hajanaisuus. Kulttuuritietoa tuottavat lukuisat eri tahot, kaikkia tietolähteitä ei edes selkeästi tunneta tai niitä ei osata hyödyntää. Erityisen haastavaa on selvittää, miten tieto on tällä hetkellä koottu ja miten se saadaan koottua. Yleisesti ottaen ollaan sitä mieltä, että tietoa on paljon olemassa, mutta tiedon löytäminen vaatii perehtyneisyyttä asiaan ja siitä huolimatta tiedon kokonaistarkastelu on haastavaa ja hidasta vaatien manuaalista yhteen kokoamista. Resursseja aikaa vievään tiedon keräämiseen tai tiedon tuottamiseen ei nähdä olevan tarpeeksi. Monista tiedontuottajista johtuen kerättävää tietoa käsitellään, määritellään ja kootaan eri tavoin. Yhteen kootun tiedon ei katsota aina olevan laadullisesti yhteneväistä ja vertailukelpoista. Tämän selvityksen kannalta

olennainen kysymys on ollut myös se, että aluetasoista tietoa on melko vähän saatavilla ja myös paikkatietomuotoisen kulttuuritiedon tuottamiseen kohdistuu merkittäviä kehittämistarpeita. Ongelmana koetaan olevan myös kulttuurin osa-alueiden häilyvä määrittely ja määrittelyn suhteen kaivataan täsmennystä. Tiedon hyödyntäminen aidosti päätöksenteossa ja ennakoivasti. Lisäksi yhteisvoimin toivotaan avuksi yhteistä digitaalista tietoaalustaa sekä selkeää vastuutahoa ja tämän riittävää resursointia tiedon koostamiseen.

Tämän esiselvityksen lopputulemana muodostettiin aikaisempien selvitysten, kulttuuripolitiikan tarpeiden ja selvityksessä kerättyyn aineistoon perustuen aluetietoperustan viitekehys, joka nojaa viiteen pääteemaan. Teemat muodostettiin siten, että ne nojaavat olemassa olevaan tilastoperustaan. Lisäksi on pyritty nostamaan esille myös tarpeita, joita kulttuurin aluetietoperustaan kohdistuu. Jokaisen teeman osalta tunnistettiin kulttuurin aluetiedon seurannan kannalta keskeisiä indikaattoreita, jotka pohjautuvat olemassa olevien tai kohtuullisin kehittämistarpein saatavissa oleviin tietoihin. Teemat ovat:

1. Kulttuurin rahoitus
2. Luova talous ja kulttuurialojen työllisyys
3. Kulttuuritarjonta ja kulttuuripalveluiden käyttö
4. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset
5. Kulttuuriympäristö ja alueellinen identiteetti

Kulttuurin aluetietoperustan viitekehysten on oltava mahdollisimman selkeä ja ymmärrettävä, jotta tietoa on mahdollista käyttää päätöksenteon tukena ja kulttuurialan seuranta ja kehittäminen järkevöityy. Kulttuurin aluetietoperustan viitekehys tarjoaa eri kulttuuritoimijoille, päätöksentekijöille ja muille kulttuuritietoa tarvitseville tahoille yhteisen viitekehysten ja ymmärryksen kulttuurialan kehityksestä. Viitekehys on myös sellainen, jota on mahdollista ja tuleekin tarpeiden mukaan syventää. On erityisen tärkeää, että kulttuuritietoa seurattaisiin myös yhdenmukaisesti ja myös sen yhdenmukaistamiseen panostettaisiin. Tietoperustan kehittäminen vaatii nykyistä enemmän yhteisiä ja samansuuntaisia toimia kaikilta kulttuuritietoa kokoavilta tahoilta ja selkeästi parempaa resursointia erityisesti alkuun tietojen kokoamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Seuraavassa luvussa on koottu vielä yhteen tämän selvityksen pohjalta merkittävimmät kehittämis ehdotukset.

5 Kehittämisehdotukset

5.1 Tietoperustan laajentaminen

Säännölliset kulttuurin toimintaympäristökartoitukset ja ilmiöpohjaiset tarkastelut

Kulttuurin aluetietoperustan on seurattava muuttuvia tarpeita ja kulttuurin kytkeä muihin elämän osa-alueisiin, sillä kulttuurin aseman yhteiskunnassa odotetaan vahvistuvan, osallistumisen muotojen muuttuvan ja polarisoituvan. Yhtä lailla kulttuurialan laajemmat kerrannais- ja sirpalevaikutukset muille toimialoille on ymmärrettävä paremmin, jotta niitä voidaan mitata ja seurata. Muuttuvan toimintaympäristön jäsentämiseksi ja ymmärtämiseksi olisi syytä tehdä aika-ajoin toistuva toimintaympäristökartoitus, jossa tunnistetaan keskeiset trendit ja muutosvoimat, jotta myös tietotuotanto saadaan pysymään mukana ajassa ja auttaa ennakkoimaan tulevia muutoksia. Tämän tyyppinen tarkastelu indikaattorien ja laadullisen tiedon ja tulkinnan valossa auttaa ymmärtämään kulttuurialan merkitystä ja vaikutuksia. Tällainen tarkastelu auttaa myös hahmottamaan paremmin olemassa olevia aukkoja ja puutteita sekä tietoperustaan kohdistuvia uhkia. Tämän selvityksen osalta esimerkiksi erittäin tärkeänä kehitettävänä teemana nousi kulttuurihyvinvointiin liittyvät mittarit ja niiden merkitys.

Kulttuurin aluetietoperustan kehittäminen kohti vaikutus- ja vaikuttavuusnäkökulmaa

Jatkossa erityinen huomio on kiinnitettävä vaikuttavuutta mittaavien indikaattoreiden kehittämiseen ja erilaisten indikaattoreissa tapahtuvien muutosten vaikutusten tunnistamiseen. Kulttuurin aluetietoperusta ei ole staattinen. Tietoperustassa on tunnistettava tarkasteltavan osa-alueen nykytila (taso) ja kehityksen suunta (trendi). Trenditiedon ymmärtämiseksi tarvitaan myös taustalle vakiintuneita muuttujia ja tietoperustaa. Kaiken kaikkiaan tämä vaikuttavuusnäkökulma tunnistettiin puutteeksi kaikissa tässä esiselvityksessä esitetyissä osa-alueissa. Monilta osin tämä tarkoittaa myös väestöpeittoa ja saavutettavuutta mittaavia indikaattoreita sekä paikkatietoperustaisia indikaattoreita ja paikkatiedon hyödyntämistä kehittämisessä. Esimerkiksi kulttuuripalveluja, luovan talouden indikaattoreita sekä kulttuuriympäristöjä koskevaa tietoa tulisi yhdistää ja hyödyntää paremmin myös

alueiden käytössä ja suunnittelussa. Alueellista identiteettiä ja kulttuuriympäristöä käsittelevä osa-alue vaatii erityisesti mietintää, miten siihen päästään jatkossa kiinni vahvemmin indikaattoreiden valossa. Vaikuttavuusnäkökulma vaatii erityisesti laadullista tulkintaa eri selvitysten, indikaattoreiden ja kokemustiedon avulla.

Kulttuurinäkökulman huomioiminen muita tilastoja, rekistereitä ja tietokantoja kehitettäessä

Kulttuurinäkökulma on tärkeää ottaa myös huomioon osana muita tilastoja, rekistereitä ja selvityksiä. Näin kulttuuri saataisiin huomioitua laajemmin, kuin omana toimialanaan ja niukat resurssit tulisi paremmin hyödynnettyä. Näitä ovat muun muassa TEA-viisari, terveys- ja hyvinvointikyselyt (Finsote (ent. ATH), kouluterveyskysely, lasten terveys- ja hyvinvointikysely), vapaa-ajantutkimus, nuorisobarometri sekä EURA, Hyrrä. Uhkia kohdistuu tällä hetkellä siihen, että monessa seurannassa indikaattorit jäävät puuttumaan, jollei niiden seurannan jatkuvuutta varmisteta. Kulttuurinäkökulma on olennaista ottaa huomioon esimerkiksi osana hyvinvoinnin edistämistä ja sen rahoitusta.

Digitalisaation ja uusien työkalujen ja laadullisten mittareiden hyödyntäminen kulttuurin aluetietoperustassa

Jatkossa on tärkeää hyödyntää uusia tilastojen keruun tapoja ja digitalisaatiota kulttuuri-alan muutosten tunnistamisessa sekä aluetietoperustan kehittämisessä. Digitalisaatio ja datojen avaaminen luovat uusia mahdollisuuksia tietoperustan laajentamiselle, kunhan tieto on luokiteltu ja saatavilla kulttuuripolitiikan tarpeita vastaavalla tavalla. Esimerkiksi mediaseurannan näkökulma ja kehittäminen tilastoiksi tuo erityisiä mahdollisuuksia kulttuurialalle. Paikallismediat, nimenomaan verkkotiedotteet ja uutiset sekä sosiaalinen media, tuottavat valtavan datamassan analysoitavaksi kulttuurinäkökulmasta. Uusilla tavoilla voidaan kerätä myös kokemuspohjaista ja barometrityyppistä tietoa kentältä.

5.2 Tietoperustan yhdenmukaistaminen, käytettävyys ja saatavuus

Kulttuurin aluetietoperustan tilastoinnin vastuiden määrittely ja resursoinnin turvaaminen

Kulttuurin aluetiedon yhtenäistäminen sekä käytettävyyden ja saatavuuden kehittäminen vaativat yhteisiä ja samansuuntaisia toimia kaikilta kulttuuritietoa kokoavilta tahoilta ja selkeästi parempaa resursointia erityisesti alkuun tietojen kokoamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Tässä on tärkeää, että hyödynnetään ja vahvistetaan jo olemassa olevaa, ilmaista pohjaa Tilastokeskuksen kulttuuritilastoissa. Tilastokeskukselta on saatavissa pal-

jon maksuttomia kulttuurin tilastotietoja. Tilastokeskuksella on pitkät perinteet kulttuuritiedon kokoamiseksi, mutta resurssien vähentymisen vuoksi moni tieto ei ole julkisesti suoraan saatavissa. Jatkossa näitä resursseja tulisi vahvistaa ja koota muiden tahojen tuottamia kulttuuritilastoja Tilastokeskukselle. Tämä parantaisi mahdollisuuksia ottaa räätälöidysti tietoja ja raportteja ulos myös alueellisesti, paikallisesti sekä temaattisesti. Varsinainen alusta tiedon esittämiselle ja analytiikalle voi olla yhtä hyvin OKM:n Vipunen.

Kulttuurin aluetiedon yhdenmukaistaminen ja määrittelyjen selkiyttäminen

Keskeiseksi ongelmaksi kulttuurin aluetietoperustassa nähdään tiedon hajanaisuus. Sen lisäksi, että kulttuuritietojen tulisi löytyä jatkossa yhdestä paikasta, niiden tulisi löytyä myös yhdenmukaisilla määritelmillä. Tällä hetkellä kaikkien kuntien kulttuuritoiminnan tarjonnan ja käytöstä ei ole tietoa. Lisäksi erityisesti kuntien kulttuuritilastointi ei ole yhtenäinen ja useat määritelmät vaativat selkeyttämistä. Lisäksi maakuntauudistuksen myötä ELY-alueisiin pohjautuvat tilastot tulisi löytyä maakuntapohjaisina. Maakuntien jatkossa luodessa oman maakunnan kulttuurin aluetietojen seurantaa, on tärkeää lähteä yhteiseltä pohjalta niin, ettei maakunnissa hukata resursseja erillisiin järjestelmiin ja kehitystyöhön. Kulttuurin nykyisessä tietoperustassa on kyse monilta osin siitä, että moni tieto olisi saatavilla tai on ollut joskus aikaisemmin tilastoituna, mutta vähäisten resurssien takia tiedot ovat jääneet hyödyntämättä tai niissä on epäjatkuvuutta ja / tai tilastointitapa on muuttunut. Indikaattoreille kaivataan siten jatkuvuutta ja varmuutta sekä tietoa, miten aikasarjat ovat vertailtavissa.

Foorumi tiedon tuottajille ja käyttäjille

Kulttuurin (alue)tietoperusta kehittäminen tulee varmistaa organisoimalla tiedon tuottajien ja käyttäjien yhteinen foorumi tai verkosto, joka toimii ydinryhmänä kehitystoimenpiteiden seurannalle, eteenpäin viemiselle sekä eri tahojen näkemysten kokoajana. Tämä tarkoittaa myös jatkossa vähintään vuosittaisia tapaamisia ja sähköistä alustaa, jossa kulttuurin tietoperustan kehittämisestä keskustellaan ja päivitetään kulttuurin aluetietoperustan mittaristoa. Aluetietoperustan kokoamisessa ja tietojen analytiikan hyödyntämisessä olisi tärkeä edetä teemoittaisten tai alueellisten pilottien ja nopeiden kokeilujen kautta, jotta aluetietoperustaa kehitetään jatkuvasti alueiden / tiedon hyödyntäjien tarpeiden mukaan.

5.3 Tiedolla johtaminen ja tiedon hyödyntäminen

Kulttuuritiedon hyödyntäminen systemaattisemmin päätöksenteon ja ennakkoinnin tueksi

Nykyisin alueelliset kehitysnäkymät on esimerkki valtakunnallisesta sapluunasta, jossa tulkitaan kaksi kertaa vuodessa aluekehityksen trendejä seuduittain ja ELY-keskuksittain

yhteisen rungon mukaisesti. Jatkossa maakuntien perustamisen myötä korostuu erilaisen aluekehityksen tiedon koonti yhteen tukemaan sekä maakunnallista että valtakunnallista päätöksentekoa (mm. maakuntatalouden neuvottelut, aluekehittämisen keskustelut). Kulttuurin aluetietoperusta ei saa kulkea erillisenä hallinnonalakohtaisena kehityshankkeena, vaan kulttuurin aluetietoperusta on kytkettävä valtioneuvoston ja suunnitelmissa olevien maakuntien väliseen yhteistyöhön ja ohjausmenettelyyn sekä erityisesti aluekehittämisen keskusteluihin. Tämä vaatii valtakunnan tasolla selkeää vuosikelloa ja kulttuuritoimijoiden informointia sekä yhteisiä ohjeistuksia. Kulttuurin aluetieto vaatii tulkintaa ja kulttuuritoimijoiden aktiivista vuoropuhelua maakunnan ennakoijien ja kehittäjien kanssa. On erittäin tärkeää, että kulttuuritoimijat osallistuvat ennakointiryhmien työhön ja tuovat myös oman tulkintansa ja osionsa kulttuurin tietoperustasta mukaan.

Kulttuuritieto näkyväksi kehittyvin kokeiluvin

Esiselvityksen selvä viesti on, ettei kulttuuritietoa hyödynnetä nykyisin riittävästi päätöksenteossa. Kytkentä päätöksentekoon vaatii yhteiskehittelymenettelyjä ja tapaustutkimuksia, jossa arvioidaan esimerkiksi maakunnittain, miten tuotettu tieto on heijastunut päätöksentekoon. Tällaisten kartoitusten kautta on tärkeä nostaa hyviä käytäntöjä esille ("ilmianna hyvä tiedolla johtamisen käytäntö") ja levittää niitä muille alueille. Myös innokaiden pilottikuntien ja maakuntien kehitystyötä tulee tukea niin, että jo tehtyä hyvää työtä kulttuurin tietoperustan hyödyntämiseksi voidaan levittää. Näissä piloteissa on tärkeä pitää mukana aluetiedon analytiikan ja raportoinnin näkökulma sekä hyödyntää uusia tietotyökaluja (business intelligence), joita osalla esimerkiksi kunnista on jo käytössä. Visuaalinen ja helposti sisäistettävä tieto puree paremmin.

Liite 1. Kyselyn tulokset

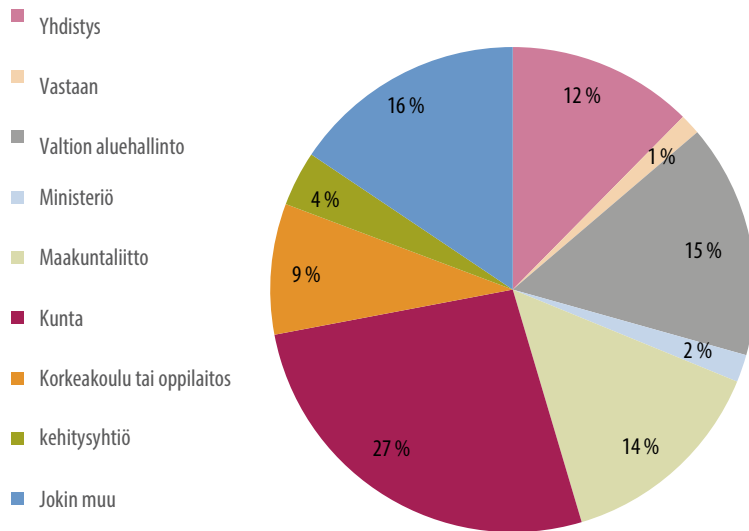
Taustatiedot

Alustavan viitekehyksen ja priorisoitujen aluetietojen sekä indikaattoreiden perusteella toteutettiin toukokuun 2018 aikana kaksi kyselyä, joista toinen suunnattiin kulttuuritiedon käyttäjille ja toinen päättäjille. Kyselyillä kartoitettiin kulttuuritiedon tarvetta, kulttuurin tietoperustan nykytilaa ja haasteita sekä tarkemmin kulttuuri-indikaattoreita. Kyselyt koostuivat saatekirjeestä ja varsinaisesta kyselylomakkeesta.

Kulttuuritiedon käyttäjille suunnattu kysely oli laajempi ja kyselyssä kysyttiin päättäjäkyselyä yksityiskohtaisemmin yksittäisiin indikaattoreihin liittyviä kysymyksiä. Päättäjäkysely oli yleispiirteisempi kysely ja se suunnattiin niille tahoille, jotka eivät suoraan työskentele kulttuuritoimialan parissa, mutta tarvitsevat kulttuuritietoa esimerkiksi päätöksenteossa tai suunnittelussa. Päättäjäkysely lähetettiin esimerkiksi muutosjohtajille, maakuntajohtajille ja kehitysyhtiöiden johtajille. Päättäjäkyselyssä sai halutessaan vastata myös tarkempiin kulttuuri-indikaattoreita koskeviin kysymyksiin, jotka olivat samat tiedon käyttäjille suunnatun kyselyn kanssa.

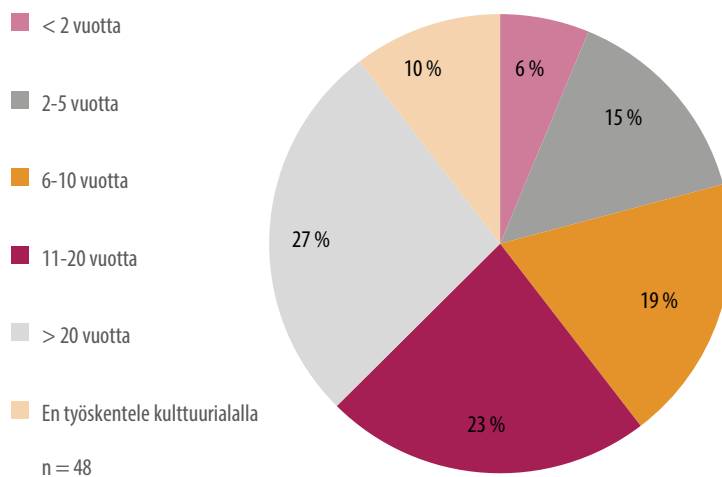
Käyttäjille suunnattu kysely sisälsi yhteensä 21 kysymystä, joista avoimia kysymyksiä oli 9. Päättäjille suunnatussa kyselyssä oli yhteensä 10 kysymystä, joista 4 olivat avoimia kysymyksiä. Jos päättäjäkyselyn vastaajat halusivat vastata vielä tarkemmin indikaattoreita koskeviin kysymyksiin, oli kysymyksiä yhteensä 23.

Päättäjille suunnattuun kyselyyn saatiin 170 loppuun vastattua kyselyä ja käyttäjäkyselyyn 48 loppuun vastattua kyselyä, eli yhteensä 217 vastausta. Loppuun vastattujen kyselyjen vastaajien organisaatiojakauma näkyy kuvasta 5. Loppuun vastattujen kyselyiden lisäksi saatiin myös joitakin keskeneräisiä kyselyitä, joista on huomioitu vastaukset niiltä osin, kuin kyselyyn on vastattu. Päättäjille ja käyttäjille suunnattujen kyselyiden kysymykset olivat suurimmaksi osaksi samat ja vastaukset on yhdistetty tulosten analysointia varten.

Kuva 5. Kyselyyn vastanneiden organisaatiot.

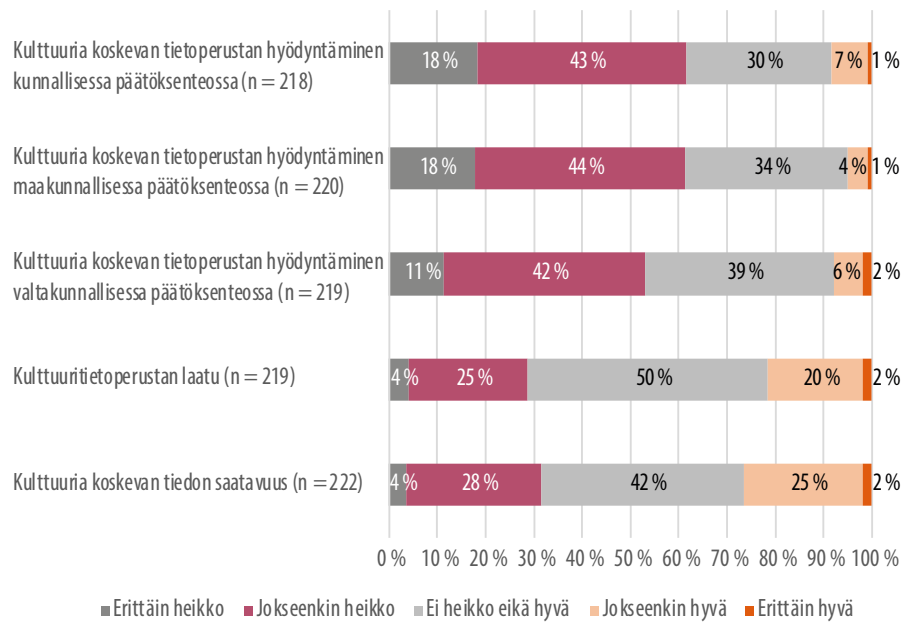
Käyttäjäkyselyssä kysyttiin vastaajien työkokemusta kulttuurialalta tai kulttuuritoiminnoista. Tämän perusteella vastaajat ovat varsin kokeneita kulttuurialan asiantuntijoita: yhteensä 50 % vastaajista on työskennellyt kulttuurialalla tai kulttuuritoiminnoissa yli 11 vuotta (kuva 6).

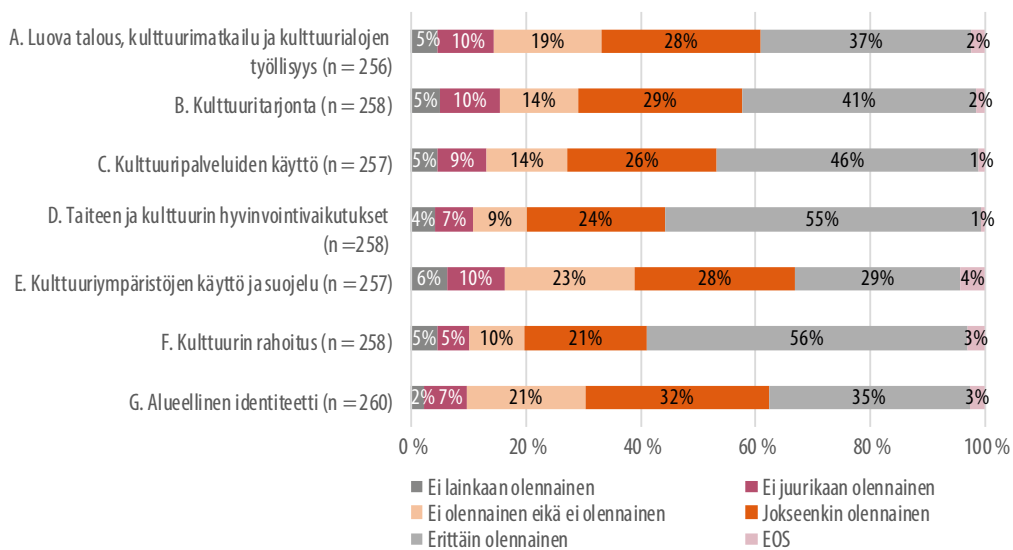
Kuva 6. Kyselyyn vastanneiden työkokemus vuosissa kulttuurialalla tai kulttuuritoimintojen parissa.

Kulttuurin tietoperustan nykytila

Kuvassa 7 näkyy kyselyvastaajien näkemykset kulttuurin tietoperustan nykytilasta ja kuvassa 8 on esitetty vastausten jakautuminen kysymykseen ”Miten olennaisia seuraavat kulttuuria koskevan tiedon osa-alueet ovat työsi kannalta?”.

Kuva 7. Arvioi seuraavia näkökulmia kulttuurin tietoperustan nykytilasta asteikolla 1-5.

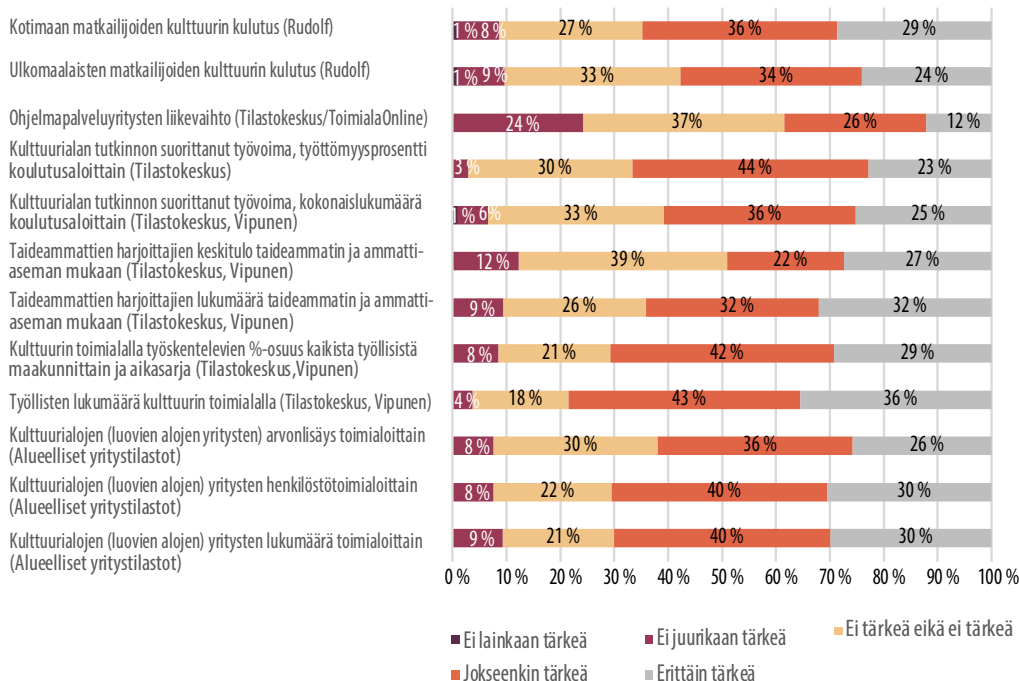

Kuva 8. Miten olennaisia seuraavat kulttuuria koskevan tiedon osa-alueet ovat työsi kannalta?

Kulttuuria koskevat indikaattorit ja kehitystarpeet

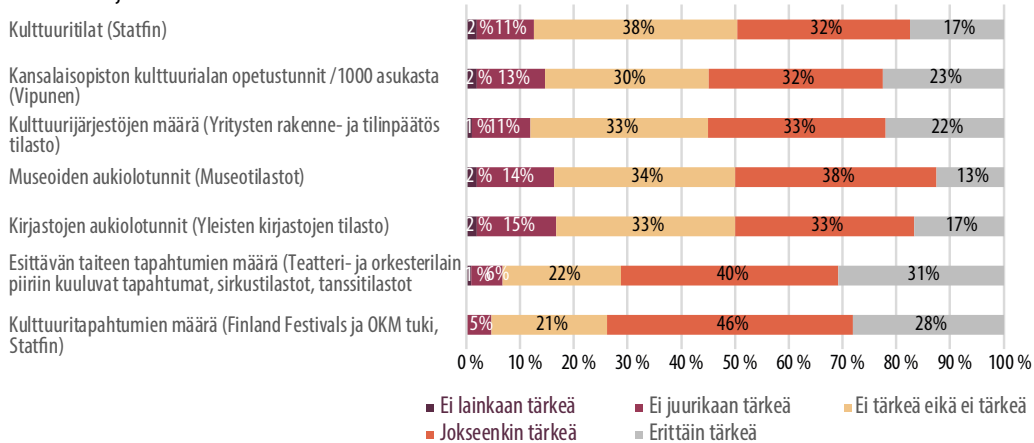
Seuraavissa kuvissa 9-14 on esitetty vastausten jakautuminen kyselyssä esillä olleiden kulttuurin aluetietoperustan teemojen mukaisesti. Vastaajilta kysyttiin, miten tärkeinä he näkevät teemoihin liittyvät olemassa olevat tai aiemmin tuotetut indikaattorit

A. Luova talous, kulttuurimatkailu ja kulttuurialojen työllisyys

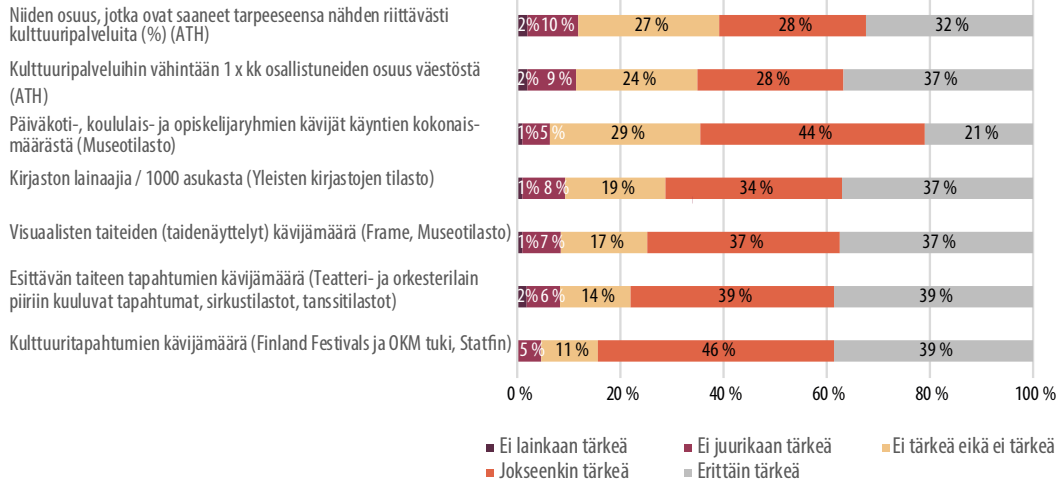
Kuva 9. Indikaattorit: A. Luova talous, kulttuurimatkailu ja kulttuurialojen työllisyys.

B. Kulttuuritarjonta

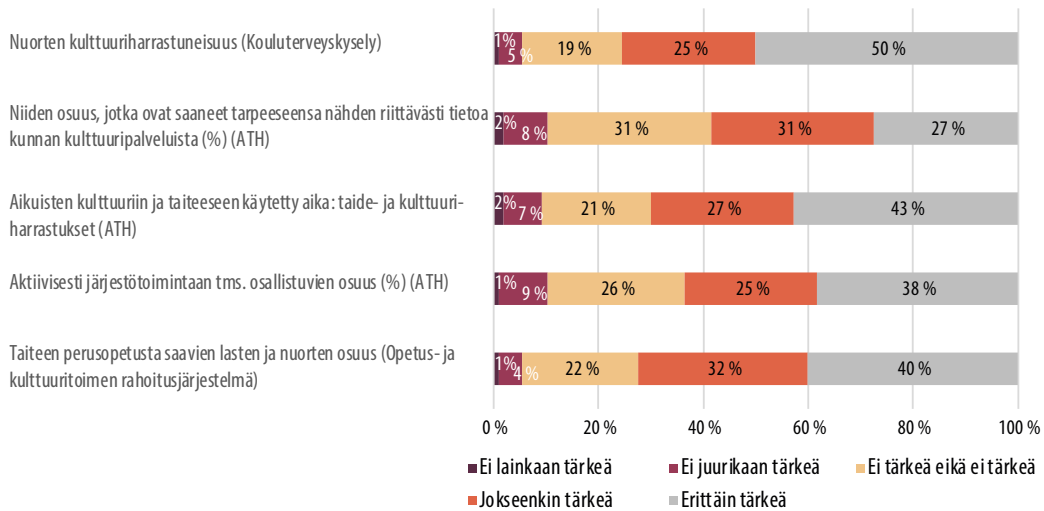
Kuva 10. Indikaattorit: B. Kulttuuritarjonta.

C. Kulttuuripalveluiden käyttö

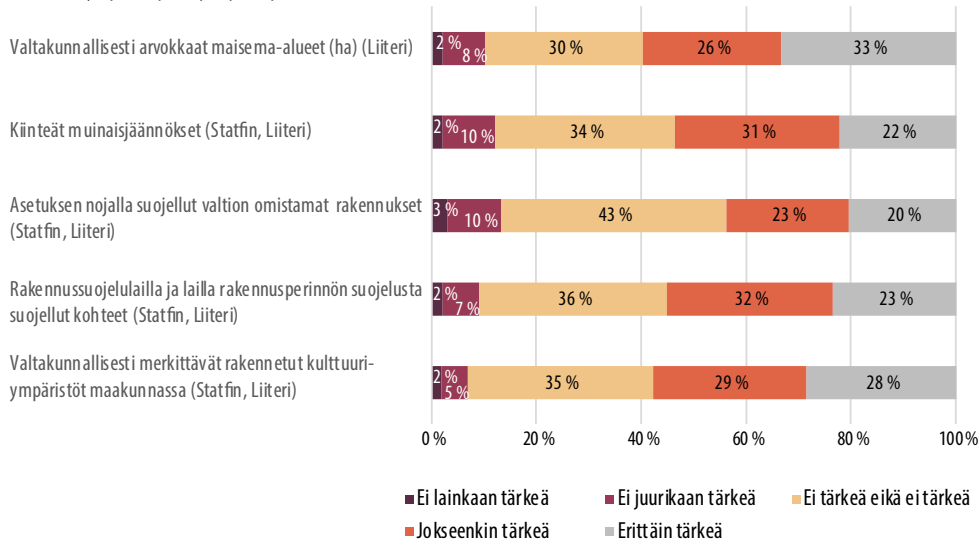
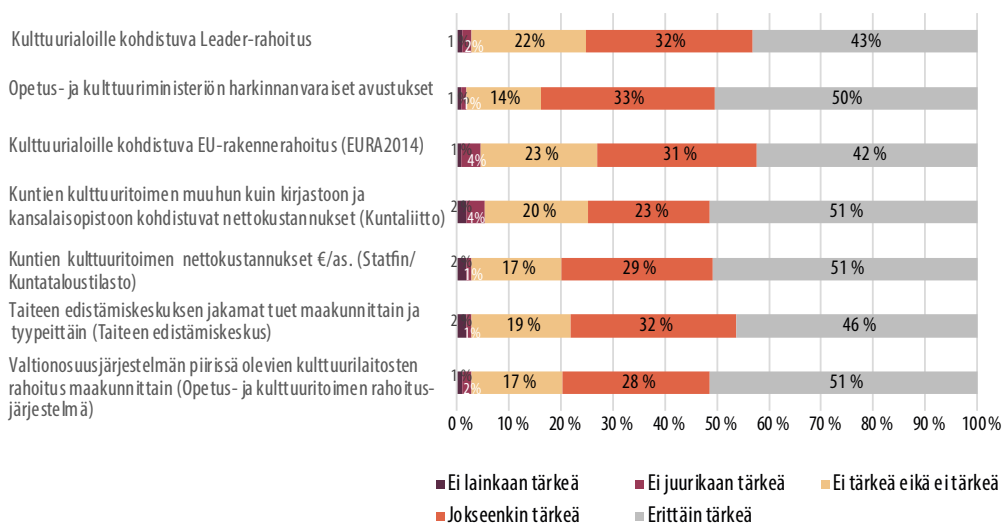

Kuva 11. Indikaattorit: C. Kulttuuripalveluiden käyttö.

D. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset

Kuva 12. Indikaattorit: D. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset.

E. Kulttuuriympäristöjen käyttö ja suojelu**Kuva 13. Indikaattorit: E. Kulttuuriympäristöjen käyttö ja suojelu.****F. Kulttuurin rahoitus****Kuva 14. Indikaattorit: F. Kulttuurin rahoitus.**

Liite 2. Kulttuurin aluetietolähteet ja -indikaattorit

TIETOLÄHDE: Tilastokeskus		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Tilastokeskus kerää kulttuuriin liittyvää tietoa SatFin-tietokantaan sekä Kulttuuritilaston taulukopalveluun. Tilastotietoa kerätään sekä muilta toimijoilta että Tilastokeskuksen Kulttuurin satelliittitilipidossa, ajankäyttötutkimuksessa, yritys- ja toimipaikkarekisterissä sekä kulutustutkimuksessa.</p>	<p>SISÄLTÖ: Tilastokeskuksen tiedot ovat saatavilla suurimmaksi osaksi maakunta ja kuntatasolla. Tilastotietoa on esimerkiksi kulttuurin alueellisesta saatavuudesta, työllisestä työvoimasta kulttuuriammateissa, koulutuksesta, kulttuuritapahtumista, kulttuuriperinnöstä, yleisistä kirjastoista, internetin käytöstä kulttuuritarkoituksiin, kotitalouksien kulutusmenoista kulttuuriin ja vapaa-aikaan sekä kulttuurin bruttoarvonlisäyksestä.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita kulttuuriin liittyen: Kiinteät muinaisjäännekohteet Esineet museokokoelmissa Elokuvasalit Kulttuurialan yritysten toimipaikat Työllinen työvoima kulttuuriammateissa koulutusasteen mukaan Kulttuurin kulutusmenot yhteensä Kulttuurin osuus bruttoarvonlisäyksestä (%) Kulttuurihyödykkeiden vienti ja tuonti</p>	<p>HUOMIOT: Tietolähteitä ovat Tilastokeskuksen omien lähteiden lisäksi esimerkiksi Museovirasto, ympäristöministeriö, SES, TINFO, yleisten kirjastojen tilasto sekä Finland Festivals.</p> <p>Tilastokeskuksen omista tietolähteistä kulttuurin satelliittitilipito on tilastojärjestelmä, jolla tarkoituksena on kuvata kulttuurin taloudellista merkitystä ja asemaa osana Suomen kansantaloutta. Kulttuurin satelliittitilipito on kansantalouden tilinpidon tarkennus. Kansainvälisesti yhtenäistä menetelmää ei vielä ole olemassa kulttuurisatelliitin tuottamisessa, mutta Suomessa laadittu kulttuurisatelliitti käyttää pitkälti samoja menetelmiä, jotka ovat käytössä kansainvälisessä yhteistyössä kehitetyssä matkailusatelliitissa. Kulttuurin satelliittitilipidossa tuotetaan tietoa kulttuurin osuudesta tuotoksesta, BKT:sta ja työllisistä sekä yksityisistä ja julkisista kulttuuriin kohdistuvista kulutusmenoista.</p> <p>Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimus on haastattelututkimus, joka toteutetaan noin kymmenen vuoden välein. Edellinen ajankäyttötutkimus on julkaistu vuonna 2011. Tutkimuksella selvitetään asukkaiden työaikaa, nukkumiseen, kotitöihin ja ruokailuun kulunutta aikaa, vapaa-ajan harrastuksia, kulttuuriharrastuksia ja kulttuuri-osallistumista sekä yhdessäoloa ja toimintapaikkoja.</p> <p>Yritys- ja toimipaikkarekisteri on Tilastokeskuksen tilastollinen perusrekisteri yrityksistä, yhteisöistä ja yksityisistä elinkeinoharjoittajista, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia, työnantajia tai kuuluvat ennakkoperintärekisteriin. Tiedot kerätään pääasiassa verohallinnon rekisteristä sekä Tilastokeskuksen omista tiedusteluista. Yritys- ja toimipaikkarekisteristä voi hakea kulttuurialojen toimipaikkoihin ja yrityksiin liittyviä indikaattoritietoja.</p> <p>Tilastokeskuksen kulutustutkimus on otostutkimus, jolla tuotetaan tietoa kotitalouksien kulutusmenojen muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Kulutustutkimus laaditaan epäsäännöllisin väliajoin, joista viimeisin on tehty vuonna 2016. Kulutustutkimuksessa selvitetään esimerkiksi kotitalouksien kulutusmenoja kulttuuriin ja vapaa-aikaan.</p>

TIETOLÄHDE: Museoviraston Museotilasto		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Museotilasto on Museoviraston ylläpitämä tilastopalvelu. Museovirasto toimii opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa museoihin, kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöön liittyvissä asioissa asiantuntijana ja vastuuviranomaisena. Museovirasto julkaisee vuosittain Tilastokortit, jotka esittelevät tiiviisti museotilaston lukuja.</p>	<p>SISÄLTÖ: Museotilaston tiedot on haettavissa kunnatasolta lähtien ja indikaattoreita on runsaasti liittyen museoiden talouteen, henkilöstöön ja toimintaan. Tilastotietoja on kerätty vuodesta 2007 lähtien.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita: Maksetut käynnit yhteensä Ilmaiskäynnit yhteensä Kulttuurihistoriallisten esinekokoelmien koko laajuus Luonnontieteellisten kokoelmien vuoden kartunta Vakinainen, päätoiminen henkilökunta henkilötyövuosina Palkkausmenot yhteensä Valtionavustukset Tulot yhteensä</p>	<p>HUOMIOT: Museotilasto kattaa Suomen päätoimisesti ja ammatillisesti hoidetut museot, jotka ovat valtion, kuntien, säätiöiden ja yhdistysten ylläpitämiä.</p> <p>Museotilasto perustuu museoille lähetettävään vuosittaiseen kyselyyn.</p> <p>Museotilaston tilastotietoa hyödyntävät muun muassa Tilastokeskus, Frame ja EGMUS-työryhmä.</p>
TIETOLÄHDE: THL:n ATH-/Finsote-tutkimus		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus (ATH) on THL:n tuottama vuosittain toteutettava kyselytutkimus, joka seuraa väestössä ja eri väestöryhmissä tapahtuneita hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä muutoksia sekä tuottaa tietoa väestön palvelujen käytöstä, palveluiden tarpeesta ja riittävydestä. Tutkimus koostuu yli sadasta kokemuksellisesta indikaattorista.</p>	<p>SISÄLTÖ: ATH-/Finsote-tutkimus tuottaa tietoa väestön palvelujen käytöstä, tarpeesta ja riittävydestä alueittain. Tulokset on jaettu eri aihepiireihin, jotka ovat: hyvinvointi, terveys, toiminta- ja työkyky, elintavat ja riskitekijät sekä palvelut. Kulttuuriin liittyvät kysymykset kuuluivat hyvinvoinnin aihepiiriin alle.</p> <p>Tutkimus tehdään joka vuosi kansallisena tutkimuksena ja neljän vuoden välein otoskokoa kasvatetaan yhteistyössä alueiden ja kuntien kanssa. Alueilla on myös mahdollisuus tilata lisäotos tutkimuksesta, jotta tietoja voidaan seurata alueittain.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita kulttuuriin liittyen: Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%) Kulttuuripalveluita riittävästi saaneiden osuus koko väestöstä (%) Niiden osuus, jotka ovat saaneet tarpeensa nähden riittävästi tietoa kunnan kulttuuripalveluista (%)</p>	<p>HUOMIOT: Syksystä 2017 alkaen tutkimuksen nimi on vaihdettu FinSote-tutkimukseksi. Vielä 2016 vuoden ATH-tutkimuksessa oli useita kulttuuriin liittyviä kokemuksellisia kysymyksiä, mutta vuoden 2017 kyselystä nämä ovat poistuneet, eikä kulttuuriin liittyviä kysymyksiä näillä näkymin ole tulossa takaisin tutkimukseen.</p> <p>Eri vuosien tiedot ovat keskenään vertailukelpoisia.</p> <p>Tulokset perustuvat vuosittain lähetettävään kyselyyn ja kohteena ovat koko suomalainen aikuisväestö 20 ikävuodesta ylöspäin.</p>

TIETOLÄHDE: Vipunen		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Vipunen on opetushallinnon tilastopalvelu, josta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus yhteistyössä.	SISÄLTÖ: Tilastopalvelusta löytyy kuntatasolta lähtien tilasto- ja indikaattoritietoa eri sektoreiden koulutuksesta ja koulutuksen jälkeisestä sijoittumisesta, opiskelijoiden sosioekonomisesta taustasta, väestön koulutus-rakenteesta sekä korkeakouluissa tehdyistä tutkimuksista. Kulttuuriin liittyen Vipusesta löytyy tietoa esimerkiksi kulttuurialan opiskelijoista, kulttuurialan opiskelijavaihdosta, kulttuurialan opinnot päättävistä ja aloittavista opiskelijoista sekä kulttuurialan valtionosuusrahoitteisen koulutuksen kustannuksista.	HUOMIOT: Tilastot on saatu Tilastokeskuksen, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen tiedoista ja rekistereistä.

TIETOLÄHDE: Suomen yleisten kirjastojen tilasto		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen yleisten kirjastojen tilaston ylläpidosta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja tilastojen tuotantoon osallistuvat kaikki Suomen yleiset kirjastot ja aluehallintovirastot Ahvenanmaa pois lukien.	SISÄLTÖ: Suomen yleisten kirjastojen tilastopalvelu sisältää kattavasti tilastotietoja kuntatasolta lähtien muun muassa kirjastojen lukumääristä, kokoelmista, hankinnoista, lainauksesta, poistoista ja käyttäjistä. Esimerkki-indikaattoreita: Pääkirjastojen lukumäärä Sivukirjastojen lukumäärä Aukiolotunnit, jolloin henkilökunta on ollut paikalla Kirjat yhteensä Hankinnat: kirjat yhteensä Lainaus yhteensä Fyysiset käynnit Henkilötyövuodet Henkilöstökulut	HUOMIOT: Kirjastot hoitavat itsenäisesti tilastotietojen päivittämisen tietokantaan, mutta aluehallintovirastot tarkentavat tietojen paikkansapitävyyden ennen julkaisua. Tilastotietoja on saatavissa vuodesta 1999 lähtien, mutta kuntaliitoksia ei ole korjattu tilastoon takautuvasti.

TIETOLÄHDE: SYKE:n Liiteri-palvelu		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Liiteri-palvelu on SYKE:n ylläpitämä tilastopalvelu, josta pystyy tarkastelemaan tilastoja kartan avulla sekä perinteisenä taulukkona.	SISÄLTÖ: Tilastot on saatavilla Liiteristä kuntatasolta lähtien. Kulttuuriympäristöjen lisäksi palvelusta löytyy tilastoja esimerkiksi asumiseen, kaavoitukseen, liikkumiseen, poronhoitoon ja väestöön liittyen. Esimerkki-indikaattoreita: Erityislaeilla suojellut rakennukset yhteensä Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakennusten määrä kohdealueella Maanpäälliset muinaisjäännökset yhteensä	HUOMIOT: Liiteristä on kaikille avoin versio sekä myös maksullinen kattavampi versio. Kulttuuriympäristöistä löytyy avoimen datan lisäksi maksullinen kattavampi palvelupaketti. Liiterin tietosisältö koostuu SYKE:n aineistojen lisäksi myös esimerkiksi Tilastokeskuksen, Väestörekisterikeskuksen, Maanmittauslaitoksen, Museoviraston ja Liikenneviraston aineistoista.

TIETOLÄHDE: Matkailutilinpito - Tilastopalvelu Rudolf		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Tilastopalvelu Rudolf on Visit Finlandin ja Tilastokeskuksen yhteistyönä tuotettu matkailun satelliittitilinpidon tietokanta.</p> <p>Tilaston tarkoituksena on kuvata matkailun taloudellista merkitystä ja asemaa osana Suomen kansantaloutta. Matkailun satelliittitilinpito on kansantalouden tilinpidon tarkennus.</p>	<p>SISÄLTÖ: Tilastopalvelu sisältää Tilastokeskuksen tuottamia majoitustilastoja ja matkailutilinpidon taulukoita maakuntatasolla. Matkailutilinpito tuottaa lukuja mm. kansainvälisistä matkailutuloista, matkailun työllistävydestä ja matkailun merkityksestä eri toimialoilla, kuten majoitus- tai ravintola-alalla. Kulttuuriin liittyen tilastopalvelusta löytyy esimerkiksi indikaattori matkailijoiden kulutuksesta kulttuuripalveluihin.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita: Kotimaisten matkailijoiden menot Suomessa kulttuuripalveluihin Ulkomaisten matkailijoiden menot kulttuuripalveluihin Työlliset palkansaajat yhteensä kulttuuripalveluissa</p>	<p>HUOMIOT: Rudolfin tiedot päivittyvät verrattain hitaasti ja suurimmassa osassa indikaattoreista viimeisimmät tiedot ovat vuodelta 2015.</p> <p>Tilasto on kehitetty laajassa kansainvälisessä yhteistyössä YK:n, WTO:n, OECD:n ja EU:n kanssa.</p>

TIETOLÄHDE: Taiteen edistämiskeskus, Taiken tuki taiteen ja kulttuurin edistämiseen		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Taiteen edistämiskeskus (Taike) tuottaa ja julkaisee vuosittain tilastotietoa keskuksen myöntämistä apurahoista. Lisäksi keskuksen sivulta löytyy selvityksiä keskuksen toiminnasta sekä toimialatietoa taide- ja kulttuurialalta.</p>	<p>SISÄLTÖ: Keskus julkaisee vuosittain tilastoraportin Taiken tuki taiteen ja kulttuurin edistämiseen, johon on koottu Taiken myöntämät apurahat ja tuet maakunnittain.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita: Taiken apurahojen ja avustusten hakijat Taiken apurahojen ja avustusten saajat</p>	<p>HUOMIOT: Taike tekee vahvasti yhteistyötä Kulttuuripoliittikan tutkimuskeskuksen (Cupore) kanssa. Keskus sivuille on koottu myös muita tutkimusjulkaisuja, kuten vuosittain julkaistava <i>Taiteen ja kulttuurin barometri</i>, joka on toteutettu yhteistyössä Cuporen kanssa. Barometrin pyrkimyksenä on luoda kuva taiteen kentällä toimivien arvojen ja asenteiden suhteesta eri teemoihin. Barometrin kysymykset vaihtelevat vuosittain.</p>

TIETOLÄHDE: Kouluterveyskysely, THL		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Kouluterveyskysely on THL:n laatima kyselytutkimus, jonka tarkoitus on tuottaa monipuolista alueellista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta.</p>	<p>SISÄLTÖ: Tilastotiedot on saatavissa kuntatasolta lähtien. Kulttuuriin liittyen kouluterveyskyselyssä kartoitetaan lasten ja nuorten kulttuuriharrastuneisuutta.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita: Harrastaa musiikkia tai näyttölemistä vähintään kuukausittain, % Harrastaa kirjoittamista, kuvataidetta, video- tai valokuvaamista vähintään kuukausittain, %</p>	<p>HUOMIOT: Kysely tehdään joka toinen vuosi ja edellisen kerran se on toteutettu vuonna 2017. Kyselyssä on erikseen lomakkeet vuosiluokille 4.-5., 8.-9., lukiolle sekä ammatillisille oppilaitoksille.</p>

TIETOLÄHDE: Tanssin Tiedotuskeskus		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Tanssin tiedotuskeskus kerää tilastotietoa suomalaisten toimijoiden ammattitanssiesityksistä, niihin myydyistä lipuista, kokonaiskatsojamääristä sekä kantaesityksistä. Tanssin vapaan kentän toteuttamia yleisötyö- ja yhteisötanssitapahtumia osallistujineen sekä tanssielokuvanäytökset katsojineen on alettu tilastoimaan vuodesta 2015 lähtien.</p>	<p>SISÄLTÖ: Tanssin Tiedotuskeskus julkaisee vuosittain kattavat vuositilastot tanssin alalta. Tiedot on saatavilla vaihtelevasti koko mm. maan tasolla, aluekeskuksittain, tanssiryhmittäin.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita: Esityskerrat, lkm Katsojat yhteensä, lkm Tanssin aluekeskusten esityskerrat Tanssin aluekeskusten katsojat Valtion tuki tanssitaiteelle Rahoituslain ulkopuolisten tanssiryhmien pääsylipputulot ja esityspalkkiot</p>	<p>HUOMIOT: Tilastojen kaikki luvut perustuvat toimijoiden omaan ilmoitukseen. Suuret laitosteatteerit (Suomen Kansallisbaletti, Helsinki Dance Company), teatteri- ja orkesterilain piirissä olevat (vos) tanssiryhmät ja -tuotantokeskukset, vapaat valtion toiminta-avustusta saavat tanssiryhmät, muut vapaat tanssiryhmät ja yksittäiset koreografit käsitellään tilastoissa omina alaryhminä. Suomen Kansallisbaletin, Helsinki Dance Companyn ja VOS-toimijoiden osalta tiedot kerää Teatterin Tiedotuskeskus (TINFO) ja tanssin vapaan kentän ja aluekeskusten tiedot kerää ja kokonaistilaston kokoaa Tanssin Tiedotuskeskus.</p>
TIETOLÄHDE: Teatterin tiedotuskeskus (TINFO)		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: TINFO kerää vuosittain tilastotietoa valtionosuusteattereiden ja rahoituslain ulkopuolisten toimijoiden taloudesta, henkilöstöstä, esityskerroista, katsojista sekä ohjelmistoista.</p> <p>Tilastot pyrkivät kattamaan ammattimaisen teatterin, sirkuksen ja tanssin monimuotoisen kentän.</p>	<p>SISÄLTÖ: TINFO julkaisee vuosittain vuositilastot teatterin alalta. Muutamat indikaattorit, kuten esityskerrat sekä myydyt liput saatavilla maakunnittain tai ELY-keskuksittain.</p> <p>Esimerkki-indikaattoreita: Teatteriesitykset, lkm Myydyt liput Henkilöstön henkilötyövuodet Tulorakenne (omat tulot, muut avustukset, kunnanavustus, valtionosuus)</p>	<p>HUOMIOT: Vakiotilastoissa ovat mukana vos-teatterit sekä Suomen Kansallisooppera ja Suomen Kansallisteatteri. Vapaata kenttää (rahoituslain ulkopuolisia toimijoita) on tilastoitu vain vajaa kolmannes kentän toimijoista. Tilastoissa tulee myös ottaa huomioon se, etteivät teatterin, tanssin ja sirkuksen tilastotiedot ole yhteismitallisia ja vertailukelpoisia kaikilta osin.</p>

TIETOLÄHDE: Sirkuksen tiedotuskeskus		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Sirkuksen tiedotuskeskus kerää tilastoja muun muassa sirkuksen esityksistä, katsojista, esityskerroista, taloudesta sekä vierailuista ulkomailla. Tilasto julkaistaan vuosittain ja tietoja tilastoja on kerätty vuodesta 2006 lähtien.	SISÄLTÖ: Sirkustilastoja ei ole alueittain saatavilla. Pääasiassa tiedot ovat sirkusryhmittäin/koko maan tasolla. Esimerkki-indikaattoreita: Esityskerrat, lkm Katsojat, lkm Oman toiminnan tulot Valtion toiminta-avustus Henkilöstömenot	HUOMIOT: Tilastotiedot kerätään lähettämällä kysely vuoden alussa alalla toimiville ryhmille. Vuoden 2017 sirkustilastossa ovat olleet mukana sirkusryhmien lisäksi Cirko - Uuden sirkuksen keskus sekä perinteisen sirkuksen edustajana Sirkus Finlandia. Esitystoimintaa toteuttavat vakiintuneiden ryhmien lisäksi erilaiset työryhmät, minkä vuoksi tilastoitavat toimijat vaihtelevat vuosittain jonkin verran. Sirkusryhmien osalta tilastoissa eritellään valtion avustuksen piirissä ja sen ulkopuolella olevien ryhmien ja artistien toimintaa. Tilastoissa on otettava huomioon, että tilaston piiristä puuttuu joitakin perinteisen sirkuksen toimijoita ja ulkopuolelle jää paljon esimerkiksi soveltavan ja sosiaalisen sirkuksen toimintaa ja nuorisosirkusten kattava esitystoiminta.

TIETOLÄHDE: Suomen elokuväsäätiö (SES)		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen elokuväsäätiö (SES) on opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa toimiva itsenäinen säätiö. Elokuväsäätiö kerää elokuva-alan viralliset tilastot ja julkaisee vuosittain elokuvatilaston, joka sisältää tiedot muun muassa elokuvien katsojamääristä, kansallisesta levityksestä, tuotantokuluista, tuensaajista sekä tasa-arvosta elokuvatuotannossa.	SISÄLTÖ: Tiedot elokuvateattereista on saatavilla kunnittain. Muutoin tiedot eivät ole saatavilla maakunta tai kuntatasolla. Esimerkki-indikaattoreita: Ensi-illat, lkm Kotimaisten elokuvien katsojat elokuva-teattereissa Teatterisalit, lkm SES:n myöntämät tuotantotuet	HUOMIOT: SES:in sivuilta on myös ladattavissa dataa elokuvateattereista kunnittain, elokuvien ensi-illoista ja katsojista sekä tukipäättökistä, mutta näiden tiedot ovat vuosilta 2014 ja 2015.

TIETOLÄHDE: Suomen Sinfoniaorkesteri ry		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen Sinfoniaorkesteri ry julkaisee vuosittain tilastokatsauksen jäsenorkesteriensä toiminnasta.	SISÄLTÖ: Tietoja ei ole saatavilla maakunta tai kuntatasolla. Pääasiassa tiedot ovat jäsenorkestereittain. Tilastotietoja julkaistaan esimerkiksi orkestereiden esiintymisistä ja kuulijoista orkestertyypeittäin, kantaesitysten lukumääristä sekä tilastoja rahoituksesta ja orkestereiden menoista ja tuloista. Esimerkki-indikaattoreita: Orkestereiden soittajisto Kantaesitykset Julkinen rahoitus Toimintatulot ja muut tulot	HUOMIOT: Tällä hetkellä SUOSIO:on kuuluu n. 30 jäsenorkesteria. Mukana ovat kaikki Suomen ammattisinfonia- ja kamariorkesterit sekä lisäksi viisi muuta orkesteria ja kaksi liitännäisjäsentä.

TIETOLÄHDE: Suomen kirjallisuuden seura (SKS) / Suomen kirjallisuuden vientikeskus (FILI)		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomalaisen kirjallisuuden seuran (SKS) tarkoituksena on olla valtakunnallinen kulttuurijärjestö ja tutkimuskeskus, joka tekee työtä monimuotoisen suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön puolesta. SKS tekee ja tukee tutkimushankkeita liittyen suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti koskien kirjallisuutta, perinteen tutkimusta ja suomen kieltä. Suomen kirjallisuuden vientikeskus (FILI) kuuluu osaksi SKS:ää. FILI:n tehtävänä on edistää Suomen kirjallisuuden käännösten ilmestymistä maailmalla.	SISÄLTÖ: FILI:n sivuilta löytyy koosteet kirjallisuusviennin tilastoista ja FILI myös ylläpitää Suomen kirjallisuuden käännökset -tietokantaa. Suomen kirjallisuuden käännökset -tietokannasta löytyy tiedot ilmestyneistä käännöksistä, kielistä, kääntäjistä ja kustantajista. FILI:n internetsivuille on lisäksi koottu Kirjallisuusviennin arvo -raportit vuodesta 2011 lähtien. Selvityksessä on seurattu käännösoikeuksien myynnistä Suomeen saatuja tuloja sekä oikeuksien myynnistä että rojalteista.	HUOMIOT: Suomen kirjallisuuden käännökset -tietokanta ei ole täysin aukoton, mutta tietokantaa täydennetään jatkuvasti. Kirjallisuusviennin arvo -selvityksessä ei ole otettu huomioon ulkomaisten agenttien edustamia suomalaisia kirjailijoita, joten todellisuudessa viennin arvo on suurempi, kuin raporteissa ilmoitettu viennin arvo.
TIETOLÄHDE: Frame Finland		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Frame kokoaa tilastotietoa liittyen nykytaiteen toimialaan. Framella ei ole vielä kovin pitkää perinnettä tilastotiedon tuottajana ja ensimmäinen tilastokysely suomalaisille taidegallerioille tehtiin vuonna 2017, jonka pohjalta julkaistiin ensimmäinen taidegalleriatilasto.	SISÄLTÖ: Taidegalleriatilasto -julkaisussa ei ole saatavilla tietoja kunta tai maakuntatasolla (ainakaan ensimmäisessä tilastojulkaisussa). Osa tiedoista on koko maan tasolla, jossa yksittäisenä alueena on erotettu Helsinki tai taidegalleria ryhmittäin. Tilastojulkaisussa on tietoja mm. näyttelytoiminnasta, taloudesta ja henkilöstöstä sekä sopimus- ja korvauskäytännöistä.	HUOMIOT: Aikaisempia tutkimuksia ja selvityksiä suomalaisista taidegallerioista löytyy jonkin verran, mutta koko kenttää koskevaa ajantasaista tietoa ei juurikaan ole saatavilla. Taidegallerioihin liittyen ei ole aikaisemmin tehty maanlaajuisia ja kattavaa tilastointia ennen Framen käynnistämää <i>Kuvataiteen tilastohanketta</i> , jonka tarkoituksena on luoda alalle kestävä tilastoinnin järjestelmä ja hankkeeseen liittyvää ensimmäistä keväällä 2017 julkaistua Taidegalleriatilasto 2016 -julkaisua.
TIETOLÄHDE: Finland Festivals		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Finland Festivals on kulttuurin ja matkailun alalla toimiva yhdistys, jonka tehtävänä on festivaalien edunvalvonta, markkinointi, tiedonkeruu, tiedotus, tutkimus ja koulutus.	SISÄLTÖ: Finland Festivals julkaisee tilastoja jäsenfestivaaliensa vuosittaisista kävijämääristä sekä festivaalien taloudellisista avainluvista. Taloudellisista avainluvuista viimeisin julkaisu on kuitenkin vuodelta 2014. Tilastot sisältävät musiikin eri lajien lisäksi myös tanssin, teatterin, kirjallisuuden, kuvataiteen, elokuvan ja lastenkulttuurin tapahtumia.	HUOMIOT: Finland Festivalsin tilastot kattavat ainoastaan järjestön jäsenfestivaalit, eikä mukana ole esimerkiksi kaikkia suuria festivaaleja, kuten Provinssirock ja Flow-festivaalia, eikä tilasto näin ollen ole kattava. Finland Festivalsin tilastoissa on pyritty mahdollisimman hyvään vertailtavuuteen erityyppisten festivaalien välillä. Laskentaperusteet ovat yhteneväiset sen mukaan, kuinka erilaiset lipputyypit otetaan huomioon.

TIETOLÄHDE: Finnpanel		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Finnpanel julkaisee television katseluun ja radion kuunteluun liittyviä tilastoja valtakunnallisella tasolla. Toimeksiantajia ovat esimerkiksi MTV, Yleisradio, Nelonen media, Radio Media sekä Markkinoinnin, teknologian ja luovuuden liitto MTL.	SISÄLTÖ: TV-mittaritutkimus ja Radiotutkimus ovat otostutkimuksia. Niiden tarkoituksena on seurata henkilöiden ja talouksien TV- ja radiokäyttytymistä sekä niihin liittyviä muutoksia. Tietoja ei ole alueittain.	HUOMIOT: -
TIETOLÄHDE: Kansalliskirjaston tilastot		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Kansalliskirjasto kokoaa tilastoja toiminnastaan sekä koordinoi samalla valtakunnallisesti tieteellisten kirjastojen yhteistilastoja. Kansalliskirjaston ylläpitämiä tilastoja ovat Tieteellisten kirjastojen yhteistilasto, Julkaisu- ja kartuntatilasto, FinELib sekä Digitaalisten aineistojen tilasto.	SISÄLTÖ: <i>Tieteellisten kirjastojen yhteistilastotietokannassa</i> julkaistaan Suomen tieteellisten kirjastojen vuosittaisia tilastoja ja se antaa kokonaiskuvan Suomen tieteellisten kirjastojen kokoelmista palveluista sekä voimavaroista. <i>Julkaisu- ja kartuntatilasto</i> on vuosittainen kotimaisesta julkaisuutuotannosta sisältäen muun muassa kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, kartat, nuotit ja musiikkiaänitteet. <i>FinELib-tilasto</i> käsittää tiedot e-aineistojen latauksista, hakukerroista tai yhteydenottoista aineistotyyppistä ja saatavilla olevasta tilastosta riippuen sekä aineiston käytön tehokkuutta kuvaavista tunnusluvuista. FinELib:in jäseniä ovat suomalaiset yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset sekä yleiset kirjastot.	HUOMIOT: -
TIETOLÄHDE: Lastenkulttuurikeskukset		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Lastenkulttuuri-sivusto kokoaa tietoa lastenkulttuurialan rahoitusmahdollisuuksista, kulttuuripolitiikasta, tutkimuksista ja tilastoista.	SISÄLTÖ: Lastenkulttuurikeskukset tilastoivat toimintaansa yhtenäisellä tavalla. Tilastoista ilmenevät kävijämäärien ja käyntikertojen lisäksi mukana olleiden taiteilijoiden määrä sekä yhteistyökumppanit paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla, ja ne julkaistaan osana valtakunnallisia Tilastokeskuksen kulttuuritilastoja. Keskusten toiminnasta on julkaistu kolme arviointiraporttia. Useimmat lastenkulttuurikeskukset tekevät tutkimus- ja kehittämisyhteistyötä yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen kanssa. Sen myötä on syntynyt useita opinnäytetöitä lastenkulttuurikeskusten toimintatavoista.	HUOMIOT: Tilastokeskus kokoaa kulttuuritilastot hinsa joitain Lastenkulttuurikeskuksen tilastotietoja.

TIETOLÄHDE: Kopiosto ja Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus (AVEK)

TIETOLÄHTEEN KUVAUS: AVEK toimii tekijänoikeusjärjestö Kopioston yhteydessä ja sen tarkoituksena on tukea tekijänoikeusvaroilla audiovisuaalista kulttuuria. Kopiosto on esittävien taiteilijoiden, tekijöiden ja kustantajien tekijänoikeusjärjestö.	SISÄLTÖ: Kopiostolla ja AVEK:illa ei ole varsinaista tilastotuotantoa, mutta AVEK:in toimintakertomuksessa on maakunnittain esitetty tuen saajia.	HUOMIOT: Tukea myönnetään elokuvan eri lajityyppien kehittelyyn ja kulttuurivientiin, audiovisuaalisen alan tekijöiden jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä festivaalien ja tapahtumien järjestämiseen. Lisäksi tukea myönnetään dokumentti-, lyhyt- ja animaatioelokuvien tuotantoon sekä mediateosten tuotantoon.
--	---	---

TIETOLÄHDE: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit

TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Opetushallitus ylläpitää Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmien raportit -tietokantaa. Raportteja julkaistaan vuosittain.	SISÄLTÖ: Tietokanta sisältää rahoitusjärjestelmän kustannus-, yksikköhinta-, rahoitus ja tilastointipäivien opiskelijamääriä koskevat raportit.	HUOMIOT: Raportteja ei ole saatavissa tietojärjestelmästä yhteen tietokantaan koottuna tiedostona, vaan raportit on ladattavissa erillisesti alue- ja järjestäjäkohtaisesti..
--	---	---

TIETOLÄHDE: Music Finland

TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Music Finland julkaisee tutkimuksia musiikkialaan liittyen ja julkaisee Musiikkialan talous -selvityssarjaa, josta viimeisin julkaisu on vuodelta 2016. Music Finland on syntynyt vuonna 2012 Music Export Finlandin ja Musiikin tiedotuskeskuksen (FIMIC) yhdistyessä.	SISÄLTÖ: Musiikkialan talous -selvitys kokoaa yhteen aiemmin itsenäisinä tutkimuksina julkaistut selvitykset Suomen musiikkialan kokonaisarviosta sekä suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvosta.	HUOMIOT: Selvityksessä käytetyt tiedot on kerätty useasta eri lähteestä, joista esimerkiksi Teosto, SUOSIO, Kansallisoopperan rahoitus, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon musiikkiin käyttämät varat, GRAMEX sekä Musiikkituottajat IFPI ry.
---	--	---

TIETOLÄHDE: Suomen Kustannusyhdistys

TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen Kustannusyhdistys julkaisee tilastotietoja jäsentensä toiminnasta.	SISÄLTÖ: Suomen Kustannusyhdistyksen tilastot ovat vuositilastot, neljännesvuositilastot, bestsellerit sekä peruskoulun oppimateriaalitilastot. Tilastot sisältävät muun muassa tietoja vuoden tuotannosta ja myynnistä kirjallisuuslajeittain sekä jakelukanavittain.	HUOMIOT: Suomen Kustannusyhdistyksen tilastoissa tulee ottaa huomioon, etteivät eri tilastointityypit (vuositilastot, kvartaalitulastot...) ole keskenään vertailukelpoisia.
--	---	--

Tietolähde: Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry		
Tietolähteen kuvaus: Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto on taustajärjestö kuvataide-, arkkitehtuuri- ja käsityökouluille.	Sisältö: Liitto on kerännyt vuodesta 1986 alkaen tilastotietoa lasten ja nuorten kuvataidekouluista. Viimeisin tilastojulkaisu on Taiteen perusopetus visuaalisessa taiteessa vuonna 2014, johon on vuonna 2016 päivitetty oppilaitosten yhteystietoja.	Huomiot: -
Tietolähde: Suomen kirjallisuuden käännökset		
Tietolähteen kuvaus: Suomen kirjallisuuden käännökset -tietokanta on Suomen kirjallisuuden seuran ylläpitämä ja se sisältää viitetietoja suomalaisen, suomenruotsalaisen ja saamelaisen kauno- ja tietokirjallisuuden käännoksista.	Sisältö: Tietokanta sisältää tiedot kokonaisista teoksista sekä käännoasantologioista ja se sisältää tietoja kokoelmateoksiin ja aikakausjulkaisuihin sisältyvien runojen, novellien ja artikkeleiden tietoja. Tietokannasta voi myös hakea tietoja myydyistä käännosoikeuksista, joista tietoja on kerätty 1.11.2015 lähtien.	Huomiot: -
Tietolähde: Musiikkituottajat IFPI Finland ry		
Tietolähteen kuvaus: Musiikkituottajat on Suomessa toimivien äänitetuottajien kattojärjestö.	Sisältö: Järjestö julkaisee tilastoja muun muassa kulta- ja platinal levyistä, myydyimmistä levyistä, äänitteiden vuosimyyntistä. Tiedot ovat koko maan tasolla.	Huomiot: -
Tietolähde: Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore		
Tietolähteen kuvaus: Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus (Cupore) tekee nimensä mukaisesti tutkimusta kulttuuripolitiikan alalla. Cuporen internet-sivuilta on löydettävissä suurin osa Cuporen omista sekä yhteistyössä tehdyistä julkaisuista, mutta osa on saatavilla vain painetussa muodossa.	Sisältö: Cuporen tutkimushankkeet on luokiteltu eri aihepiireihin, jotka ovat: luovat alat ja kulttuurin tuotanto, rahoitus ja ohjaus, kulttuuriset oikeudet ja osallistuminen sekä arviointi ja kehittäminen. Cupore tekee Taiteen edistämiskeskuksen kanssa yhteistyössä vuosittain julkaistavaa Taiteen ja kulttuurin barometria, jonka pyrkimyksenä on luoda kuva taiteen kentällä toimivien arvojen ja asenteiden suhteesta eri teemoihin.	Huomiot: Cupore on aloittanut avoimen datan julkaisun mm. kyselyiden aineistoista. Tällä hetkellä avointa dataa on saatavissa Digitaalisuus kulttuurilaitosten yleisötyössä 2018 -kyselyn aineistosta.

TIETOLÄHDE: Suomen museoliitto		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen museoliiton tehtävänä on museoalan keskusjärjestönä valvoa museoiden etuja sekä edustaa museoita alan yhteisissä kysymyksissä. Museoliitto tekee museoalan tutkimuksia ja selvityksiä sekä koordinoi erilaisia projekteja.	SISÄLTÖ: Museoliitto on tehnyt kyselytutkimuksia liittyen museoiden kävijöihin, joista uusin kyselytutkimus on vuonna 2017 julkaistu <i>Miksi museoon? Suomalaisten näkemyksiä museoista</i> -tutkimus, jossa on luokiteltu vastauksia myös karkeasti alueittain.	HUOMIOT: Kyselyt eivät ole vuosittain tai tietyn ajanjakson välein toteutettavia, vaan ne ovat yksittäisiä kyselytutkimuksia.
TIETOLÄHDE: TTVK - Tekijänoikeusbarometri		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: TTVK:n tarkoituksena on tukea jäsenorganisaatioidensa tekijänoikeuksien valvontaa kiinnittämällä huomiota piratismiin niin ehkäisevin keinoin kuin tekijänoikeuslain täytäntöönpanolla.	SISÄLTÖ: TTVK julkaisee tutkimuksia liittyen tekijänoikeuksiin. TTVK julkaisee myös vuosittain Tekijänoikeusbarometriä, joista uusin julkaisu on vuodelta 2018. Tekijänoikeusbarometrillä selvitetään asenteita tekijänoikeutta ja piratismia kohtaan sekä sisältöjen käyttöä.	HUOMIOT: Tekijänoikeusbarometri on kyselytutkimus ja se käsittää Manner-Suomen.
TIETOLÄHDE: Suomen museoliitto		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen museoliiton tehtävänä on museoalan keskusjärjestönä valvoa museoiden etuja sekä edustaa museoita alan yhteisissä kysymyksissä. Museoliitto tekee museoalan tutkimuksia ja selvityksiä sekä koordinoi erilaisia projekteja.	SISÄLTÖ: Museoliitto on tehnyt kyselytutkimuksia liittyen museoiden kävijöihin, joista uusin kyselytutkimus on vuonna 2017 julkaistu <i>Miksi museoon? Suomalaisten näkemyksiä museoista</i> -tutkimus, jossa on luokiteltu vastauksia myös karkeasti alueittain.	HUOMIOT: -
TIETOLÄHDE: Media Audit Finland		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Media Audit Finland tuottaa tietoa luetusta mediasta mainospäittäjille ja kustantajille. Media Audit Finland Oy:n omistavat lehtikustantajat, mainostajat sekä mainos- ja mediatoimistot.	SISÄLTÖ: Media Audit Finland on teettänyt vuodesta 1972 saakka Kansallista Mediatutkimusta, joka selvittää lehtien lukijamääriä, lukijakuntien rakennetta sekä median käyttöä.	HUOMIOT: -

TIETOLÄHDE: ILONA-tietokanta		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: ILONA-tietokanta Teatterimuseon sekä Teatterin tiedotuskeskuksen (TINFO) yhteistyössä toteuttama suomalaisen teatterin tietopankki. Tietokantaan on koottu 1800-luvulta tähän päivään Suomen ammattiteattereiden esitykset ja tietokanta päivittyy jatkuvasti.	SISÄLTÖ: Perustietoina esityksistä on saatavilla esityksen nimi, kirjailija, esittävä teatteri, ensi-ilta, esityskerrat, esityskaudet sekä katsojat.	HUOMIOT: -
TIETOLÄHDE: Taikusydän		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Taikusydämen tarkoituksena on kehittää taiteen ja hyvinvoinnin yhteyksiä sekä viestiä niistä. Taikusydän kehittää ratkaisuja, joilla taiteen sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten yhteistyö saadaan pysyväksi osaksi hyvinvointia edistäviä palveluita.	SISÄLTÖ: Taikusydän ei julkaise tilastotietoa, mutta se on koonnut internet-sivujensa tietopankkiin esimerkiksi taiteen hyvinvointivaikutusten toimintamalleja, haettavissa olevia rahoituslähteitä sekä hankkeita, jotka liittyvät taiteeseen, kulttuuriin ja hyvinvointiin.	HUOMIOT: Taikusydän ei julkaise tilastotietoa, mutta se on esiselvityksen kyselyssä mainittu usein käytetyksi tietolähteeksi.
TIETOLÄHDE: Suomen Kulttuurirahasto		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Suomen Kulttuurirahasto on yksityinen säätiö, joka jakaa apurahoja taiteen ja kulttuurin eri aloille säätiön keskusrahastosta sekä maakuntarahastoista. Säätiö on yksi maan merkittävimmistä kulttuurin ja taiteen rahoittajista.	SISÄLTÖ: Suomen Kulttuurirahasto julkaisee tiedot apurahansaajista ja apurahan määrästä.	HUOMIOT: -
TIETOLÄHDE: Suomen Kuntaliitto		
TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Kuntaliitto on kuntien ja kaupunkien etujärjestö sekä kunnallisten palvelujen asiantuntija ja kehittäjä.	SISÄLTÖ: Kuntaliitolla ei ole omaa tilastotuotantoa, mutta Kuntaliitto kerää muista tietolähteistä sivuilleen tilastotietoa esittäen ne selkeästi graafeina.	HUOMIOT: Kuntaliitto mainittiin esiselvityksen kyselyssä usein tietolähteeksi, vaikka Kuntaliitolla ei olekaan omaa tilastotuotantoa.

TIETOLÄHDE: Kuntien ja maakuntien hyvinvointikertomukset		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Kuntien hyvinvointikertomus sisältää tiiviin kuvauksen muun muassa kunnan terveydestä ja hyvinvoinnista, hyvinvointi- ja terveyseroista sekä tavoitteista ja toimenpiteistä. Kunnat laativat hyvinvointikertomukset kerran valtuustokaudessa.</p> <p>Maakuntien hyvinvointikertomus sisältää muun muassa tietoja alueen vahvuuksista ja huolenaiheista, hyvinvoinnista ja terveydestä sekä tulevista tavoitteista.</p>	<p>SISÄLTÖ: Kulttuurin rooli hyvinvointikertomuksissa on useimmissa kaupungeissa verrattain pieni ja kulttuurin huomioiminen on vaihtelevaa.</p> <p>Vaikka taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on olemassa jo runsaasti tutkimusta, ei kulttuuritoiminnan ja hyvinvoinnin yhteydestä ole saatavilla samanlaisia valmiita tunnuslukuja tai indikaattoreita, kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen kohdalla. Esimerkiksi kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutusten arviointi puuttuu kertomuksista lähes kokonaan.</p>	<p>HUOMIOT: -</p>
TIETOLÄHDE: Eura		
<p>TIETOLÄHTEEN KUVAUS: Eura on EU:n rakennerahastojen hallintajärjestelmä ja hanketietokanta.</p>	<p>SISÄLTÖ: Tietokannan tiedot ovat tärkeitä kehittäjille. Tietokannan ongelmana tällä hetkellä on kuitenkin se, ettei tietokannassa ole hakehtoja kulttuuriin tai luoviin aloihin liittyen.</p> <p>Näistä on tehty erillisselvitys vuonna 2017: https://www.slideshare.net/slideshow/embed_code/key/IKHrIK67tFvFy</p>	<p>HUOMIOT: -</p>

(Footnotes)

- 1 ATH-/Finsote-tutkimus (nykyiseltä nimeltä Finsote-tutkimus) ei sisällä enää kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.
- 2 ArtsEqual-sivusto – ArtsEqualin toimenpidesuositus: Koulusta suurin kulttuurikeskus (2018). <http://www.artsequal.fi/fi/-/artsequalin-toimenpidesuositus-koulusta-suomen-suurin-kulttuurikeskus>

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-602-7 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)